8683

శశిరేఖాపరిణయము

(పద్యకావ్యము-శృంగారము)

గ్రంథకర్త.

పు[illegible],రత్నాకరము అప్పప్పకవి.

7.5.56

బెజవాడ సరస్వతీ బుక్ డిపోవారి

స్వంత ప్రచురణములు.

బెజవాడ మైలవరం కంపెనీ వారిచే ప్రదర్శింపబడు

నాటకరత్నములు.

ద్రౌపదీవస్త్రాపహరణము మ॥అ	1	0
భక్తప్రతాప్ అనసూయ సో॥అ	1	0
భీష్మబ్రహ్మచారి సో॥రా	1	0
ధరణికోట (రెడ్డిప్రతాపము)	1	4
రంగూన్‌రౌడి పతిభక్తి	1	0
గంగావతరణము	1	0
సత్యహరిశ్చంద్రీయము బ॥ల	1	0
రామదాసు బళ్లారి డి॥గో	1	0
కృష్ణలీల బళ్లారి పండిత కె॥సు	1	4
లవకుశ డిటో	1	4
శ్రీకృష్ణతులాభారము ము॥సు	1	0
బొబ్బిలియుద్ధము శ్రీ॥కృ॥శాస్త్రి	1	0
రాధాకృష్ణ పా॥ల	0	12
పాదుకాపట్టాభిషేకము డిటో	1	4
అనార్కలి ము॥వేం॥	1	0
గయోపాఖ్యానము చి॥ల	0	8
ప్రసన్నయాదవము డిటో	0	8
పారిజాతాపహరణము డిటో	0	8
రాధాకృష్ణసాంగ్సు చం॥కే॥	0	12
శ్రీకృష్ణతులాభారంసాంగ్సు	0	12

సుప్రసిద్ధ నాటకములు.

రసపుత్రవిజయము ఇ॥య	1
రాణాప్రతాప్‌సింగ్ డిటో	1
చింతామణి కా॥నా	1
జయంతజయపాలము అ॥స॥	0
సంపూర్ణమహాభారతం బళ్ళారి	1
భక్తకబీరు [illegible]	1
పాదుకాపట్టాభి[illegible]	0
సతీఅనసూయ [illegible]	1
ప్రతాపరుద్రీయ [illegible]	1
తాజ్ మహల్ [illegible])	1
సంపూర్ణభక్త[illegible]	1
మారుతీమైత్రా[illegible]	0
సంగీతశశిరేఖ [illegible]	0
భోజకాళిదా[illegible]	1
అలీబాబా 4 [illegible]	0
చండిక ము [illegible]	1
కాంతామతి [illegible]	0
శ్రీకృష్ణరా[illegible] డిటో	0
రోషనార[illegible] డిటో	0
సంపూర్ణ[illegible] ,,	1
కుశలవ [illegible]	0

వలయువారు:—

కురుకూరి సుబ్బారావు సరస్వతి బుక్ డి[illegible] బెజవాడ.

శ్రీరస్తు.

శశిరేఖాపరిణయము.

రత్నాకరము అప్పప్పకవి.

ప్రకాశకులు:

కురుకూరు సుబ్బారావు.

సరస్వతీ బుక్ డిపో,

బెజవాడ (కృష్ణాజిల్లా)

రాజమహేంద్రవరము.

శ్రీ లలితాముద్రాశాలయందు ముద్రింపఁబడెను.

1931

 [వెల 1—8—0

శ్రీరస్తు.

శశిరేఖాపరిణయము.

(౧)

పీఠిక.

శ్రీకన్యామణిగబ్బిగుబ్బయుగళం బాశ్లేషణం జేసి తా
వీక్షన్నర్తనసేయు [illegible] విశదంగా శ్రీ హావభావంబులన్
జోకన్ బన్నిదకొంగు జేర్చ సతితో సొంపార్చగా నవ్వుచు
న్నా కాంతంబున ముద్దులాడుహరి మమ్మెల్లప్పుడున్ బ్రోచుతన్ 1

ఉ. పచ్చవిలోకయున్ మెఱుఁగుబ్బా సుపంఘము సాంద్ర కాంక్షకం
బచ్చగ నీదుమేను జలదాభ్ర మటం చని మొంచి యాంచ నీ
పచ్చినచంచలించె నని వల్లభుతో సరసోక్తులాడు నా
లచ్చి యొసంగు మా కెపుడు లక్షకు మీఱినద్రవ్యమాలముల్. 2

మ. సరసాలాపము లాడుగౌరిఁ గని హాసాస్యంబుతో వేడుకన్
గరికోదండుఁడు కౌఁగిలించుకొనఁగా గ్రీవంబుపై హారముల్
కరమాశ్చర్యముగాఁగఁ జూచి చెలి యాకంపాయమానంబుతోఁ
గరము ల్మోడ్చిన నవ్వుదేవుఁ డొసఁగున్ గామ్యార్థముల్ ప్రీతితోన్ 3

ఉ. అత్తఱి నున్న జహ్నుసుత నొదలఁ జేర్చి నటించుచున్న యా
చిత్తజవైరిపై నలుకఁ జేయుచుఁ జారుసరోజలోచనన్
నెత్తిన చేర్చుకొంటి విది నీతియె కాదని పల్కుగౌరి యు
త్యుత్తమభోగసంపదల నొప్పఁగ మాకు నొసంగుఁ గావుతన్. 4

చ. వెలయఁగ భారతీయువతి వీణెఁ గుచంబులఁ జేర్చి హాయిగా
సలలితరాగవైఖరులఁ జక్కఁగఁ గానముసేయ వేగమే

వలపునఁ గౌఁగిటన్ దిగిచి వాణి మనం బలరారఁ జేయు న
జ్జలజభవుండు మా కెపుడు సత్కృపతోడఁ జిరాయు వీవుతన్. 5

మ. కమలాకారముఁ జేయు నేత్రయుగశృంగారంబు దర్శించి యా
కమలామిత్రు సృజించు నాడుముఖసత్కాంతి న్విలోకించి న
ద్భ్రమరీబృందముఁ దీర్చు మత్కచరుచిశ్రీఁ జూచి యంచొప్పగాఁ
గమలాసీనునిఁ జూచి పల్కుచెలికిం గావ్యంబులై మ్రొక్కెదన్. 6

తే. లలితమై యొప్పు లక్షణలక్ష్య మెఱుఁగ
సంస్కృతాంధ్రాదిపదముల జాడ లెఱుఁగ
వాక్సరః నాకుఁ దయచేసి వసుధయందు
మమతతోఁ బ్రోవు మజురాణి మధురవాణి. 7

క. ఉదయంబున బ్రహ్మాయునై
సదయత మధ్యాహ్నవేళ శంకరుగతిన్
ముదమున నస్తమయంబున
విదితంబుగ విష్ణు వనెడువేల్పు నుతింతున్. 8

సీ. పంక్తికంఠునిశిరఃపంక్తిఁద్రుంచినరాము
చిత్తంబునకు మెప్పుచేసె నెవఁడు
శంక లేకను వేగ లంకలోపలఁజొచ్చి
కొంకక లంకిణిఁ గూల్చె నెవఁడు
సీతామహాదేవిచిత్తంబు రంజిల్ల
వినకులాగ్రణిముద్ర నిచ్చె నెవఁడు
రమణి యిచ్చినశిరోరత్నంబుఁ గొనివచ్చి
యినకులాధిపున కం దిచ్చె నెవ్వఁ

తే. డట్టిమతిమంతు సములు లే రని తలంతు
మహితగుణవంతు నెప్పుడు మది భజింతు
నసురవరులను విదళించు నని నుతింతు
ప్రకటబలవంతు హనుమంతుఁ బ్రస్తుతింతు. 9

క. గౌరికి ముద్దులబిడ్డగు
వారిని విఘ్నాద్రిమేఘవాహను సంహో
దూరునిఁ గరిరాడ్వదనుని
సారెకు వినుతింతుఁ గావ్యసాంతముకొఱకై. 10

సీ. వల్మీకజన్ముఁ డావాల్మీకి వినుతింతు
బమ్మెరపోతనఁ బ్రస్తుతింతు
నన్నయభట్టును సన్నుతు ల్గావింతుఁ
దిక్కనకు కేప్రొద్దు మ్రొక్కులిడుదుఁ
గాళిదాసాఖ్యుని ఘనముగాఁ బూజింతు
భవభూతి నత్యంతభక్తిఁ దలఁతు
ముక్కుతిమ్మన భట్టుమూర్తులఁ గొనియాడి
యల్లసానిపెద్దనామాత్యుఁ బొగడి

తే. యాత్మఁ గంకంటిపాపరాజాఖ్యుఁ గొలిచి
రంగనాథునిఁ గరుణాంతరంగుఁ దలఁచి
యెఱ్ఱప్రెగ్గడ మదిలోన నెంచి యెంచి
వందన మొనర్తుఁ గవిరాజబృందమునకు. 11

తే. పద్యతాత్పర్యజ్ఞానంబుఁ బరిహరించి
కవులు చెప్పినకావ్యముల్ చెవులు సోఁక
పొసఁగఁ బరిహాసకోక్తులఁ బ్రొద్దుఁ గడపి
ఖలకుకవుల సభలందుఁ జెప్ప నేల. 12

వ. అని యిష్టదేవతాప్రార్థనంబును సుకవిసంస్మరణంబును గుకవితిరస్కా-
రణంబునుం గావించి మఱియును. 13

కర్తృవంశవర్ణనము.

సీ. బ్రాహ్మణార్చనయందు బహుశ్రద్ధతో నుండు
రపసిలో రత్నాకరంబువారు

ఆంధ్రసంస్కృతభాష లతిక్రమించి కృతిఁ జేతు
రవనిలో రత్నాకరంబువారు
సంస్థానముల రాజసభలందు మతికెక్కి
రవనిలో రత్నాకరంబువారు
వందిబృందంబులో వర్ణింపఁదగుధీరు
లవనిలో రత్నాకరంబువారు

తే. వసుధ రత్నాకరం బనువంశజలధి
కరయ రాకాసుధాకరుఁ డతఁ డటంచుఁ
గవులు వినుతింపఁగాఁ జాల ఘనత కెక్కె
రాజితంబుగ సంజీవరాజఘనుఁడు. 14

సీ. అతనితనూజాతు లవనిభృత్స్థైర్యాత్ము
లతులితప్రభ మోము లలరువారు
రాజశంకరతేజులు వలరారు
మంజులభాషణుల్ మానధనులు
బంధుజనాహ్లాద సింధుసమీచీన
విమలవాక్యస్ఫూర్తి వెలయువారు
పరపత్ని వ్రతం జేపాగ్రి వదలక
సత్కీర్తిప్రవృత్తిచే సద్దుపువారు

తే. వెలఁగి సుజనులసౌఖ్యము సేయువారు
భూమి నన్మతంబుఁ బలుకని బుద్ధియుతులు
రమ్యమతి ముసుమాన్స్వార రాజకవియు
నతనితమ్ముఁడు నారాయణాఖ్యకవియు 15

క. హమ్మాన్స్వారరాజు వసుగలో
సన్నుతి కెక్కినఘనుండు సంస్థానములన్

నెన్నఁగఁ దెచ్చినబహుమతు
లెన్నెన్నో గలవువాని నెన్నఁగ వశమే? 16

క. సత్యపథంబును వదలం
డత్యుత్తముఁడనుచు మెచ్చి యామోదముతోఁ
బ్రత్యక్షంబుగ మారుతి
యత్యంతప్రియంబుతోడ నతనిం బ్రోచున్. 17

వ. అట్టి యాంజనేయ ప్రభావంబునం జేసి. 18

సీ. అతిచమత్కృతు లొప్ప నాశుకవిత్వంబుఁ
జెలఁగి వాక్పటిమతోఁ జెప్పు నతఁడు
నవరసాలంకారనైపుణ్యమున మించి
సకల ప్రబంధముల్ సలుపు నతఁడు
అధికు నధముఁ జేయ నధము నధికుఁ జేయ
ఘనమైనవాక్ శుద్ధి గలుగు నతఁడు
అతిభీషణాకార మమరి యెల్లప్పుడు
నబ్ధిగంభీరుఁడై యలరు నతఁడు

తే. విశదకరుణాకటాక్షసువీక్షణుండు
భట్టుమూర్తికి సరి యనఁ బరఁగునతఁడు
పలుకుపలికినఁ జక్కెరలొలుకునతఁడు
సుతులు నలువురతోనుండె సుఖముఁగనుచు. 19

తే. అతనితమ్ముఁడు మతిమంతుఁ డమితయశుఁడు
కావ్యనాటకాలంకారకవనవేద్యుఁ
డతులితామోదుఁడాతని కరయసుతులు
నలుసముద్రంబులననొప్పి వెలయుచుండ్రి. 20

తే. ఆంజనేయుఁడు వీరహన్మప్ప యనియు
హనుమదాసును దత్తింప్ర యనుసుమతియు

జనకు లన్యోన్యసఖ్యవిశాలమతులు
కీర్తిఁ గాంచిరి యోగ్యసన్మూర్తు లనఁగ. 21

సీ. ఇలలోన నాంజనేయులవాదకస్ఫూర్తి
మంజులస్ఫురణతో మధుర మగుచు
నేయేరసంబున కేరాగ మొప్పిన
నారాగమున రసం బమరఁ జదివి
యాలకించినవారి నానందవార్ధిలో
మగ్నులఁ గావించి మరులుగొల్పు
బంధుజనాళి నాభరణభావంబునఁ
గన్నాకుగా నొప్పి ఘనతకెక్కె

తే. నతనిసుకృతంబు వర్ణింప నగణితంబు
నతనివరగౌరవం బెన్న నగణితంబు
నతనికీర్తిని వర్ణింప నగణితంబు
నతనిఘనమగు శేముషి యగణితంబు. 22

వ. అని మఱియును. 23

క. పీరహానుమప్ప మిక్కిలి
చారుతరం బైనమూర్తి సాహితియందుఁ
నేరుపు గలిగియు సంస్కృత
సారాంశము లెఱిఁగి యతఁడు సన్నుతికెక్కెఁ 24

తే. హానుమదాసన వివరింప నాంధ్రమునను
దెలిఁగి కృతిసెప్ప నాతఁడే చెప్పవలయు
నిరతకవులను హృదయమాం దెంచనేల
ననుచు జనములు వినుతింపనతఁడు చెలఁగె. 25

క. దత్తప్పవిధముఁ జెప్పెద
నుత్తముఁ డతియుక్తిపరుఁడు నుర్విస్థలిలో

హా_త్రినసీతిస్ఫురణ
బా_త్రిగ నరయంగ విదురుఁ బోలినఘనుఁడా. 26

వ. అని వెండియు. 27

తే. హనుమదాసాఖ్య గర్భసుధాబ్ధిచంద్రు
లవని సుబ్బన్న రామరా జనెడుసుతులు
రామరాజు భగీరథరాజుఁ బోలి
తీర్థకావడిఁ గొనితెచ్చి వార్తకెక్క 28

క. వరనాటక కావ్యంబులఁ
బరమాలంకారములను బండితుఁ డనుచున్
సరసులు సన్నుతిసేయఁగఁ
జిరతర మగుకీ_ర్తిఁ గాంచి చెలఁగుచు నుండెన్. 29

వ. తదనంతరంబ. 30

తే. అగ్రజుండైన యాంజనేయాఖ్యకవికి
భార్య లిరువురు పతిభ_క్తిఁ బ్రబలి రందు
నగ్రభార్యతనూజాతు లజ్జమిత్రు
పేరులో వారినామము ల్పేరుకొందు. 31

క. చాయన్న వసుధలోపల
మాయన్నలలోన మేటి మానధనుండా
చాయన్న చదువ విని మెడి
ధీయుతు లానందవార్ధిఁ దేలుట యరుదే. 32

తే. ఇతనితమ్ముఁడు చెన్నప్ప యింపుగులుక
జనులు వినుతింప సజ్జనసంగుఁ డగుచు
సతిసుతులతోడ వేడ్క_తో జగతియందుఁ
బరగి గురుపూజ సేయు సద్భ_క్తి గలిగి. 33

తే. ఆంజనేయుని రెండవయాలు సుదతి
భాసురాంగి సరోరుహపత్రనేత్రి

శ్రీరమాదేవినమ యని చెలులుపొగడఁ
జెలఁగు ముఖజితశశిబింబ శేషమాంబ 34

తే. అట్టిశేషాంబగర్భసుధాబ్ధిచంద్రు
లప్పసామియు నప్పప్ప యొవ్వమిగుల
దారపుత్రాదులం గూడి ధరణియందుఁ
బరమసంతోషయుక్తులై ప్రబలి రందు. 35

క. అప్పప్ప యీప్రబంధముఁ
జెప్పెద నని వ్రాసి వేడ్కఁ జెప్పెను దీనన్
దప్పులుగల్గినఁ దీర్చును
నొప్పుగ నరిచేయరయ్య యోబుధులారా. 36

వ. ఇట్టులాంధ్రగీర్వాణనాటకాలంకారాది ప్రావీణ్యధురీణవిబుధచరణార
విందమకరందాస్వాద నేందిందిరాయమానహృదయుండును, భూసు
రాశీర్వాదామోదసుశీల వర్తనుండును, ననవరతపుత్త్రమిత్త్రసహా
యసంపన్నుండును నగునాతం డత్యంత సంతసంబునం బొదలుచుండ
నొక్క రాత్రియందు. 37

సీ. హాటకపద్మ రాగాదుల విలసిల్లు
డంబుమీఱిన కిరీటంబువాఁడు
మణిమయం బైనట్టిమకరకుండలరుచి
ప్రామిన భాసిల్లుమోమువాఁడు
మహనీయకౌస్తుభమణికాంతు లంతట
రాణించు కంఠహారంబువాఁడు
చూడ్కికి మిఱుమిట్లు సొనిపెడు
వరనీలకంధరోజ్జ్వల చారు కాంతివాఁడు

తే. కనకచేలంబుఁ గట్టినకౌనువాఁడు
మెఱుఁగనవ్వులు మోముపైఁ జిలుకువాఁడు

చాలఁ గృతగల్గి లోకంబు తేలువాఁడు
స్వప్నమునవచ్చి యెదుర సాక్షాత్కరించె. 38

వ. ఇట్లు ప్రసన్నాత్మయై మనంకిశంబుగా నొక్క ప్రబంధం బొనరింపు
మనిన విని సంతోషసాగరంబునం దేలి యుప్పొంగు. 39

షష్ఠ్యంతములు.

క. పూతనప్రాణవిఘాతుకు
మాతకు సంతోష మొసఁగు మహాసియునకున్
జాతభవపాశహారునకు
భూతదయామానసునకు బుధవినుతునకున్. 40

క. దేవకీవరతనయునకును,
భావజజనకునకు భక్తమందారునకున్
పావనపదయుగళునకున్
గోవర్ధనభారవహనగోపాలునకున్. 41

క. సరసీరుహలోచనునకున్
శరణాగతపోషకునకు జగతీశునకున్
పురుహూతాదివినుతునకు
పరిణయకేళీవినోద పరిపూర్ణునకున్. 42

క. అర్జునరథసారథికిన్
దుర్జయఖలదనుజవరులఁ ద్రుంచినహరికిన్
నిర్జరపూజితమూర్తికి
నర్జునతరుమూలహారికి నాగమనుతికిన్. 43

క. నరకాసురభంజనునకు
మురదానవమర్దనునకు మునివంద్యునకున్
సరసిజభవసన్నుతునకు
కరిమొర విని మకరిఁ ద్రుంచుకరుణానిధికిన్. 44

క. శ్రీసత్యారుక్మిణులతో
రాసక్రీడలను సలుపు రాజాస్యునకున్
హాసాస్యంబున నెపుడును
దాసీదాసులను బ్రోచు ధన్యాత్మునకున్. 45

వ. అంకితంబుగా నాయొనర్పంబూనిన శశిరేఖాపరిణయం బనుమహాప్ర
బంధంబునకుం గథాక్రమం బెట్టి దనిన. 46

ప్రథమాశ్వాసము.

కథాప్రారంభము.

క. వినుసౌధకేతనావళి
జనితం బగువాతహతిని జంచల మగుచున్
దినమున్ దినమణిహయములు
ఘనభీతిం జెందునట్టి గజపుర మమరున్. 47

తే. ఆపురం బేలుజనపతి యబ్జవైరి
వంశపరిపాలనవ్రతవర్తనుండు
దక్షతనుబ్రోచుఁ బ్రజలఁ బారిక్షితుండు
గణుతికెక్కిన పేరోలగమున నుండి. 48

వ. ఇతిహాసశ్రవణకుతూహలుండై వైశంపాయనమహామునిం జూచి యి
ట్లనియె. 49

క. శశికులుఁ డభిమన్యునకున్
శశిరేఖను బెండ్లిచేసి జలజాక్షాదుల్
వసుధను దా రెటు మెలఁగిరో
విశదంబుగఁ దేటపఱుప వినియెద ననఘా! 50

వ. అని యడిగినజనమేజయునకు వైశంపాయనుం డిట్లనియె. 51

క. ఖ్యాతిగల శౌనకాదులు
ప్రీతిగ వరసూతు నడుగఁ బెంపలరంగా
నాతఁడు సెప్పిన సత్కథ
చేతోమోదంబు గాఁగఁ జెప్పెద నీకున్. 52

సీ. గోపురం బటుచూచి యాపురంబునఁ
గల్గు గోపురంబుల ముద్దు గొనఁగఁ దలఁచుఁ
గోటకొమ్మలు సప్తఘోటకంబులఁ
దాఁకుఁ దదర్చిష్ణురుచి భానుఁ దారసించి
వైడూర్యతోరణావళులతో నలరారి
చూడ వేడుక యైనవేడ లమరు
నిందు రత్నప్రభాసం దీపితంబుగా
నందమై విలసిల్లు మందిరములు

తే. నవ్యమణికాంతులను నొప్పు నాట్యశాల
లమరుఁ గర్పూరవేదు లాయాస్థలంబు
దీధితిద్వారమాక్తికతోరణంబు
భూమిరత్నంబు ద్వారకాపురవరంబు. 53

క. అప్పురియుప్పరిగలపై
నెప్పుడు నుయ్యాలలూఁగు నింతులు శశిపన్
చొప్పడఁ గరములఁ బట్టుచుఁ
జప్పట లిడ సుధయుఁ దొరఁగి సౌధము లమ్యోన్ . 54

క. అచ్చట మేడలలోపల
నచ్చనగం డ్లాలు చెలులయందము చూడన్
ముచ్చటమీఱఁగ నాపురి
లచ్చియు వసియించు వేడ్క రమణీయముగాన్. 55

శా. నీలాభ్రంబులఁ గాంచి పొంగుచు గజానీకంబుగా నెంచుచున్
వాలాయంబునఁ దాఁకఁ బూని వడినన్ వాలంబు లల్లార్చుచున్
గాలన్ నేలను జీరి దంతముల నాకాశంబునం గ్రుమ్మఁ గాం
క్షాలోకించి సురాపగాబ్జముల వీఁకన్ బీకు మత్తేభముల్. 59

సీ. పాంసుజాలము గప్పి పవమానవేగంబు
మంద మాయె నటంచు మదిఁ దలంచు
సింధుదేశస్థుల సైంధవగమనంబు
సాధారణం బంచు సరకుగొనవు
హారిణప్రయాణంబు లాలోకమునఁ
జేసి నేర్చుకొమ్మని తమ నేర్పుఁ జూపు
మహిం మనోవేగంబు మాకుఁ జెల్లు
నటంచు జలధి దాఁటెదమంచుఁ జౌకళించుఁ
తే. కనకమణికాంతులను మించుకళ్లెములను
మోము లెత్తుచు వంచుచు మోదమలరఁ
బుచ్ఛములు మీఁదికెత్తుచుఁ బొగరుమీఱి
కోటలను దాఁటు నాపురిఘోటకములు.

క. చతురాగమముల నీగిన
చతురాస్యు నిరాకరించు సరసమనీష
క్షితి షట్శాస్త్రధురీణులు
నతులితవ్రతసాహసేంద్రు లవనిసురేంద్రుల్.

క. తేజోమదమున మించియు
రాజితరణరంగభూమి రాముని మాడ్కిన్
జేజేలు నుతింపఁగఁ బర
రాజుల మర్దింతు రెందు రాజతనూజుల్.

క. తొమ్మిదినిధులుం దొరకిన
సొమ్ములు గలరాజరాజు నెంచక మదిలో

ప్రథమాశ్వాసము.

నమ్మద మందుచు రత్నము
లమ్ముదు రాపీటివణిజు లనవరతంబున్.

క. హరిభక్తియె యెల్లప్పుడు
గిరికొనఁగా సల్పుచుండి కృషితో నిపుణున్
సురుచిరధనధాన్యంబులఁ
బరితోషితు లెల్ల పాదభవు లప్పురిలోన్.

క. భూరియుగము ముడివడంగా
నాయుధములు చేతఁ బూని యతిభీకరులై
వేయుగజంబులబలిమిన్
గాయము విలసిల్ల నుందురి ఘనభటు లచటన్.

సీ. పరిమళయుక్తమా సరసిజంబులు
లేవె సరసులకే కదా సరసిజములు
పల్లవాధరి మంచి మల్లెపూ లున్నవే
పల్లవాగ్రిణుల కామల్లెపూలు
భువనమోహిని మంచికువలయంబులు లేవె
యవిరాజులకుఁ జూడ నందగించు
కరిరాజగామిని యరవిందములు లేవె
యరవిందములు నుండు నతనిచేల

తే. ఘనసుమంబులు గలవకో కంబుకంఠి
చిరతరంబుగ నున్న వా చెరువు కేగు
మనుచు నిటులతో చాతుర్య మలరఁ బలికి
పువ్వులమ్ముదు రప్పీటిపువ్వుఁబోండ్లు.

వ. మఱియు నప్పట్టణంబు రాజవిరాజితంబు గావున సత్పథంబును, ద్విజ రాజభాసురంబు గావున నుద్యానవనంబును భుజంగసంచారితంబు గావున భోగవతీపురంబును, జాంబూనదభూషితంబు గావున జంబూద్వీపంబును, నవరత్నదీపితంబు గావున రోహణాచలంబును, విబుధ

నివాసంబు గావున నాకలోకంబును, ధనవిశేషంబుగలది కావునలంకాపట్టణంబును, దివ్యభూజాతవంతంబుగావున నందనవనంబును శ్రీరామపరిపాలనమానంబు గాన నయోధ్యాపురంబును బోలె నొప్పుచుండి మఱియును.

సీ. ఆపురిసౌధాళికాగ్రభాగంబుల వెంట
దాఁపుడు దిండిరీతు లరసి
పరమభయంబుతోఁ బాకారి గజరాజు
పరువిడఁగాఁ గాంచి పద్మముఖులు
దరహాస మొదవంగఁ బరిహాస మొనరింపఁ
బురుహూతుఁ డాలించి పురముఁ గాంచి
యెంతచిత్రము చూడ నీపురం బని మెచ్చి
సరసిజాక్షులరూప మరసి యరసి

తే. నాపురంబును హసియించు నీపురంబు
నమరకాంతల నిందింతు రబ్జముఖులు
నాహయంబును దోలు నీనగరహయము
లనుచు వినుతించి యింద్రుఁ డానందమొందు!

ఉ. ఆపుటభేదనంబు ననిశంబును బ్రోచు దయాంతరంగునిన్
దీపితతేజునిన్ హరిని దీనదయాళుని దేవదేవునిన్
గోపికలోలు నచ్యుతుని గోగణపాలుని వాసుదేవునిన్
భూపతులాప్తులు న్మనులు భూసురులాదిగఁ గొల్చుచుండగన్.

క. కొంతతడ వుండి పిమ్మట
కంతునిగన్నట్టిసతిని గనుగొను వేడ్కన్
సంతస మలరఁగ మాధవుఁ
డంతఃపురభూమిఁ జేర నరిగిన నపుడున్.

క. వాకిటఁ గావలివారలు
ప్రాకటముగ ముందు నడువ ఫణిహారకులున్

జోకఁగ నిరుపార్శ్వంబుల
లోకేశ్వర గరుడగమన లోలాత్మ హరీ.

వ. అని యనేకప్రకారంబులఁ బ్రస్తుతించుజనంబులమనంబు లలర బహూకరింపుచు దెబ్బదిరెండుద్వారంబులుంగడచి పద్మరాగస్థగితసోపానంబులు నేగిఁ బ్రాకుచు మహారజితసౌధాంతరంబునకుం జని రుక్మిణీదేవితల్పంబున శయనించి యచ్చటనున్న సఖీజనంబులం బనిచి రతిక్రీడావినోదంబులఁ గొంతతడ వుండి వెండియు నాస్థానంబునకుం జని రాజకార్యనిర్వాహకుం డగుచు దుష్టజననిగ్రహంబునుం జేయుచుండె.

సీ. ఆమహాపురుషున కగ్రజుం డైనట్టి
బలరామునకు ధర్మపత్ని యైన
కమలాక్షి రేవతిగర్భవాసమునందు జన్మించె
నొకబాల జలధియందు
నిందిర యేచాయ నందమై జన్మించె
నాలీల వేడ్కతో నవనియందు
శంబరాంతకు నవ్యశర మనఁ
బొగడొంది బంగారుబొమ్మ నారంగు కెక్కె

తే. ముదిత తలిదండ్రి కల్లారుముద్దుగాను
మఱియుఁ బినతల్లిగారికి మమత గలుగ
సారెసారెకుఁ బినతండ్రి సంతసిల్ల
మాటలాడును శశిరేఖ మధుర మొదవ.

పంచచామరము. సరోజపత్రనేత్రిరూపసంపదల్ నుతింపఁగా
ధరాధరుండు నేరఁడంచుఁ దత్సఖీజనంబులున్
బరాకు చెప్పుచుండఁగాను బాల స్త్రీజనాళికిన్
వరానురాగ మొప్పఁ జేసి వాసికెక్కుచుండఁగాన్.

సీ. చంచరీకచ్ఛాయ మించు నానతికురు
లిందుకీర్తి ముఖకాంతి వెలయుచుండు
నాన చంపకసుమనాకారము మించు
దాడిమబీజము ల్దంతపఙ్క్తి
బింబోష్ఠకాంతులు బిసనాళములఁ
బోలు వృత్తకుచంబు లాబిత్తరికిని
హరిపదాకృతిఁ గాంచు హరిణాక్షిమధ్యంబు
సరసిజాక్షిపిఱుందు సైకతంబు

తే. నతివయూరులు రంభల నతిశయిల్లు
కాహళులఁ గేరు జంఘలు కమలములను
పాదయుగములు నిరసించి వా దొనర్చు
జవ్వనంబున శశిరేఖ నివ్వటిల్ల

వ. మఱియు నబ్బాలికారత్నంబు సఖీజనంబులతో వినోదంబుగా నాడు
చు హంసలకుఁ దనగమనవిలాసంబు నేర్పుచు మహాసంతోషంబు
నం బొందలుచు దినదినప్రవర్ధమానయై పెరుగుచున్న సమయంబున.

తే. దేవకీదేవి యొకనాఁడు దివ్యమైన
భవనమున నుండి కోడండ్రు బలసి కొలువ
నంతసంబున నుండెడుసమయమునను
ముచ్చటలరఁగ శశిరేఖ వచ్చి నిలిచె.

సీ. ఆవేళ దేవకి యత్యంతముదముతో
మనుమరాలిని గాంచి మమతమించి
తల్లి రా రమ్మని తనచేత గదియించి
తొడలయం దిడుకొని నిడుదలైన
కురులు దువ్వుచు గొప్పకొ ప్పిడి వేడ్కతో
ముద్దాడుచున్నంత మునలి హరియుఁ

జనుదెంచి భక్తితో జననికి మ్రొక్కినఁ
గొడుకుల [illegible]
తే. తనమనోభీష్ట [illegible]
కృష్ణులను [illegible]
చున్నదది మీకు [illegible]
దేవసుతులార [illegible]
క. బాలాగుణి శశిరేఖను
బాలుం డభిమన్యు [illegible]
మేలముగఁ బెండ్లి సేయుఁడు
డీలాగున [illegible]
క. అనిన విని రామకృష్ణులు
మునుకొని సీతాంజ [illegible]
వినయవిచారము [illegible]
జనని న్వీడ్కొనుచుం [illegible]
వ. అని చెప్పి వైశంపాయను [illegible]
శా. ఇందిర [illegible]
కృందరిపరిస్తర [illegible]
త్సౌందర్య [illegible]
యిందరి [illegible] మై.
తే. ఆపురంబున [illegible]
నంతసంబున నుండె [illegible]
బరమసాహసుఁ [illegible]
భద్రమత్తేభ [illegible]
మ. కరము లో [illegible] శేర్పుమీ
చరణాబ్జంబుల చెంతఁ జేరి వరుసన్ నమస్కారము ల్గావించి

పరిణామంబున నన్నుఁ బంపు గురుని న్పద్మాక్షి యాతల్లినిన్
పరసాగ్రేసరుతో మదగ్రజుల నేసంతోషినై చూచెదన్.

క. సతికోర్కులు కడతేర్పను
పతియే మతి లోకమందుఁ బరికింపంగా
మతిఁ దలఁచి నన్నుఁ బంపిన
నతులితు లగువారిఁ జూచి యతివేగముగాన్.

క. వత్తునని విన్నవించినఁ
జిత్తము రంజిల్లఁ బాండుసింహుఁడు సతినిన్
హత్తుకొని రథమునం దిడి
యుత్తము లగువారి వెంట నూరికిఁ బనిచెన్.

క. చనిచని సుభద్ర చూచెన్
వననిధిమధ్యంబునందుఁ బరగెడుదానిన్
వనమాల నమరునగరముఁ
గనుఁగొని మత్తేభయాన కరములు మొగిచెన్.

వ. ఇవ్విధంబునఁ బురలక్ష్మికి ముకుళితకరాంబుజయై తదనంతరంబునఁ బురప్రవేశంబుఁ జేయుచున్న సమయంబున సుభద్రాగమనంబు విని తత్పురీజనంబు లెదురు వచ్చి తోడ్కొని పోవ నంతఃపురంబునకుం జని తనరాక కెదురుచూచుచున్న జననీజనకులకు మ్రొక్కి తదగ్రజు లగు రామకృష్ణులకుం బ్రణమిల్లి వారివలనన్ దీవనలఁ గైకొనుచుఁ దనకుమారు నభిమన్యుని వారిపాదంబులకు మ్రొక్కించుచున్న సమయంబున.

క. చందురునిఁ బోలుముఖరుచి
కందర్పుని నిందసేయు కరచరణాంగం
బందందఁ జూచి మెచ్చుచు
నిందీవరనేత్రి లెల్ల రెంచిరి మదిలోన్.

తే. ఎన్ని నోములు నోచెనో యీసుభద్ర
తీర్థయాత్రలు మెన్నెన్ని తిరిగినదియొ
పరమపుణ్యాత్మురాలమ్మ పార్థుసతి
యిట్టితనయునిఁగని పెంచె నింపు గులుక.

క. అని యింతులు కొనియాడఁగఁ
దనతనయుఁడు ముద్దుసేయఁ దనపుట్టింటన్
జననీజనకులఁ గొల్చుచు
మన మలర సుభద్ర కొన్నిమాసము లుండెన్.

సీ. అంతట నొక్కనాఁ డరవిందలోచనుం
డంతఃపురంబులో నంద మలర
నీలాంబరుఁడు తాను నిజపీఠములమీఁద
వసియించి యుండఁగా వారికడకు
జననియు జనకుండుఁ జను దేరఁగాఁ
జూచి దిగ్గున లేచి యాదేవనిభులు
సాష్టాంగ మొనరించి సత్పీఠములమీఁద
నుంచినమతుల దీవించి రపుడు

తే. మాటలాడుచు సంతుష్టమానసములఁ
జెలఁగుచున్నట్టిభ్రాతలఁ జేరి తాను
గురుతరంబుగఁ బీటపైఁ గూరుచుండె
భాసురాకారగుణభద్ర యాసుభద్ర.

వ. అని చెప్పి వైశంపాయనుండు జనమేజయు నిట్లనియె.

క. సభయు లగు రాజపుత్త్రుల
కభయంబు లొసంగి పోరుచునగ్గజను సూనుం
డిభరాడ్రిపువిక్రముఁడా
యభిమన్యునిఁ బోలువీరు లవనిం గలరే.

తే. అట్టిసౌభద్రుఁ డానేఁడు నాఁడు వెంటఁ
తల్లిదగ్గర కేతేర ధన్య[illegible]
కృష్ణుఁ డప్పుడు సౌభద్రిఁ గన్నులార [illegible]
కరము చేఁ జేతఁ గీలించి [illegible]

తే. శిరము మూర్కొని [illegible]
తొడలపైఁ జేర్చి [illegible] నువ్వుచున్న
సమయమున వచ్చె శశిరేఖ [illegible]
సుందరాకరు నభిమన్యుఁ [illegible]

క. పినతండ్రి నేయుచుఁ గలిసి.
ఘనమై [illegible]
జను [illegible]
[illegible]

క. [illegible]
రుభయులు [illegible]
సభికులపుణ్యము లురగుం
పత్రిభునకు వశమగునె పొగడఁ బార్థసనాథా.

వ. ఇట్లున్న సమయంబున.

క. ముద్దులు గులికెడునల్లుని
నద్దంబులఁ గేరుచక్కఁ [illegible]మరినఫణిత్రోన్
ఒద్దికగల దంపతు లని
తద్దయు ముదమంది హరియుఁ దాలాంకునితోఁ.

చ. మనశశిరేఖ కర్జునకుమారునకున్ స్తుతి నెంచి చూడఁగా
ననవిలుకానికిన్ రతికి సన్నము గా నొనగూర్చినట్లు నా
వనజభవుండు గూర్చె నిఁక వాని రహిన్ [illegible] నొప్పు దీ
జనములు సంతసిల్లఁగను జయ్యన పెండిలి సేయు మగ్రజా.

వ. అనిన విని యప్పుడు.

ఉ. అన్నలు మాటలాడు[illegible] లేది సుభద్ర ప్రీతితో
నన్నయశౌని [illegible] నీమఅందియున్
నన్నిటఁ బంపు[illegible] కుమారి యా
కన్నియ మన్న[illegible] పెండ్లి సేయవే.

వ. అని పార్థుండు [illegible] చెప్పె నని సుభద్ర
వెండియు.

క. అన్నా చిన్ని[illegible]
బన్నగ నా సుతు [illegible]
నెన్నఁడు పెండ్లి [illegible]
వెన్నుఁడు విన [illegible].

క. అమ్మా [illegible]
కమ్మని [illegible]
కొమ్మ నొసఁగెద [illegible]
నెమ్మదిగా [illegible].

తే. అనిన [illegible]
అన్న [illegible]
హాస్య [illegible] సుభద్ర
[illegible].

తే. మగువ నీపాణిపీడనం [illegible]
విరస్యముసకంటె [illegible]
తరుణి నీ వింత [illegible],
విశదముగ నీవు పార్థుతో [illegible].

వ. అనిన నప్పుడు.

క. రేవతిమాటలు విని
భావం బలరంగఁ [illegible]

దేవసుతుఁ డగ్రజుం గని
నీవచనము వరము నాకు నిర్మలచరితా.

వ. అని యివ్విధంబున సుభద్రాదేవి జననీజనకులు మన్ననగావింప సహోదరులు బహూకరింపఁ బరమామోదంబున వర్తించుసమయంబునం దొక్కనాఁడు.

తే. దివిజరాచూళిపత్నికి దివ్యమైన
వజ్రమౌక్తికభూషణవస్త్రములను
దానదాసీజనంబు లాతఁడి కొసఁగి
యబ్జలోచనుఁ డత్తింటికనిపెఁ జెలిని

క. పరువిడువాజులఁ బూన్చిన
యరదంబున సుతుఁడు దాను నతివేగముతోఁ
గరిరాజగమన చనిచని
పురుహూతసుతాదు లున్న పురముం జూచెన్.

సీ. ఫుల్లాబ్జనేత్రి తత్పురముచెంతకు నేఁగి
నగరులోపలఁ జొచ్చి నయముతోడ
నత్త కుంతీదేవి కత్యంతభక్తితోఁ
జరణాబ్జములకును సాఁగి మ్రొక్కి
పాంచాలికిని జేతు లంచితంబుగ మోడ్చి
వారిచే దీవన ల్వరుసఁ గాంచి
వెండియు భీభత్సుఁ డుండు గృహముఁ
జేరి సతిపాదములకుఁ దా నతులొనర్చి

తే. ద్వారవతియందు జరుగువృత్తాంత మెల్లఁ
దెలుప విని పార్థుఁ డానందజలధిఁ దేలి
నీలవస్త్రుంబుదాల్పుతోఁ నెలఁత మనకు
వియ్యమందగఁ జేసితే విద్రుమోష్ఠి.

తే. అనుచుఁ దనపత్ని బుద్ధికి నాత్మ మెచ్చి
వెలఁది తలిదండ్రులను జూచువేడ్కఁ బోయి
మేలు సేసితి వని చాల లోలుఁ డగుచు
శ్వేతవాహనుఁ డావేళఁ బ్రీతిఁ బొంది.

క. ఇంతిని దోడ్కొని ఫల్గునుఁ
డంతకసుతభీమయమళు లాత్మజు లింతుల్
కుంతియు నున్నెడకుం జని
సంతోషితహృదయుఁ డగుచుఁ జయ్యనఁ బలికెన్,

క. బలరాముఁ డతనితమ్ముఁడు
జలజాక్షుం డాత్మ నలరి సౌభద్రానన్
గలశస్తని శశిరేఖకు
వలలితముగఁ బెండ్లిసేయు సమయం బనుచున్.

క. బినరుహాలోచనయెదుటన్
ముసలియు గోవిందుడిట్లు ముద మలరంగాఁ
బనగలుగ నాడుకొన్నా
రసదృశు లగువారిమాట లనృతము లగునే.

క. అనిన విని వారలందఱు
ఘనవేణి సుభద్రి సేయు కార్యము నెంతో
పనివడి వినుతు లొనర్చిరి
కనుగవ లానందబాష్పకణములు దొరుఁగన్.

వ. తదనంతరంబ.

క. అంతకసుతుఁ డనుజన్ములు
సంతసమున లేచి కొలువు సభ కేఁగినచోఁ
గుంతియుఁ గోడండ్రును దా
నంతఃపురి కేఁగె నప్పు డవనీనాథా.

వ. ఇవ్విధంబున.

సీ. కౌంతేయు లేవురు సహోదరులు కూడి
బాహాబలంబుతో సాహసమున
శరచాపములఁ బట్టి సరగున
గొట్టి వారి నెల్లఁ గూల్చి వసుధయందు
రాజసూయము చేసి రంజిల్లుకీర్తిఁ
బాకశాసనభోగసంపద మించ
కృతయుగధర్మంబు క్షితితలంబున నిల్పి
రాజ్యంబుఁ బాలించు రాజసుతుల

తే. సుకుచిరం బైనవిభవంబుఁ జూచి యోర్వ
క్రోధమదయుక్తుఁడైన దుర్యోధనుండు
కపటజూదంబునను రాజ్యము హరించి
యడవులకుఁ బంపెఁ బాండవుల నవనినాథ.

మత్తకోకిల. ఉన్నవారని చెప్పఁగా విని యుల్లమందునఁ జింత స
త్యున్నతం బగువాహనంబుల నొప్పు గొప్పరథంబుపైఁ
దిన్నగా వసించి సారథి తేరుఁదోలఁగ వేగమే
పన్నగారితురంగుఁ డేఁగెను పాండుపుత్త్రులఁ జూడఁగాన్.

వ. అట్లు దామోదరుండు ద్వైతవనసమీపంబునకుం జని తద్వనంబున
ఫలంబు లాహారంబులుగాఁ గొని ద్రౌపదీసహోదరులతో వనవాసంబు
సేయుచున్న యజాతశత్రుంగని యుచితోపచారంబుల వారిమనంబు
లలరంజేయుచు ధర్మరాజప్రభృతులను ద్రౌపదను నూరార్చుచుఁ
గొన్నిదినంబు లుండి యొక్కనాఁడు.

సీ. పరమధర్మాత్ముఁ డౌ పాండుపుత్త్రునిఁ
జూచి హరి యిట్టు లనియెను మీ రాత్మయందు
వంతఁ గుందఁగ నేల వనవాసనియమంబు
గడచిన రాజ్యంబు గల్గు మీకు

దైవసహాయంబు శ్రద్ధయుఁ గలగని
మఱియు సుభద్రాభిమన్యు లిట్టి
యడవుల బహుకాల మిడుములఁ
బడనేల పంపుము ద్వారకాపట్టణమున

తే. కనినగోవిందుమాటల కలరి పార్థుఁ,
డాసుభద్రను నభిమన్యు ననుపుటకును
సమ్మతించిన సారథి శౌరి చూచి
రథ్యములఁబూన్చి వేగమె రథముఁ దెమ్ము

వ. అనిన విని దారుకుండు సైన్యసుగ్రీవమేఘపుష్పవలాహకంబులం బూన్చి రథంబుఁ దెచ్చినం జూచి గరుడధ్వజుండు కౌంతేయాగ్రజుం ననుమతంబు వడసి సుభద్రాభిమన్యుల రథంబుపై వసియింపనియోగించి తానుంగూర్చుండి ద్వారకానగరంబునకుంజని జననీజనకులైన దేవకీవసుదేవులకు మ్రొక్కి పాండవులు ద్వైతవనంబునం దున్నవారని చెప్పిమఱియును.

క. చెల్లెలు సుభద్రహృదయం
బుల్లాసముగలుగఁ గోర్కెలొసఁగుచుఁ గృష్ణుం
డల్లుని లాలన సేయఁగ
నుల్లము రంజిల్లఁ జెలఁగుచుండిరియచటన్.

క. అన్నలు వదినెలుఁ దన్నున్,
మన్ననగావింప వగపు మాని ప్రహృష్టో
త్పన్నమతి సుతయుతంబుగ,
చెన్నునితోఁ బుట్టువుండె వేడుక లలరన్.

వ. ఇట్లున్నసమయంబున

క. శశిరేఖ యౌవనంబునఁ
బసిమికి నామోద మబ్బుపగిదిఁ జెలంగెన్

శశి నిరసించినయాస్యం
బసియాడెదుకొను నూరు లరటులు దలఁపక.

సీ. కలకంఠిశృంగారజలధిమధ్యంబునఁ
గుచమందరాద్రిగాఁ గుదురుపరచి
వెలఁదివెన్నునఁ దూఁగు వేణికరి త్రాటి
గరతలంబులఁ బట్టి కాంతు లూరఁ
దరచఁగా నమృతంబు తెలుచుగాజన్మింప
నరవిందశరుఁడు తా నాక్రమించి
నందులో నగపాలునతివమోవిని జేర్చి
నిలచిననగ పాలు నేర్పు మెరయ
తే. నంద మమరంగ తనధనువందు నిలిపి
యవనిలోఁ దీయవిలుకాఁ డనంగఁ బరగె
ననుచు మగువలు వినుతింప నాత్మయందు
సంతసిల్లుచు నొప్పె నాదంతిగమన.

సీ. పగడంబు వేడ్కతో జగడంబుకొన వచ్చి
కఠినమైనట్టి సఖయ చేకట్లఁ బడియె
నింపైనరుచికెంపు నిగ్గున సరిరాక
రంగుమీఱినయుంగరమున నిలిచె
పంబినప్రభ నొప్పుబింబంబుఁ
బరికించి తులగాక సుళ్ళుచుఁ దొలఁగెఁ జోటు
పొంకమైనట్టియామంకెనకుసుమంబు జోడుఁ
బూనఁగలేక వాడుఁబూని
తే. పల్లవంబులు సరిగాకపసరు లొందె
నన్నిలంతుక యచ్యుతాగ్రజునిపుత్రి
యచ్యుతస్తుతి శశిరేఖయధరమునకు
నన్నియును దుల్యరహితంబు లయ్యెనార.

క. అక్కలికిమొలకనవ్వులు
చెక్కులఁజిగి సన్నుతింప శేషునివశమా
చుక్కల నేలు నఖంబులు
చక్కనిశశిరేఖపాటిసఖులుం గలరే.

వ. అట్టిశశిరేఖ ముదముతో నైదువులకుఁ,
బసుపుకుంకుమ గంధంబుకుసుమచయము
లందముగఁ దెచ్చియిచ్చినఁ గుందరదన
లంద ఱానందహృదయారవింద లగుచు.

క. మృగనేత్రియిందురేఖకుఁ దగుమగ
డభిమన్యుఁ డగుట తథ్యంబనుచుం
మగువలు పాటలుపాడఁగ
నగరాట్కుచ నవ్వుకొనుచు నామోదముతోన్

సీ. అంతిపురంబులో నింతులతోఁ
గూడిచతురంగ మాడెడుసమయమందు
నచటికి సౌభద్రుఁ డరిగినశశిరేఖ
రెప్పవేయకవానిరీతిఁ జూచి
యాత్మలోఁ బలుమారు నతనిరూపము
మెచ్చిచిత్తజుఁ బోలుమేనత్తకొడుకు
చిత్తమెట్లున్నదో బొత్తిగాఁ దెలియరా
దెవరిఁ బెండ్లాడునో యింద్రపౌత్రు

తే. చక్కఁదనమెల్ల ముల్లెగా సంతరించి
అతిశయంబుగ నిర్మించినట్టియుజాని
మెచ్చవలె నని మదిలోన మీననేత్రి
దర్పకాకారు సౌభద్రుఁ దలఁచి మఱియు.

క. చక్కఁదనంబున మిక్కిలి
చుక్కలగమికాఁడు నలుఁడు సురపతిసుతుఁడున్

జక్కులతేనికుమారుఁడు
చక్కెరవిలుకాఁడటంచు జనులన విందున్.

క. వినివిని కర్ణేంద్రియములు
ననుదిన మానందమొందె నర్జునసుతునిన్.
గనుఁగొని నేత్రేంద్రియములు
ఘనమోదము నొందెననుచుఁ గౌతుకమతియై.

తే. మఱియునభిమన్యుశృంగార మరసియరసి
ప్రస్తుతింపుచు మోహావిభ్రాంతినొంది
తనమనంబున మగనిగాఁ దలఁచితలఁచి
యితరకోర్కెలు గోర కాయింతి యుండె.

వ. ఇట్లున్న సమయంబున.

తరల. రతిసబోలినియుండు రేఖను రాజసూనుఁడు చూచుచున్
మతిని దిగ్భ్రమ నొంది వింతగ మారు బారికిఁ జిక్కెనన్
అతిశయంబగు మోహతాపము అంతరంగము నేఁచఁగా
హితులతోఁ బ్రతిమాటలాడక యేమిచేయఁగ నేరకన్.

సీ. ఇభరాజగమనుఁ డౌనభిమన్యుఁ డావేళ
మాటాడుకోర్కెతో నూర్పు లిడుచుఁ
బచ్చవిల్తుఁడు తన్నుఁ బట్టి బాధింపఁగా
మచ్చుఁ జల్లినరీతి మందుఁడగుచు
బలరామపుత్రి త న్వాలరాజుకేళిలో
నేలునో లేక తా నేలుకొనదొ
యేలకుండిన మాగుఁ డేల మన్ననసేయుఁ
దుంటవి ల్లెక్కిడి వెంటఁ దగుల

తే. కనుచుమోహాంబురాశిలో నతఁడు మునిఁగి
తరుణిశృంగారమూర్తిలోఁ దలఁచితలఁచి

జలజలోచనుమర్మంబు దెలియ దనుచు
దారకుమారుఁడు లేచి పూఁదోట కరిగె.

వ. మఱియు నప్పూఁదోటయందు మనోహరంబు లైనమల్లెలు మొల్లలు జాజులు నిరవాదివిరులు గోరంటలు దేవకాంచనకుసుమంబులు గొజ్జంగులు కేతకీదళంబులు చేమంతివిరువంతు లాది గాఁగల కుసుమామోదంబులు గొని వినోదంబుగా మకరంద పానంబు సేయుషట్పదంబులు ఝుమ్మఝుమ్మనిమ్రోయఁ జలించుచుండెడు లతాకదంబంబులును. చంద్రకాంతపుమణిమయంబు లైనసోపానంబులపై మనోరంజకంబుగా విహరించుచక్రవాకబకక్రౌంచసితమరాళంబులు సుస్వరంబులతో నాదంబులు సేయ శతపత్రసహస్రపత్రకమలంబులతో నలంకృతంబు లైన సరోవరంబులును, జంబూతరువిటపంబుల నల్లుకొనిన నేలకీలతావిశేషంబులజొంపంబుల క్రిందఁబద్మరాగస్థగిత వేదికాస్థలంబున మనోభవసాయకంబుల కులుకుచు సౌభద్రుండు వసియించి యుండుసమయంబున.

క. అప్పుడు బలభద్రాత్మజ
ముప్పిరిగొనుమోహ మాత్మ ముమ్మర మగుచుం
దప్పక నభిమన్యుఁడు చనె
నప్పూఁదోటకును జేడె లందఱుఁ గొల్వన్.

రగడ. చనిచని చూడఁగ సహకారంబులు
కనుఁగొనఁగా బహుఖర్జూరంబులు
కంటికిఁ బ్రియము మగుకదళీతరువులు
పంటవలంతికి బహుభూషణమై
నలలితమై తగుజంబీరంబులు
ఫలముల నెప్పుడు భాసిలు పనసలు
మధురఫలంబుల మాకందంబులు

పొదిమొద మొదవెడు మాధవీతరువులు
విమలోదకముల వెలసిన సరసులు
రమణీయము లగు రాజీవంబులు
నిసుకదిన్నియల కిరవగు సేతులు
నసమబాణునకు నానందముగాఁ
బరిమళయుత మగుబహుపుష్పంబులు
పరిపరివన్నెల పారిజాతములు
గలిగినరావులఁ గాంతలు గోల్వఁగ
హరిపుత్రిక పార్థాత్మజుకొఱకై
వేడుక లలరఁగ విహరింపుచుఁ దను
నీడలు గనుఁగొని నెలఁతలుఁ దామున్.

సీ. ఆనదీపంబునం దతిరమ్యమైనట్టి
 సైకతస్థలి కేఁగి సంభ్రమమున
కలకలంబునఁ బల్కు చిలుకల నటుడించి
 వేడ్కతోఁ గూర్చుండి వీణె లెలమిఁ
కుచములపైఁ జేర్చి రచనగా గానంబు
 సేయుచు శశిరేఖ చెలులఁ జూచి
పంచమస్వరరాగపటిమ దప్పక మీరు
 పాడరే యనఁ జెలుల్ పాడుచుండ

తే. నావనంబున నుండినహంసములును
శారికాకీరపికములు చాలఁ బలుకఁ
బలుకు లాలించి సఖులచే చిలుక లన్ని
బలగములఁ జూచుకోర్కెతోఁ బోయె వనికి.

క. పాటినకీరంబులఁ గని
కూరిమి శశిరేఖచిలుక గొబ్బునఁ జని తా

ప్రథమాశ్వాసము.

నారామసీమలోపల
భూరితరం బైనజాజిపూఁబొద వ్రాలెన్.

క. కనుఁగొని సుభద్రసూనుఁడు
వినయంబున దానిఁ బిలువ విని యాశుకమున్
ఘనుఁ డభిమన్యుం గనుఁగొని
చను వమరఁగఁ జేతిమీఁదఁ జయ్యన వ్రాలెన్.

తే. కరముపై వ్రాలు శుకరాజుఁ గరము ప్రీతి
నరవిలాలించి ముదముతో శక్రపౌత్రుఁ
డోశుకీమణి మేరాచవనిత నిన్నుఁ
బ్రేమతోఁ బెంచెఁ జెప్పుమా రామచిలుక.

వ. అనిన విని.

క. మారునిఘోటక మిట్లనుఁ
గారుణికోత్తంస వినుమ ఘనమగుమదితో
నీరితనూభవ శశిముఖ
కూరిమితో నన్నుఁ బెంచెఁ గురుకులతిలకా.

క. ఆరామసీమలోపల
నారామనుఁ బాసి నేను నతివేగముగా
నారామచిలుక లరయుచు
రా రాసుత నిన్నుఁ జూడ రమ్యం బయ్యెన్.

వ. అని.

క. ఈలీల శుకము పలికిన
బాలుం డభిమన్యుఁ డంత బహుమోదముతో
లోలాక్షి రాకఁ గోరుచు
నాలోకన సేయుచుండె నావనసీమన్.

సీ. కంజాక్షు లావేళ గానంబు చాలించి
విమలసైకతములపై వీణెలుంచి

పాటిపోయినతమకూరిమిచిలుకల
 వరయంగ నేఁగిన సరసిజాక్షి
బలపుత్త్రి తనముద్దుచిలుక
 పోయినజాడఁ బోవుచు మల్లెపూఁబొదలు చూచి
జాజిపూలతలన్ని జలజాక్షి వీక్షించి
 దాడిమితరువు లాతరుణి గాంచి
తే. భూరిశాఖల విలసిల్లుపొగడతరుల
గుజ్జుమామిడిభూజాలసజ్జ సరసి
కదళికాతరు లరయుచు గలికి కూర్మి
చిలుకఁ గానక చింతించి చెలులఁ దలఁచి

క. భామలు రా కిటు మసలిరి,
కామునితురగంబు వరయఁ గనుపడ దోహో
యేమని చెప్పుదు నని యా
వామయు నారామసీమ రా రాసుతుఁడున్.

తే. చూచె శశిరేఖసొగసువాల్పూపుదాని
కొప్పుపైనుంచునవరంపుఁ గుప్పెబిల్ల
లాణిముత్యాలపావలీ లందమైన
భూషణంబులు మించుపూఁబోఁడి నతఁడు.

వ. ఇట్లు శశిరేఖం జూచి సౌభద్రుండు తనమనంబున.

క. సుందరి శశిరేఖకుఁ గల
నందెడుతలవెండ్రుకలకు సమమగుచందం
బంద మగుమోముఁ గనుఁగొనఁ
గందర్పునిమేనమామగతి నలరారెన్.

ఉ. చూచితి నిర్జరాంగనల సుందరి నింద్రునిరాణిఁ జూచితిన్
చూచితి నాగకన్నియల సుందరరూపవిలాసవైఖరుల్

చూచితి రోహిణిన్ రతిని జూచితి యతుసరోరుహాక్షులన్
చూచితిఁ గాని దీనిసరిసుందరరూపము లేదు వారికిన్.

మ. పురుహూతోపలకాంతు లీకురులతోఁ బూర్ణేందుఁ డీమోముతో
సరజాబిల్లి మెఱుంగునెన్నుదురుతో నబ్జంబు కందోయితో
మరుచాపం బరయంగ భ్రూయుగముతో మత్తాళి దృక్పాళితో
సరిగా వీచెలిసౌకుమార్య మిలలో శక్యంబె వర్ణింపఁగాన్.

క. అబ్బబ్బ యీసఖీమణి
గుబ్బచనుద్వయము స్వర్ణకుంభంబులొ లే
కబ్బుర మగులికుచంబులొ
యుబ్బినసుమకందుకములొ యురుజక్కవలో.

క. చక్కనిమౌక్తికహారం
బక్కజ మగురత్నపదక మమరినయురమున్
చక్కెరదిండివజీరుని
చొక్కపుసింహాసనంబు సొబగు వహించెన్.

క. నారీమణితొడ లనఁటులు
వారక నయశాలు లరయ వనితసుజంఘల్
వారిజముఖపాదంబులు
పారసములు కాంతికొను సత్పథ మయ్యెన్.

క. శశిముఖకుచభారంబున
నసియాడును గా నటంచు నబ్జభవుండున్
విశదమతి లోహాలతికన్
బూనఁగించెనొ యనఁగ నారుపొలఁతికి నొప్పెన్.

వ. అని సౌభద్రుండు శశిరేఖరూపాతిశయంబుఁ గొనియాడుచున్నసమయంబున.

సీ. చెలియ ధమ్మిల్లంబుఁ జేర్చినవిరజాజి
పరిమళం బంతటఁ బ్రబ్బికొనఁగ

నళికంబుపైఁ దీర్చు తిలకంబు కస్తూరి
నిస్తులం బగు తావి రస్తుగురియ
వక్షోజ గుబ్బల నలఁదిన గందంబు
గుప్పున నామోద ముప్పతిల్ల
సాంబ్రాణిధూపవాసన మించు చేలాంచ
లంబు కుచద్వయంబు నలిసి జార
తే. మురుసిగద్దెంగుత్తంబు పసుపువారు
కరఁటి నూపురములు గల్లుగల్లు మనఁగ
సొగసుయానంబుతో వచ్చు సుదతిఁ జూచి
కలకలంబునఁ బల్కె నాకలికిచిలుక.
వ. ఇట్లు పలికిన విని.
తే. శుకముకై చూచె శుకవాణి సొగసుకాని
సోము నిరసించు రుచుల నెమ్మోము వాని
సోగకన్నుల వాల్జూపు చూచువాని
మొలకనవ్వులు మోముపైఁ జిలుకువాని
క. హానుమత్కేతుదనూజుం
గనుఁగొని ప్రఫుల్లాబ్జనేత్రి ఘనలజ్జితయై
చనిచని మాటున నిల్చిన
మనసిజుఁ డెదనాటెఁ బుష్పమార్గణచయముల్.
ఉ. అండజయానకున్ విరహ మగ్గల మై ధృతిదూలి యుత్సుకో
దండుని బాణవేదనను దద్దయు మూర్ఛ మునింగి పిమ్మటన్
గొంత కొకవేళకుం దెలిసి కోమలి పార్థుని జూచి సిగ్గుతో
వెండియుఁ జిల్క నిమ్మనుచు వేఁకకయూరకయుండె నచ్చటన్.
వ. ఇట్లు లజ్జాననయై యున్న శశిరేఖం జూచి సౌభద్రుం డిట్లనియె.
సీ. సఖియ నీమోముతో సరిగాక రేరాజు
మదిఁ గుంది మిక్కిలి మలినుఁడయ్యె

నింతి నీకురులతో నించుకసరిగాక
కువలయంబులు మూతఁగొనియెఁ బవలు
అతివ నీచెక్కుల కద్దము సరిగాక
రసయుక్తమై కొంత వసుధకెక్కె
కుంజరయాన నీకురులతో సరిగాక
సారంగములగుంపు చనియె దివికి

తే. చూడ్కులకులోఁగి జింకలు సొచ్చెఁ బొదలు
యానమున కోడి సరసికి సంచలరిగె
నీవుపల్కెడిపల్కులు నేర్చుకొఱకు
చిలుక నిన్నాశ్రయించునే కులుకులాడి.

క. లలనామణి నీకుంగల
చెలువము గణుతింప నాదిశేషునివశమా
నలరాజు బారి కోర్వక
వలపున నీసొగసుఁ గొంత వర్ణన సేతున్.

సీ. నీఫాలతలముతో నెనగాక జాబిల్లి తొల్తనే
వసుధలోఁ దూష్యుఁ డయ్యె
నీకన్నుబొమలతో నెనగాక
మరువిల్లు తుంటమై మిక్కిలి గంటులొందవె
నీమోవికాంతితో నెనగాక
పవడంబు కాఠిన్యమై చేతికట్లఁ బడియె
నీమేనిఛాయతో నెనగాక కనకంబు
కమటంబులోఁ జొచ్చి కాక నొందె

తే. తెరవ నీకుచయుగముతో దీటు గాక
పటుతరం బైనజక్కవల్ పక్షు లయ్యె
బోటి వినుము నీదుకౌనుతో సాటిగాక
గురుతరం బగుసింగము ల్గుహలు సొచ్చె.

వ. అని వెండియు.

శా. బాలా నీమృదుగానమాధురిమచే భావంబు నీరయ్యె ని
న్నాలోకించఁగనాదుచూడ్కులకు నానందంబు వర్ధిల్లెనీ
లీలోద్యానవిహారము న్గనిన హాళిం జెందె నాచిత్తమా
లోలాక్షీ ననుఁ గాముబాణములకున్ లోఁజేయకే వేఁడెదన్.

క. అని సౌభద్రుఁడు పల్కిన
విని కోమలి సంతసించి విజయతనూజుం
గనుఁగొని హాసాననయై
వినయంబున నిట్టులనియె వీరాగ్రణితోన్.

ఉ. మేరుగిరీంద్రధైర్యజిత మేదినిఁ గామిను లెంచి జూచినన్
ధీరతఁ బాపనేర రని తెల్పి శుకంబును గాన కీవనిన్
వారిజనేత్రిల న్విడిచి వాసిగ వచ్చితిఁ జిల్క నీయు వే
కారుణికాగ్రగణ్య యని కంజదళేక్షణ విన్నవించినన్.

చ. జలధరవేణిపల్కులకు సంతసమొంది సుభద్రసూనుఁడా
చిలుకలకొల్కి కిట్లనియెఁ జిల్కలు నీవలెఁ బల్కనేర్చునే
కలికిరొ చిల్కపై మమతగల్గినఁ గైకొను సంశయించినన్
బలుమరు మాట లేమిటికిఁ బంకజలోచన కొంకకేటికిన్.

క. ఆమాటకు బింబాధర
మోమోటము మాని పల్కె ముద మలరంగా
సామాన్యమె పరపురుషుల
సామాన్యముఁ జేరి సఖులు సంభాషింపన్.

క. వలవనిసుద్దులు పల దీ
చిలుకను దయచేయు మింకఁ జేరెద సఖులన్
పలుమరు వల్కుట మాకుం
గులధర్మముగాదు దేవ కోపింపకుమీ.

వ. అనిన విని సౌభద్రుం డిట్లనియె.

చ. పరపురుషుం డటంచు ననుఁ బల్కఁగ నోరెటు లాడె బాల్యమం
దిరువురఁ జూచి నీజనకు లిద్దఱుపల్కినపల్కు లన్నియున్
మఱచితె యౌవనం బనెడుమాంద్యము గప్పిన విట్టివేఁగుచున్
పరిపరిరీతులం బలుకఁ బాడియె నీకు సరోజలోచనా.

ఉత్సాహము. కోమలాంగి నిన్ను నేను కోరినందు కేమి నా
కామితంబు వ్యర్థమయ్యెఁ గాముగాధ కోర్వనిం
కేమి సేతు మామకూఁతు రిట్టిమాట లాడ నీ
కేమిబోధఁ గల్గెఁ జెప్పు మింతి దీని దాఁచకన్.

వ. అని మఱియును

క. పలుమరు నాతోఁ బల్కుట
కులధర్మము గాదటంచుఁ గొంకక నీవుం
బలికినపల్కులు మదికి
న్ములుకులవలె నాటె నింక ముచ్చట లేలా.

వ. అని పల్కి సౌభద్రుండు తన మనంబున నిట్లని విచారించె.

క. ఈతరుణి పల్కు పల్కులు
నీతిపథం బగుచుఁ దోఁచె నే నాడినవే
నీతికి బాహిర మైనవి
నాతికి బాణంబు లగుచు నాటక యున్నె.

తే. ఏను బల్కినపల్కుల కింతిమనసు
నొచ్చెనో దీని కేమన వచ్చు మదికి
సంశయము గల్గెనని సవ్యసాచిపుత్రుఁ
డేమితోఁచక తలయూఁచి మోము వంచి.

తే. విన్ననై యున్న యాతనివిధముఁ జూచి
యిందుముఖి చాల చింతించి యేను వనికి
నేల వచ్చితి శుక మేల యితనిచేతఁ
బట్టువడె నని మదిలోన నిట్టు లనియె.

ఉ. చుక్కలఱేనిమైతళుకుఁ జూచి హసించును వీనిమోము యా
చక్కెరధన్వు సొంపుగను సారెకు నవ్వను వీనిసుందరం
బక్కజమయ్యెఁ జూడ్కులకు నంబుజనేత్రిలు వీనిఁ జూడఁ దా
మక్కర గల్గి రమ్మనరె యంగజుకేళికి మాటిమాటికిన్.

వ. అని వెండియు.

సీ. నోరెఱుంగక నేను నుడివితిఁగా కొన్ని
యందుకు హృదయంబు కందెనేమొ
ఏ నెంత నితనికి నిందుబింబానన
త్తముదామె వలతురు తలఁచి చూడ
నీగుణాఢ్యుఁడు నాకు నీశుండు
గాకున్న సొగసేల చిలుకేల సొమ్ములేల
వగకానిచిత్తంబు వగపెట్టఁగా నోన
యనిపల్కునంతలో నతనుఁ జేసె

తే. నపుడు వనితకు మోహ మత్యధికమైన
దరువుమాటేల నని వచ్చి దద్దరిల్లక
దేవదత్తధరాత్మజుఁ దేరి చూచి
పడఁతి చేతులు జోడించి పలికె భక్తి.

క. నేను వచించినవాక్కులు
మానసమున నుండవలదు మాహా యిపుడీ
దీనతఁ బొందఁగ బనియే
మానన మిఁక నెత్తి మాటలాడుము నాతోన్.

వ. అదియునుం గాక.

క. రాజాస్యలపై మిక్కిలి
రాజులు మఱి కోపగించులా గరయంగా
గాజులగు జెకున్ రోఁకలి
రాజితముగఁ బూనినట్లు రాజతనూజా.

వ. అని మఱియును.

సీ. వాసవివరపుత్ర భాసురంబుగ నీకు
దేవి గాకున్న నా దేహ మేల
చెలువొంద నిను(బెండ్లి చేసుకోవలె నంచు
ననవరతంబు నే నాత్మ(దలతు
బాగుగా నాకోర్కె ఫలియింపగా నెన్న(డో
నరజనసంభవు(డెట్లు నాసినా(డో
అవిగాక నీచిత్త మరయంగ నెట్టిదో
దేవ నామది కేమి తెలియ దనుచు(

తే. బలుకుశశిరేఖ(జూచి సౌభద్రు(డాత్మ
సంతసిల్లుచు నిట్లను దంతిగమన
మనసుమర్మంబు(దెలియక మందబుద్ధి
నగుచు(బల్కిన నాపల్కు లాత్మనిడకు.

సీ. కలికి నీపై(గోర్కె గలిగినందుకు నీవు
కరుణించకుండిన(గంతు(డేల
మనసిచ్చు నామీ(ద మార్గణంబులు పూని
మది నాట జేసె నామాట వినుము
వసుధలో క్షత్రియవరులకు గాంధర్వపరి
ణయం బాకటోప్ప(బంకజాక్షి
అదియె యోగ్యంబుగా నగపడె నిప్పుడు
జాగు సేయ(గ నేల శంబరారి

తే. కేళిలో నన్ను నేలవే బాల యనుచు(
బలుకు సౌభద్రువలపు భావంబు దెలిసి
వెల(ది చరణంబు లొక్కింత వెనుక కిడుచు
దిట్టతనమున నతనితో నిట్టులనియె.

క. ధారుణిలో మగవారలు
ధీరు లటంచనఁగ వినుము దేవా నీ వా
ధీరగుణం బెసనేయుచు
నీరీతిం ద్వారపడఁగ నీకుందగునే.

క. వెడవింటివానిబాధకుఁ
దడ వోర్వఁగలే నటంచుఁ దత్తరపడుటన్
గనుఁ బరమాన్నము నార్పక
నుడుకుడుకుది జుఱ్ఱునట్టు లున్నది చూడన్.

క. పెద్దలు బలకృష్ణులు మన
కిద్దఱికిని బెండ్లి సేతు రింతకు లోఁగా
నిద్దఱుఁ గలసియు ధరలోఁ
బద్దులు రానేల వినుము పార్థతనూజా.

తే. మగువలకుఁ బెండిలికిమున్న మరుని కేళిఁ
జొచ్చిపురుషులఁ గలసిన మెచ్చ రవని
జనులు నిందింతు రటమీఁద జననిజనకు
లరివిధంబునఁ జూతు రాయబ్జము అని.

క. తలవంపు లేలఁ జేసెదు
కులకాంతలలోన నాకుఁ గురుకులతిలకా
చిలుక నొసంగినఁ బోయెద
వలపున హృదయంబునందు వగవకు మామా.

వ. అని యుత్తరంబున.

ఉ. సుందరిపల్కుపల్కు లోకసొంపుగ వీనుల నాలకించి యా
నందపయోధిఁ దేలి నరనందనుఁ డాచెలి డాసి వేగమే
యిందునిభాస్య నీచిలుక నిచ్చెదఁ గొమ్మని చూపి డెందముం
గొందలమందఁగా నొడిసి కోమలిహస్తముఁ బట్టి యిట్లనెన్.

ఉ. శంబరవైరి వేదనకు శక్యము గాదు మనంబు నిల్వఁగా
నంబుజనేత్రి నీదునధరామృతపానము సేయకున్నఁ బ్రా
ణంబులు దక్కనేర వని నాహృదయంబునఁ దోఁచెనన్నఁ బ్రే
మంబున నేలవే రమణి మాటలతో నిఁక జాగుసేయకన్.

చ. కులుకుమిటారి నీబటువుగుబ్బలు హారము మీఁద నుంచి వేడ్కతో
వలపునఁ గౌఁగిటన్ దిగిచి వాతెర నొక్కుచు ముద్దు లిచ్చి చ
క్కలిగిలిబెట్టి నామదికి గీల్కొన సంతసమందఁ జేసినం
జిలుకపటాణిరాతు నొకచీరికిఁ గొందునె హంసగామినీ.

ఉ. చిత్రజుఁ డేయుతూపుఁ కుఁ జిత్తము తత్తరపాటుఁ జెందుచుం
గుత్తుకబంటిమోహమునఁ గుందుచుఁ దేలుచు నున్నవాఁడ నీ
చిత్తము నాదుభాగ్య మని జీరెదు నర్జునపుత్రుఁ జూచి యా
మత్తగజేంద్రయాన మరుమాటనచింపకనూరకుండినన్.

సీ. వెండియు సౌభద్రుఁ డంబుజయానతోఁ
బలికె నాపై నింత పంత మేల
కంతునికేళికై యింతగాఁ బ్రార్థింపఁ
గరుణ యావంతైనఁ గలుగ దబల
మామకూఁతురటంచు మది నమ్మినందుకు
వృథసేయుకే నన్నుఁ బృథులవంబ
యేలనే యనుమాన మేల నీలాలక
యేలనే భయము యింకేల సిగ్గు

తే. ముదిత విను చల్లకై వచ్చి ముంత దాఁచు
చందమైతోఁచె నిఁకఁ జాలు జాలటంచుఁ
బలుకుసౌభద్రు తత్తరపాటుఁ జూచి
వివిరుహానన శశిరేఖ భీతిఁ బొంది.

వ. ఇవ్విధంబున నీలాంబరతనూజాత భయాకులచిత్తయై సౌభద్రు నిశ
రంబు విడిపించుకొను సామర్థ్యంబు లేమింజేసి తన మనంబున నొక
యుపాయంబు చింతించి యిట్లనియె.

క. అడె నానఖు లరుదెంచిరి
వదలు కరం బనుచుఁ బలుక వానవిసూనుం
డెద చెడి కరము స్వీడినఁ
బదములు వడకంగ నరిగి పణఁతులఁ జేరన్.

వ. ఆసమయంబున.

సీ. పంకజానన తన్ను బొంకించిపోయిన
దశ దిశ ల్వీక్షించి తాల్మి డించి
వెన్నిధిఁ గోల్పోవుపేదచందంబున
విన్ననై పలుమారు వెచ్చ నూర్చి
విజయతనూజుండు విరహతాపంబుతోఁ
దనకుఁ దా నాత్మలోఁ దలఁచె నపుడు
మాయ చేసి తొలంగె మరల రా దా
కొమ్మ యేయుపాయము తోఁచ దేమి సేతు

తే. దానిముద్దులనగుమోము దానిసొగసు
దానిచూపులు బెళుకులు దానిహొయలు
దానికులుకులు వడకలు దానినడలు
కన్నులకుఁ గట్టినట్టుగా నున్న విపుడు.

క. అంగజారణరంగంబున
వంగనకును నాకు నాల మబ్బినయపుడే
బంగరు కుసుమంబులతో
నంగజు నర్చింతు మదికి నానందముగాఁ.

వ. సౌధదుర్గం బిద్విధంబునఁ జింతించుచు నుద్యానంబు వెలువడి మందిరంబు
బ్రవేశించె నంత నక్కడ.

సీ. కేసితోపుల వాని గాసి కోర్వఁగ లేక
పరితాప మొందెను భాసురాంగి

శశిరేఖ వీక్షించి జలజాక్షు లావేళ
　　యొలనాఁగ చింతింపవలవదమ్మ
రాచకన్నియ లిట్లు రమణుల
　　గనఁబాసి పోవుట నుచితమే పువ్వుఁబోఁడి
యేమిచిత్రము గంటి వింతలో నీవింత
　　చిన్నవో నేటికి సింహమధ్య
తే. మంచుపొదివినకమలంబుమాడ్కినీదు
మోముపైఁ జెమటబిందువు లుద్భవిత వొడమఁ
గారణం బేమి వేగమే కలతెఱంగు
బాల శశిపాల చెప్పు మింకేల భయము.
క. అని పలికినఁ జెలికత్తెలఁ
గనుఁగొని తాలాంకుపుత్రి కంపితమతితో
వినరమ్మా వివరించెద
వనజాయతనేత్రులార వారని పేర్మిన్.
సీ. ఈరామచిల్కకై యారామసీమలో
　　జంట నెవ్వగు లేక యొంటి నరుగ
నానమీపంబులో నభిమన్యుఁ డీశుకీమణిఁ
　　జేతఁ బట్టుచు మధురమైన
వాక్కుల కానందవార్ధి మగ్నత నొంది
　　నను జూడఁ గాంక్షించుఘనునిఁ జూచి
వంతలో నరపదియాశుగంబులు పూని
　　కంతుఁ డిద్దఱిమీఁదఁ గదిసె నపుడు
తే. విరహతాపాతిశయముతో విజయసూనుఁ
డంగ ముప్పొంగ ననుఁ బట్టి యతనుకేళిఁ
బోర్వు మని చాల వేఁడఁగా బొంకుపఱచి
పిఱికితనమునఁ జనుదెంచి బేల నైతి.

వ. అని మఱియును.

తే. వానిరూపంబుఁ దలఁప నామానసంబు
చంచలత నొందె నిప్పు డాపంచశరుని
బారిఁ బడనీక వేగమే భూరికృపను
వాని నను గూర్చి కావరే వనితలార.

క. అని వివశత్వము నొందిన
కనకాంగిని జూచి సఖులు కళవళపడుచున్
మనమున భయవిహ్వలలై
వనితామణి కిట్టు లనిరి వారిజనేత్రల్.

క. లలనామణి నీమాటలు
విలసితముగ నాలకింప వింతగఁ దోఁచెన్
వలుపగు వలపు వహించుట
కలికీ మున్నెఱుఁగ మేమె గాండివిసుతుపైన్.

మ. అతఁ డేలాగునఁ బట్టె నీదుకర మాహా యుక్తమే వానికిన్
మతిలే కుగ్రత నిన్నుఁ బట్టినపుడు న్మన్నించి రావచ్చునే
సతి నీతండ్రులు మాతలు న్వినిన నీచందంబు దా మెత్తురే
యితరు ల్విన్నన మాడ్కిఁ బల్కఁదగునే యిచ్ఛానుకూలంబుగాన్.

క. జడుఁడై సుభద్రసూనుఁడు
దుడుకున నినుఁ బట్టుకొనుట దూష్యము వానిన్
విడనాడి వచ్చినా వని
కడువడిఁ జింతింపఁ దగదు కలికీ నీకున్.

క. అని మోహ మెడలఁ బల్కిన
విని కోమలి సిగ్గువొడమ విహ్వలమతితో
వనజదళాక్షులఁ గనుఁగొని
గనుఁగవ నరుణములుగాఁగఁ గామిని పలికెన్.

ఉ. కామినులార మీ తెఱఁగుఁ గానక మిక్కిలి యాప్తులంచు నా
భామినులంచు నమ్మి బహుభంగులఁ జెప్పుచు మోసపోతి నా
కామము నింత చేసె నని కన్నుల నీరిడి మాటిమాటికిన్
సామజరాజగామినులఁ జంద్రనిభానన చూచి యిట్లనెన్.

ఉ. తప్పె తెలుంగుపాములనుగారె మదిం దలపోసి చూచినన్
తప్పులుగావు బద్ధ మిది తామరసేక్షణలార పూర్వమం
దొప్పుగ రాచకన్నియల కోర్కెకవేళల మోహ మబ్బినన్
జెప్పరె తోడిచేడెలకుఁ జెక్కొని వారలు కోర్కెఁ దీర్పరే.

క. మీ వలెను బల్కుచెలు లీ
భూవలయమునందు లేరు బుద్ధులు దెలుపన్
కోవిదు లెందుకు మీరే
భావజమోహాబ్ధిఁ బడని పంకజనేత్రల్.

వ. అని మఱియును.

క. అదయ లయి నన్ను నాడిన
నది సమ్మతమగునుగాని యర్జునసుతునిన్
మదయుతులైన యీ తెఱఁగునఁ
బదపడి నిందింప మీకుఁ బాడియె తలఁపన్.

వ. అని సఖీజనంబులతో రోహిణేయాత్మజ వెండియు నిట్లను సకనిపా
తఘాతంబునఁ బొరలుదాసికిఁ గౌరవిం జూపిన తెఱంగున పదనుగల
మదనుబాణంబులఁ బరితపించెడునన్ను ములుకులవంటి పలుకుల
నులికిపడఁ జేసితి రని గద్గదకంఠంబుతో నెలుంగెత్తి యేడ్చె నయ్య
వసరంబున.

సీ. కలకంఠు లత్యంతకంపిత హృదయులై
కామపాలునిపుత్రి మోముఁ జూచి
హాస్యరసంబుగా నాడిన వాక్యము
ల్విరసంబుగాఁ దోఁచె నెలఁది నీకుఁ

బాణపదం బైనపడతులపైనింత
కోపంబు సేతురే కుంజరదన
నీలాంబరుఁడు భామ నిన్ను సౌభద్రున
కిచ్చి పెండ్లిని జేయు నేల చింత
తే. పరఁగ నాతనిసింగార మరసినంత
మరులు పుట్టుట చోద్యమే మందగమన
కుముదమిత్రుండు రోహిణిఁ గూడునట్లు
రతిసుఖంబున నేలవే రాజసుతుని.
వ. అనుచు నివ్విధంబున నచ్యుతాగ్రజునిపుత్రి నుల్లాసంబు లగునల్లాపంబుల నూరార్చి శైత్యోపచారంబులు సేయ నొక్కింతసేపునకు సేదదేరి కలహంసగామినుల కరంబు లూఁతగొని యారామంబు వెడలి నగరు ప్రవేశించి మణిమయసౌధాంతరంబునకుం జని శయ్యాతలంబుఁ జేరి మోహతాపంబునం బొరలుచుండ నాశశిరేఖవిధంబు గనుంగొనఁ జాలకేఁగెనో యన సవితృండు పశ్చిమాచలంబున కేఁగ నాసమయంబున.
చ. పదపడి సంధ్యకాలుఁ డనుపాంథుఁడు తృష్ణ హరింపఁగోరి తాఁ
జదలున నెజ్జరేఖ అనుసాంద్రపురజ్జుల నుట్టిఁగట్టి తా
నదమలమైనస్వర్ణకలశంబును వారిధి డించెనో యనన్
ముదమున బశ్చిమాంబునిధి మున్గెను దోయజమిత్రబింబముల్.
క. తమ్ములు ముకుళించెను భయ
దమ్ముగఁ జలియించెఁ జక్రదంపతు లిలో
కమ్మున నుండినవల్మీ
కమ్ములలోనుండి వెడలె ఘనసర్పములున్.
క. పగవాఁడు వార్ధిఁ బడెనా
వగపాసెను బొమ్మటంచు వడిఁ బరువిడుచున్

జగతిని జోరులు మెచ్చఁగ
తగ ధనికులు భీతిఁ జెందఁ దమము చెలంగన్.

క. హరిపద మనుకన్యామణి
మురిపంబునఁ గాలవిటుని ముద మొనరింపన్
దిరముగఁ గొప్పున నుంచిన
విరులన నక్షత్రసమితి వెలసెం దరుచై.

చ. వెలయఁగ పూర్వదిక్సుదతి వేశ్యఁ జెలంగెడు మానసంబుతో
జలనిధి పెట్టియం దిడినచారుతరం బగువజ్ర రేకడిన్
గలినము వాయఁగా మెఱుఁగుమౌక్తికహారము చేతఁ బట్టి తాఁ
దల నిడుకొన్నదో యనఁగఁ దమ్ములశాత్రవుఁ డొప్పె తూర్పునన్

క. కప్పురపుభరణి విప్పిన
చొప్పున బ్రహ్మాండ మెల్ల సొంపు వహింపన్
ఒప్పుగ వెన్నెల దోఁచెను
గుప్పున దస్కరులు భీతిఁ గుందుచు వగవన్.

తే. కువలయంబున నుండినకువలయములు
వృక్షచయమున వసియించు పక్షిచయము
గాన మొనరించుగంధర్వమానినులును
వంతసిల్లుచు నుండి రానమయమునను.

ఉ. కంతుఁడు రం తొనర్చుచును గామ్మక మెక్కిడి నారిఁ దీడి య
య్యింతిని జేసి బాణముల నేసిన వెంటనె మందమారుతం
బంతన వచ్చెసభ్రమున నంగజమాతులకాంతు లింతికి
న్వింతగఁ దోఁచిన న్విరహవేదన కోర్వక వెగ్గటిల్లుచున్.

ఉ. భావజుఁ గూర్చి యిట్లనియె పంకజనాభునిపుత్రుఁ డంచు వం
భావన సేసి చెప్పెదురు భావజ నీకది యొప్ప దుర్విలో
వాలి యెఱుంగ కీవిధము వారిజనేత్రుల తల్లి చెల్లెల
న్వావములేక పైఁ బడిన భామలు తిట్టక మాననేర్తురే

క. అద్రిధరతనయ నీవా
రుద్రుని సగకంటిచేత రూపము చెడియున్
విద్రుమరుచిరోష్ఠులపై
నుద్రేకము చూప నీకు నుచితం బగునే.

క. మామా యల్లుఁడు నొకఁడై
మామానముఁ బాసి మమ్ము మనసీయురుగా
మీమీగర్వము లరయఁగ
కామా! వివరింపఁ గొంతకాలము చెల్లున్.

వ. అని పల్కి శశిరేఖ చుక్కలతేసం జూచి యిట్లనియె.

సీ. చల్లనివాఁ డంచుఁ గల్లలాడుటగాని
తాపంబు నొందించు పాపి నీవు
సత్ప్రభుం డని నిన్ను సరసు లెంచుటకాని
యాశ్రిత తేజంబు లణఁతు వీవు
సన్మార్గు. డనిబుధు ల్పాటుచుందురు గాని
సతులపాలిటినిశాచరుఁడ వీవు
మాధవుమఱఁదనుమాట యొక్కటె గాని
యక్కమందిరమున కహితుఁ డీవు

తే. ఇట్టివాఁడని తెలియక నీశ్వరుండు
చేరఁదీసిన శిరముపైఁ జేరితీవు
పరమదుర్మార్గుఁ డని నిన్నుఁ బలుకవలయు
వసుధ సన్మార్గుఁ డందురే వారిజారి.

క. సర్వజ్ఞశిరముఁ జెందితి
సర్వము నేనంచుఁ దలఁచి సంతసపడుచున్
గర్వమున సఖుల నేఁచివఁ
బర్వమునను నిన్నుఁ బట్టి పాము కరవదే,

క. చక్కరదిండిసిపాయికి
దిక్కతివి నేఁడు నీకు దిక్కెవ్వరుగా
నొక్కొకపక్షములోనన్
జుక్కలగమి క్క్యాడ తగదు సుగతులు నేఁచన్.

వ. అని మఱియును.

క. మలయానిల నీ వింతగ
జలజాక్షులమీఁదఁ జలము సాధించినచో
ఫలమేమి వసుధలోఁ గల
పొలఁతులగో జేల సీకుఁ బో తెమ్మెరమా.

వ. అని యివ్విధంబున మదనశశిసమీరుల నిందింపుచు విరహానలంబున
కోర్వక దగ్గరనున్న సఖీజనంబులతో నిట్లనియె.

తే. వినుఁడు కంజాక్షులార నావిన్నపంబు
పార్థపుత్రుఁడు చెప్పినపల్కు లకట!
వినక నిటు వచ్చి నే నెంత వెఱ్ఱినైతిఁ
దమ్మిబాణుని బాధకుఁ దాళలేను.

తే. అనిన శశిరేఖ వీక్షించి యబ్జముఖులు
పొలఁతి విజయాత్మజుని నీవు పొందనపుడు
మరుఁడు చంద్రుఁడు గాడ్పు నీమందిరమునఁ
గాచియుందురు వగ పేల కమలనేత్రి.

క. మగువలు పల్కినపల్కులు
తగ వొప్పఁగ నాలకించి తత్తరపడక
న్వగమాని యూరకుండెను
ఖగవాహనునన్నపుత్రి గాసిం బడకన్.

భుజంగప్రయాతము. మురారిప్రియానాథు మోదంబుతోడ
న్పరాకంచు సద్భక్తిభావంబుతో మ్రొ
క్కి రాజీవనేత్రాప్రియస్వీయాదుఃలం బ్రో
చి రాజిల్లఁగాఁ జేయు శ్రీకృష్ణమూర్తి.

ద్వితీయాశ్వాసము

(౧)

శ్రీరుక్మిణీమనోహర
కారుణ్యసుధానదీన ఖగరాడ్గమనా
వారిజభవనుతచరణా
క్షీరాంబుధిశయన భక్తసేవాదరణా.

వ. అవధరింపుము సూతుండు శౌనకాదిమహామునులకుం జెప్పినట్లు వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె.

ఉ. భండనపండితోత్తములఁ బాండుకుమారులఁ గాన కంపి వే
దండపురాధినాయకుఁడు ధారుణి నంతయు నాక్రమించి యా
ఖండలుఁ డేలుమాడ్కి మణికాంచనవస్త్రసమృద్ధి నొందుచున్
నిండుమనంబుతోఁ బ్రజల నేలుచునుండెను భానుతేజుఁడై.

ఉ. కర్ణుఁడు ద్రోణుఁడుం గృపుఁడుఁ గర్ణసుతుండును ధృష్టకేతుఁడున్
నిర్ణయవర్తి భీష్ముఁ డవినీతులు సౌబలదుస్ససేనులున్
వర్ణితవిక్రముండు కృతవర్ముఁడు నాతనిబంధుమిత్రులున్
దుర్ణయుఁ డైన సైంధవుఁడు దుర్దముఁ డాదిగఁ గొల్చియుండఁగాన్

వ. ఇవ్విధంబునఁ గౌరవేశ్వరుండు విబుధగణసేవితుం డైన మహేంద్రుండునుం బోలెఁ బ్రతిదినంబును గొలువై మహాసంతోషంబునం బొదలుచుండె నంత.

సీ. చివ్వమొబువ్వగా జీవించుజడదాల్పు
    పుండరీకాక్షునిపురమునఁ జూడ
నరిగి శ్రీకృష్ణుని యంతఃపురంబులోఁ
    బొడఁగాంచి యతనిచేఁ బూజలంది
కామపాలుఁడు తన్నుఁ బ్రేమతో
    లాలించి యర్చన సేయఁగా నలఁదుగొన్న

వానరంబులు నిల్చి వనజాక్షి శశిరేఖ
యాకార మరసి తా నాత్మయందుఁ
తే. దలఁచె నీకన్య సౌభద్రు తరుణిగాఁగ
నంబుజాక్షుండు మది నెంచు నదియుఁగాగ
బలుఁడు దుర్యోధనునియందుఁ బతిపాలి
గనుక నొకవింతఁ గావింతు ఘనముగాను.
క. కలహము గానక యిట్లున్
కలకాలము పొద్దుగడవఁగా నశ క్షేమగుణే
బలరాముపుత్రి కొఱకున్
కలహముఁ గావింతు ననుచు గలకల నగుచున్.
సీ. కనకాంగివిధము నే వినుపింప గురువరుం
డతనిపుత్త్రికుఁగా నడుగవచ్చు
వచ్చిన బలుఁడు తా మచ్చిక లాలించి
రమణీలలామను లక్ష్మణునకు
నిచ్చెద నని మాట యిచ్చు టొక్కటె గాని
నడుమ విఘ్నము సేయు నగధరుండు
కయ్య మించుక యైనఁ గలుగకపోరాదు
చయ్యనఁ జేతు నీసాహసంబు
తే. చెడుగు దుర్యోధనున కైనచేటు కేల
వగవ నని యెంచి ముదముతో వారిజాక్షుఁ
జూచి పయనంబుఁ దెల్పుచు సొంపు మిగుల
నంబుజోద్భవసుతుఁ డేగె హస్తిపురికి.
వ. నారదుం డివ్విధంబునఁ బురప్రవేశంబు సేసి సభామంటపంబునఁగొలు
వున్న సుయోధనునకుఁ దన రాక నెఱింగించిన నతండు పుత్త్రమిత్త్ర
సహాయుండై యెదురేగి మ్రొక్కి లోపలికిం దోడ్కొనిపోయి కన
కాసనం బిడిన రాజుం జూచి నారదుం డి ట్లనియె.

చ. కరిపురనాథ పుత్త్రినకుఁ గాంతలకెల్లను క్షేమలాభమే
తిరముగ నీకునుఁ శుభమె తేజిలుచుందురె బంధు లాప్తులున్
నిరతము ధర్మ మేమరక నీ వొనరింతువె రాజ్యభారమున్
నరవర యంచుఁ బల్కె మునినాథుని జూచి ముదంబు నొందుచున్.

ఉ. కౌరవనాథుఁ డిట్లనియెఁ గారుణికోత్తమ విన్నవింతు నీ
ధారుణిరాజ్యమంతయును ధర్మపథంబునఁ బ్రోతు నెప్పుడున్
కూరిమి నాపయి న్నిలిపి గొబ్బున మీ రిట కేగుదెంచుచోఁ
బారుఁడ నాగృహంబు బహుపావన మయ్యె నటంచు వెండియున్.

ఉ. ఊరక రారు మీ రిటకు నుల్లమునం గలకోర్కెఁ దెల్పవే
నారద యంచుఁ బల్కె నరనాథుని జూచి మునీంద్రుఁ డిట్లనున్
ద్వారకనుండి నే నిటకుఁ దర్లితి నీ కొకవార్తఁ దెల్పఁగా
గౌరవనాథ నాపలుకు కాదన కొపని సేయు మింతలోన్.

వ. అది యెయ్యదియనిన.

క. బలరామపుత్త్రి గల దా
జలజాక్షికిఁ గల్గినట్టిచక్కదనం బీ
జలజభవాండములోపలఁ
గలరమణులయందు లేదు కౌరవనాథా.

ఉ. ఆచెలికొప్పును న్మతియు నాచెలిమోమును దానిచూపులున్
ఆచెలిదంతపంక్తియును నాచెలినవ్వులు దానికంఠమున్
ఆచెలిబాహులు న్నురము నాచెలిచన్నులు దానిచిన్నెలున్
ఆచెలిమధ్యముం గటియు నాచెలియూరులు జంఘలాదిగాన్.

క. అంగములను వీక్షించిన
శృంగారమొగాని దానిజిగి యేమందున్
బంగారువంటి దేహము
సింగారముఁ బొగడ వేయుశిరములు గలవే.

క. శశిరేఖాఖ్యం జెలఁగెదు
శశిముఖ నీకోఁడ లైన సంపదలెల్లన్

పసిఁడికి బరిమళ మబ్బిన
దళ సన్నుతి కెక్కఁగలవు ధరణీనాథా.

క. భాషణ లెందుకు సిరికిన్
భూషణ మై చెలఁగ ననుచు బోధింపుచు సం
తోషమున నరిగె కల్మష
శోషణుఁ డగుపోరుదిండి సురలు నుతింపన్.

క. మునివరుఁ డేగినపిమ్మట
జనపతి దుశ్శాసనాదిసహజన్ములఁ దాఁ
గనుఁగొని బ్రాహ్మణు లిర్వుర
ననఘుల రప్పింపుఁ డనిన నరనిమిషములోన్.

వ. రప్పించిన వా రరుదెంచి రాజుం గాంచి పనియేమనిన విని సుయో
ధనుం డిట్లనియె.

సీ. పుడమిదైవములార పుండరీకాక్షుని
పురవరంబునకు మీ రరిగి మొదట
కామపాలునకు మాక్షేమలాభముఁ దెల్పి
పోనఁగ లక్ష్మణునకుఁ బుత్త్రి నడిగి
రమ్మని భక్తితో లాలించి మాంగల్య
వస్తుచయంబులు వారి కొసఁగి
పనిచిన బ్రాహ్మణు ల్భాసురం బైనట్టి
ద్వారకాపురిఁజొచ్చి శీరపాణి

తే. మందిరద్వారపాలుర ముందుఁ బనిచి
సెలవుఁ గైకొని విప్రులు గలసి యతని
వలన నర్చితులై తాము వచ్చుకార్య
సరణి వినుపింప సంతోషభరితుఁ డగుచు.

క. చెల్లెలి కొసఁగినవాక్యము
నుల్లంబునఁ దలఁప కతఁడు నుల్లాసముతో

నల్లలితం బగుకారవ
వల్లభుఁ డటు పంపియున్న వసుధామరులన్.

క. కనుఁగొని బలుఁడిట్లనియె
న్ననుజేంద్రుని కార్యమునకు మూలు వచింపన్.
జని యేమి నాదుపుత్త్రిక
ఘనుఁ డాలక్ష్మణుఁడె మగఁడుగా గారుఁడగునే.

క. అల దుర్యోధనసుతునకు
లలనామణి నొసఁగి వేడ్క లగ్న మొనర్తున్
ఇలలో శీఘ్రమె శుభ మని
పలుకుదు రిఁక జాగు సేయఁబని యేమనుచున్.

క. మతిమంతు లైనవారో
హితులను బిలిపించి చాల నీశశిముఖికిన్
బతి దుర్యోధనసుతునకుఁ
జతురమతిం జూడరయ్య శశితారాదుల్.

వ. అని పల్కిన తాలాంకుని వాక్యప్రకారంబునఁ బౌరోహితులు లాలో
చించి చంద్రతారాబలంబులు నిరూపించుచు నేఁటి కనిమిదివాస
రంబులకు లగ్నం బని చెప్పిన విని నీలాంబరుండు పురపరిపాలకులం
బిలిపించి వీడెల్లశృంగారము సేయుఁ డని తా నాజ్ఞాపించిన మంచి
దని పురం బలంకారంబు సేయించి శశిరేఖకుఁ బరిణయంబని చా
టించి రాసమయంబున.

సీ. రాముఁడు తనపుత్త్రి రారాజసుతునకు
మాట యిచ్చె నటంచు బోఁటు లెల్లఁ
జెప్ప సుభద్ర తా నవ్వాడ దిగులొంది
చనిపద్మనాభునిచరణములకుఁ
బ్రణతయై వింటివే బలరామువిధ మెల్ల
రమణీయ శశిరేఖ లక్ష్మణునకు

నిచ్చెద నని చెప్పె నిదియేమి మాధవ
దత్తాపహారంబు తగున తనకు

తే. ననిన విని లేచి కృష్ణుఁడు ననుజుఁ జూచి
వెంట రమ్మని బలరాము పిడిచి కేఁగి
హితులఁ బౌరోహితులఁ గూడి యింపుగులుక
మాటలాడుచు హాలిఁ జూచి మాధవుండు.

శా. అన్నా నీ కిది ధర్మమౌన వినుమా యజ్ఞాత్మ యాపుత్త్రిని
న్మన్నించెల్లెలిపట్టి కిత్తు ననుచుం మోదంబుతోఁ జెప్పఁగా
విన్నా రందఱు దీనిఁ దప్ప మనల న్విత్పన్ను లం చాదరీ
నన్నాహంబును మాని పార్థుకి వెసం జంద్రాన్య నర్పింపవే.

క. మేనల్లుఁ డుండ నౌరులకు
మానిని నీరా దటండ్రు మహిమాధికులుం
దాన మహోత్కారికొనఁగుట
మానితగుణధన్య నీకు మర్యాదగునే.

వ. అని యివ్విధంబున.

తే. మాధవుఁడు పల్కువాక్యము లోబ్ధపడక
కామపాలుఁడు హరిఁజూచి కమలనాభ
పాండవులయందు మిక్కిలి పక్షపాతి
కౌరవులపేరు సెప్పఁగాఁ గాదు నీకు.

తే. కాంచనాంబర విను పెక్కుగాథలేల
వరునిపుత్రున కేనిను తిరముగాను
పాండవులు మనకు నత్యంతబంధులైన
గౌరవులు పట్టిచుట్టాలు గారె తలఁప.

తే. పంచభక్ష్యాన్నములు మాని పద్మనేత్ర
కుమతు లెవరైనఁ గసుగాయఁ గోరఁగలరె
రాజ్యమై భవమున నుండు రాజరాజు
సుతుని కగుఁగాక అర్జునసుతున కేల.

క. అని పల్కిన బలరాముని
గనుఁగొని కను లెఱ్ఱఁజేసి కనలినమదితో
వనజదళాక్షుం డిట్లను
వినఁ జవిగానట్టిపల్కు విహితమె పలుకన్.

తే. కుంతితనయునిపై నీకుఁ గోప మున్న
సుదతి నీకిష్టమైనట్టిచోట నిమ్ము
కవ్వడియు భీముఁ డిర్వురుఁ గదిసినపుడుఁ
గౌరవులు నీవుఁ బడుపాటుఁ గందుగాక.

వ. ఇవ్విధంబునఁ గృష్ణుండు రౌహిణేయుని హేతుగర్భంబుగాఁ బలికి నిజసహోదరిం జూచి సుభద్రా తాలాంకుఁడు పలికినపల్కు లస్వారస్యంబు దెలిసెఁగదా నీకు దక్కఁగలచోటి కరుగుమని దగ్గన లేచి రథాంగపాణి తన మందిరంబున కేగె నాసమయంబున.

సీ. తరుణి సుభద్రి యాతాలాంకు వీక్షించి
అన్న నావిన్నపం బాలకింపు
వేడ్క నీతోఁ జాల వియ్యమొందెద నంచు
నెమ్మదిలో నేను నమ్మియుంటిఁ
బతి బావమఱఁదులు ఫలము లన్నముగాఁగ
వనవిహారము సల్ప వారిఁ దలఁచి
చింతించునామది చింతలెల్లను బాసి
కూమన్నలచేత మెలఁగుచుందు

తే. మగువ నిచ్చెద నని చెప్పి మఱచి నేఁడు
పరులకిచ్చెద నని పల్క భవ్య మగునె
సిరియు లేమియు వెన్నెల చీఁకటరయ
నీరసాధన కరుణించి చేడె నిమ్ము.

వ. అదియునుంగాక.

ఉ. అన్నలుఁ దమ్ములుం జెలు లనాదరణంబును జేయకుండిన
న్విన్నదనంబు నెందు టొకవింతయె మీ రిపు డాదరింపకన్

నన్ను నవజ్ఞ చేసినను నాకు నగౌరవ మత్తయింటిలో
నన్నతిపాత్రి నీకిపుడు పాగిలి మ్రొక్కెద నాదరింపవే.

క. బలవైరిపుత్రుఁ డార్యా
పలుమరు నీవిద్యమునకుఁ బ్రార్థన సేయన్
గలశాలయిదియె కోరిక
సలలితముగఁ బ్రోవుమయ్య సద్గుణవర్యా.

వ. అని మఱియు నిట్లనియె.

క. వనములఁ ద్రిమ్మరు చుండిన
జనకుల నెడబాసినట్టి సౌభద్రునకున్
వనజాక్షి నొసఁగకుండిన
జననుత యపకీర్తి గాదె చయ్యన మీకున్.

క. అన్నా బలరాముఁడ నీ
కన్నను గతి లేదు మాకుఁ గనుకను మగువన్
పిన్నారిం బసుపార్థికిఁ
కన్నులరఁగఁ బెండ్లి సేసి చెలఁగుము తండ్రీ.

క. సిరి గలవారికిఁ జేడెల
నరయుచు నెవరైన నిత్తు రది ఘన మగునే
నిరుపేద కిచ్చి చేసిన
పరసాగ్రికి కీర్తిముఁ బరము సౌఖ్యము లబ్బున్

తే. పద్మలోచన శశిరేఖ భాసురాంగి
బాలుఁ డభిమన్యుసాత్మని పలికి తివ్రు
మాధవాగ్రజ నమ్మించి మానినీమీఁద
చేయి విడిపించుచుండెదఁ జేసి తన్న.

వ. అని భవాబ్ధంగులఁ బ్రార్థించుచున్నహోదరిం జూచి హలాయుధుం డిట్లనియె.

క. సత్యాల శాలినమాటలు
అన్నని నిశ్చయము సేయఁ గనునే నీకున్

బుద్ధికి లే కిటుఁ జిక్కియు
వద్యా పెత్తనము సేయ నగునె నీకున్.

తే. పాలు చక్కెర జున్నుతో నోలలాడు
నతుల వేపాకుఁ దినిపించు చందమునను
గారవంబునఁ బెరిగిన కమలముఖిని
నీకుమారున కడుగుట నీతి యగునె.

క. కూడును గోరయు లేకన్
చెడియు నీసుతుఁడు నీవుఁ జేరితి రిటకున్
గూడు నొకించుక లేకన్
కోడలు కావలయు నంచుఁ గోరెద వీవున్.

క. కోడలు లేకుండిన నీ
పోఁడిమి సంపదలు కొల్లపోయెడి నేమో
నేఁడు వచించెద వినుమా
చేఁడియ నీసుతున కొనఁగు చెముగులు గలదే.

సీ. ఉన్నవా రడవుల ఖిన్నులై యుండఁగాఁ
గన్నియ నిమ్మంచుఁ గలువరించి
పలికిన ఫలమేమి భాగ్యహీనులకిత్తు
రే మగువలనిల నెవ్వరైన
ముందె మొనచ్చిన బంధుత్వములు చాలు
వెలఁది నీకింకఁ గ్రొత్తది మాను
పరఁగ దుర్యోధను బంధుత్వ మబ్బు టా
శాధు లేల నీ వేల సరసిజాక్షి

తే. యేల ధర్మాత్మజుఁడు భీముఁ డేల వినుము
పార్థుఁ డింతకు క్షవ లేల భానురాంగి
ద్రౌపదేయాదు లింక నేల తలఁచి చూడ
నందఱుండినఁ గురురాజు కిల్లుగాదె.

వ. అని సీరాయుధుండు సుభద్రతో వెండియు నిట్లనియె.

క. పడఁతి నీనందనునకుఁ
బడఁతుక నర్పింపఁజాలఁ బలుమరు నన్నుం
దడవినఁ గోపము మదికిం
బొడమెడు నని పల్కె తోడబుట్టుతో మఱియున్.

క. కురురాజు కెందరైనను
సరిగా రీవసుధలోన సంపదలందున్
పురుహూతుఁ డెంచి చూడఁగఁ
గరిపురమే స్వర్గపురము ఘనభోగములన్.

క. అలదుర్యోధనసుతునకు
లలనామణి నిత్తు రాజ్యరహితుల కొసఁగన్
జలజాక్షి పెక్కుగాథల
ఫల మే మిఁక లేచిపొమ్ము పని యే మిచటన్.

వ. అని యివ్విధంబున

ఉ. తాల్మి యొకింత లేక బహుతామసుఁడై బలుఁడాడువాక్యముల్
గాలములై మదిం దగుల గాండివిపత్ని మతేమి తోఁచకన్
జాలినవంతఁ గుంది వివశత్వము నొందినఁ జూచి గ్రక్కునన్
బాలిక నెత్తి వెంట్రుకలు పాపుచుఁ గొప్పిడి సేదదేర్చఁగన్.

వ. ఆసమయంబున దేవకీవసుదేవు లాబలభద్రుం జూచి రామా నీస
హోదరి కొసంగిన వరంబుఁ బాలించి సౌభద్రునకుఁ గన్యాదానంబు
సేయు మనినవచనంబు లనాదరణంబు సేసి పెడచెవులం బెట్టి యూ
రకుండె నంత సేదఁ దేరి సుభద్ర రోషంబున హలాయుధుం జూచి
యిట్లనియె.

చ. తరుణి నొసంగవే యనుచుఁ దద్దయు భక్తితో వేడుకొన్న చోఁ
గరుణ యొకింత లేక ననుఁ గారులు జేరుచు మాటిమాటికిన్
సిరిగలవారి నెన్నుచును సింధుగభీరుల నింద సేయుచున్
బారిఁబారిఁ బొంగు పొంగితివి పొంగినపాపము నీకుఁ దప్పునే.

క. విరివిగఁ జెలి నిశ్చిద వని
మురు లించుకఁ గలుగఁ జేసి మాటలు దప్పె
దరునకు నరకంబుగా కీ
సిరి వెన్నెల చీఁక టనుచుఁ జెప్పెదు రార్యుల్.

తే. సింహవిక్రమునఁ దగుపాండుసింహములకుఁ
బత్ని నై నేను సదవులఁ బతిని బాసి
నీవె గతి యని బ్రతిమాలి నీగృహంబు
నంచఁ జేరినఁ గద యింతపలుచ నైతి.

తే. కడుపు కూటికి నీకొంపఁ గాచియున్న
నీతిమాలినమాటలు నీవు పలుకఁ
జెల్లెలను గాన బలరామ చెల్లెఁ గాక
పాండవులు విన్న నాయాన బ్రదుకనీరు.

వ. అని మఱియు నిట్లనియె.

సీ. కొడుకు లైస్సె యున్నఁ గోడ లెందుకు
రాదు నీపుత్త్రి నీకున్న నిలువఁబోదు
గంతకుఁ దగినట్టి బొంత లోకమునందుఁ
గల్పించె మొదటనే కమలభవుఁడు
నుదుట వ్రాసినవ్రాలు పదపడి తప్పింప
నీవెవరు నేనెవరు నీతిరహిత
సదయాత్ముఁ డని నిన్ను మదిలోన నమ్మితి
కఠినహృదయుఁ డంచుఁ గాన నైతిఁ

తే. గలిమి గాంచిన యున్మత్తంబుఁ బలికితివుఁ
గౌరవులు నేకమై యున్నఁ గాన కనిపి
రామరాజ్యంబుగా మీరె రాజ్యమేలుఁ
డనుచు నెమ్మును నరిగె నయ్యాలంబులారు.

క. అనవుడు నంతను సాత్యకి
రోషముతో బలునిఁ జూచి రొప్పుచుఁ బలికెన్.

మానవినుతునకుఁ బుత్త్రిని
వానిగ నీవియ్యమున్న వారికిఁ గొదవే.

క. ధర్మజభీమార్జునులను
దుర్మదమున నిందచేసి దుర్యోధను దు
ష్కర్ముని వినుతించుట నీ
కర్మము బలరామ లేక గర్వము తలఁపన్.

క. సమయాబ్దంబులు గడచిన
విమలాత్మకు లైన పాండవేయులు వరుసన్
సమరములోఁ గౌరవులను
సమవర్తిపురంబుఁ జేర్చి సంపద గొనుటన్.

క. తప్పదు సంకర్షణ నీ
కొప్పదు దూష్యంబు సేయ నుర్వీశుల వా
రెప్పుడు ధర్మ పథంబును
దప్పక పాలింతు రఖిలధరణీతలమున్.

వ. కావున సత్యాత్ముల దూషింపుచు దుష్టాత్ముల భూషించు నీజిహ్వ పెక్కుపరియ లై పోకుండుట విచిత్రం బని పలుకు శినివరుని వాక్యంబులు వినక నతనికిఁ బ్రత్యుత్తరం బీయక దుర్యోధనుం డనిపిన తన్మనుజుల తో నిట్లనియె.

చ. వినఁ జవిగాని పల్కు లవి వీనుల విందుగ విప్రులార యా
శినివరుఁ డార్యసన్నుతుఁడు శ్రీధరుఁ డిర్వురు సారెసారెకున్
వనముల నున్న పాండవుల వర్ణన చేయుచు కౌరవేంద్రుఁ దా
మనవరతంబుఁ దిట్టుటకు నాదియు నంత్యము లేదు చూడఁగాన్.

మ. అలదుర్యోధనుపాటి రాజు లిలలో నందంద వీక్షించితిన్
గలరా రాజమృగేంద్రనందనునకుం గంజాక్షు వర్ణించెదన్
దలఁ బ్రాల్యేశకు బంధువర్గములతో దామందఁజూచెన్ మిత్రులున్
బలువేగంబునఁ దోడితెం డనుచు నా బ్రాహ్మణ్యులం బంపినన్.

వ. తదనంతరంబ సుభద్ర హలాయుధుఁడు పలికిన పల్కులకు వగచుచు
లై మనంబు ఖిన్నంబుఁ గావింప నుద్వేదనచే శయ్యాతలంబుఁ జేరి
చింతించుచున్న సమయంబున సూర్యాస్తమయం బగుటయు మంది
రంబునకుం జనిచింతాకులచిత్తయై యున్న జననిఁగని సంకర్షణుండు
పల్కినచందంబును లక్ష్మణునకు శశిరేఖ నొసంగినవిధంబు నెఱుంగక
మాతం జూచి యిట్లనియె.

క. ఘనమగుచింత వహించితి
వనముల మాతండ్రిగారివార్తలు చెవికిన్
వినఁబడిన దాఁచవల దో
జననీ వినుపింపు మమ్మ చయ్యన నాకున్.

వ. అనిన సోదరునకు సుభద్ర యిట్లనియె.

క. అబ్బీ నే నెఱుఁగను నీ
యబ్బలజో లేల వినుము హలసాధనుఁడున్
డెబ్బల తాన వహింపుచుఁ
దబ్బిబ్బులు సేసెఁ బలుకు దత్తము నేఁడున్.

వ. అది యెట్లనిన.

సీ. రారాజుసుతునకై రోహిణేయాత్మజ
నడుగుటకై యిద్ద అగ్రజన్ము
లకు దెంచి వేడఁగా నందుకు బలరాముఁ
డానందభరితుఁడై మీనసేత్రి
నిచ్చెద నని మాట యిచ్చినఁ దగ దంచు
నచ్యుతుం డాడిన వలనిపలుకు
వినఁ డాయె నంతలో వేడుకతో నేను
ప్రార్థన సేయఁగా బలుఁడు నన్నుఁ

తే. గూటిచెడవు వినఁ నీకుఁ గోక లేల
నవవిజోగుల కెరయంగఁ బడఁతు లేల

పౌరుఁగ దిటువంటినుద్దులు పొమ్మటంచుఁ
బలికి పొండియు నొకకొన్ని పలికె వితుఁడు.

తే. అనినఁ బదివేలపాండవులైనఁ గాని
ఘనుఁడు దుర్యోధనునిసాటి గారటంచుఁ
బలికి కురురాజు పంపిన బ్రాహ్మణులను
నట్టకేలకు వీక్షించి యిట్టులనియె.

వ. నేఁటి కెనిమిదివాసరంబులకు లగ్నంబు నిశ్చయం బని యుగ్గడించి తమ్మసురులం బంపె నని చెప్పి మఱియును.

క. వెయ్యేటికిఁ దనయుఁడ నీ
యయ్యలు వనవాసు లగుట నది మది నిడక
వియ్యము గలదని వచ్చిన
నెయ్యము చెడ నాడె నన్ను నీలాంబరుఁడున్.

మ. గృహాచారంబును జాలనప్పు డెవరుం గార్పణ్యులై యుండు రీ
హ/ మహిఁ నీయుం డగుకౌహిణేయుఁ డటుల న్మర్యాదహీనంబుగా
బహువాక్యంబు లన్నుం బల్కెఁ దనయా భాగ్యంబు లేకున్నచో
విహితుల్ శత్రువులంచుఁ బల్కుపలుకు ల్విన్నావొ లేవో గదా.

క. కలిమి గలవారిపక్షమె
పలుకుదు రెవరైనఁగాని భావింపంగా
నిలలోఁ బేదలపక్షము
గలలోనం బలుక రనుచు ఘను లన విందుర్.

క. కావునఁ గౌరవరాజును
వేవిధముల వినుతి జేసి వేదిజపతిన్
పావని మొదలగుపాండవు
లేవురఁ నిందించి సుదతి నీతే దనియెన్.

వ. అనిన విని సౌభద్రుండు కోపోద్దీపితమానసుం డగుచు కటకటంబు లధర నిటలంబునఁ [illegible] ఘాడము నేత్రంబు లరుణంబు

లు గావించి పటపట పండ్లు గీటుకొని రోషరావంబుల భూనభంబు
వ్యాపింప భ్రూయుగంబు ముడిబడం జేసి సుభద్రం జూచియిట్లనియె.

తే. జనని హరి నిన్నుఁ బల్కిన చెనఁటిపల్కు
లేల చదువఁగ వినఁగ నాకింపుగాదు
కర్ణములు రెండు తూటులు గట్టె వినుము
తల్లి నావంటిసుతుఁడుండఁ దగునె వగవ.

క. అది గాక రణగరిష్ఠుఁడు
పదివేలు గలిగినట్టిఫల్గునుఁ డరయన్
మదమునఁ బతి వైయుండియుఁ
బదవడి చింతింప నీకుఁ బాడియె తల్లీ.

చ. కుటిలతర ప్రచండరిపుకోటులఁ ద్రుంచి వనాంతరంబులోఁ
బటుతరవిక్రమాఢ్యు లగుపాండవు లేవురు సంతసంబుతో
విటవుగ నున్నవారనుచు దివ్యమునీంద్రులు చెప్ప విందు నీ
కటకట యెందు కీబలుఁడు కన్నెనొసంగకయున్న మేలగున్.

వ. అని మఱియును.

చ. కడఁకి నొసంగకే దనుచుఁ బల్కిన పల్కులు చెల్లుఁగాక యా
చెడుగులఁ గోరవాదముల సీరి నుతింపుచుఁ బాండుపుత్త్రులం
గడువడి నిందసేయుటకుఁ గారణ మేమని పల్కి యుల్కతో
నొడలున ఘర్మబిందువులు పుట్టఁగ నిట్లని పల్కె వెండియున్.

క. సదయుఁడు హరి సాత్యకియున్
ముదమొదవఁగఁ జూచుచుండ ముసలాయుధునిన్
వడ నగుశరముల చేతన్
జెద మడఁచెద నన్నుఁ జూడు మాతా యిపుడున్.

క. అని ధను వొక్కచేఁ గైకొని
ఘనశరముల నొక్కచేత గ్రక్కునఁ గొనుచున్
జనకత తేజస్ఫూరణన్
గనఁ బొల్పుగఁ జేసి శేష కవ్వడి యతఁడున్.

పంచచామరము. కిరీటిసూనుఁ డట్లు లేచి కిన్కతో వచించె హా
విరోధ యాతుయోధనుండు వీరు నేక మే కదా
విరోధు లైరి యాదవు ల్వివేకహీను లందఱిఁ
పరేతరాట్పురంబుఁ జేర్చి పాపుకొందుఁ గోపమున్.

వ. అని వెండియు.

క. పార్థుఁ డొసంగినవిద్య కృ
తార్థత నొందింపకున్న ధరణిస్థలిలో
సార్థకమే విను తల్లీ
ప్రార్థించెద నెల వొసంగు పనియే మిచటన్.

క. తఱియైనవేళ శత్రులఁ
బరిమార్పకయున్న ధనువుబాణము లకటా
పొరిఁబొరిఁ గాల్పన నేఁడీ
హరి సాత్యకిఁ దప్ప నితరులందఱిఁ గూల్తున్.

వ. అని యివ్విధంబున.

క. రుద్రునివలె వెడలిన సౌ
భద్రుని వీక్షించి జనని భయమానసయై
భద్రగజవైరివిక్రమ
యుద్రేకము సేయ నేల నుడుగుము తండ్రీ.

వ. అదియునుంగాక.

సీ. బలుఁడు తన్నాడినపల్కులు విని పోయి
కలవి లేనివి కొన్ని కారులరచి
పుత్త్రిన కత్యంతక త్రిత్వ మొగఁబోసి
చయ్యన బలునిపై కయ్యమునకుఁ
బంపె గయ్యాళని పలుకుదు రవనిలో
వీయుపవాదం బదేల మనకుఁ
గావుపాలుఁడు నన్నుఁ గన్నోక్తు లాడుట
కాలకోపంబు గాక భయము

తే. చిత్తజునితండ్రి యన్నపైఁ గత్తిగట్టఁ
దగదు రమ్మనిపలికినఁ దల్లిపలుకు
హస్తి కంకుశమును జూపినట్టు లగుట
మరలి యిట్లనిపలికె నమ్మానధనుఁడు.

క. ఇప్పని నీహృదయమునకు
మెప్పొదవక నుండె నేని మీ యన్నాడే
తప్పదుకూఁతుల కోర్చుచు
నిప్పురమున నుండవమ్మ యీసును లేకన్.

తే. జనని మాతండ్రిగా రున్నవనికి నేను
బోదు నని లేచి వెడలినపుత్త్రుఁ జూచి
నిన్ను నెడఁబాసి క్షణమైన నిలువఁజాలఁ
దండ్రి ననుఁ బాసిపోనీకు ధర్మమగున.

క. అని మఱియు నిట్టులనియెన్
వనములలోఁ బతినిఁ బాసి వగ పెడఁ దగులన్
నినుఁ జూచి వగవ కుందును
ననుఁ దోడ్కొనిపో కుమార నగసమధీరా.

వ. అనిన విని సౌభద్రుండు సుభద్రాగమనంబున కొడంబడి జనంబుల
నిద్రింప నర్ధరాత్రంబునఁ దల్లిం దోడ్కొని ధనుర్బాణపాణియై
డలి మహారణ్యంబుఁ జొచ్చి గిరిగహ్వరంబు లాలోకింపుచు నరు
సమయంబున.

క. జననాథాగ్రిణి వినుమా
ఘనవేణి సుభద్ర రోషగతి యేమందున్
వనభూమి నరుగువేళన్
దనతల్లిని దండ్రినైనఁ దలఁపదు మదిలోన్.

సీ. కలకలధ్వను లిచ్చు ఖగసమూహంబులు
చక్రవాకంబులు సంతసించ

దనుము దిక్కుల కేఁగ దమ్ములు వికసించ
    దొలికొండశిఖరిపైఁ దోఁచె రవియు
సఖిమన్యుఁ డావేళ సతిరమణీయమౌ
    కమలాకరముఁ జేరి కాలవిధులు
సల్పినతరువాత సంకర్షణుం డాడు
    వాక్యము ల్పలుమారు వగచి వగచి
తే. విల్లు శరములు తోడుగా విపినభూమి
జననిఁ దోడ్కొనిపోవుచు జనకు లున్న
వనము దెలియక ఘోరకాననముఁ జొచ్చి
పొదల దూరుచు భయదమౌనదులు కడచి.

ఉ. రెండుదివంబు లీవగిది రేయిపగళ్లును బోయినంతలోఁ
గొండొకసేపు నిల్చి మృగకుంజరగర్జన లాలకించి కో
దండము నెక్కు వెట్టి తనతల్లినిఁ దోడ్కొని ధీరవృత్తితో
నెండియు నేఁగె నాఘనుని వీరపరాక్రమ మేమి చెప్పుదున్.

వ. ఇవ్విధంబునం జని చని మూఁడవనాఁటిసాయంకాలంబునకు ఘటో త్కచువనంబు జేరం జనిరి. ఆవనంబునం దౌదుంబరవటాశ్వత్థజం బూజంబీరనారికేళకదళీఖర్జూర మాకంద పున్నాగ కదంబచాంపే య కురంటకపనసరసాలాదిభూజంబులును శరభసింహశార్దూలచమ రీ భల్లూక మదేభవృకఖడ్గజంబుకమార్జాలాదిమృగంబులును గల హంసమయూరశారికాకీరక్రౌంచ చక్రవాక కపోత కాకోలూక భర ద్వాజటిట్టిభాది పక్షిసమూహంబులుం గల కాననంబుఁ బ్రవేశించి రాసమయంబున సుభద్ర సౌభద్రుంజూచి "తండ్రీ మార్గాయాసం బున దాహం బొదవె శిలాకంటకంబులు దాఁకి చరణంబులు దెమ లింప రాదయ్యెఁ గావున గొంతసేపు నిద్రించెద ననిన జననింజూచి సౌభద్రుండు చింతింపుచు సమీపంబున నున్న జలంబులదాహంబు బాపి సికతాతలంబున నిద్రింపంజేసి తనమనంబున నిటువితర్కించె

క. కురుకులవార్ధి సుధాకరుఁ
డరిగజకంఠీరవునకు నాత్మజుఁ డగుచున్
వారికి న్నేనల్లుఁడ నై
సిరికి న్వాలి నుండఁ జేయఁ జెల్లున విధికిన్

క. సుదతి హలాయుధపుత్త్రిని
ముద మొదవఁగఁ బెండ్లియాడి మురిసెద ననుచున్
మది నే నొకటి దలంచినఁ
దుద దైవం బొకటి తలఁప దుర్దశగాదే.

క. విరివింటివానికేళికిఁ
బరిపరిమార్గముల నేను బ్రార్థించినచోఁ
ద్వరపడవల దని చెప్పిన
యురుకుచఁ బెండ్లాడుభాగ్య మున్నదొ లేదో.

వ. కావున.

క. సతి న న్నొకటిగఁ జేసి
హితు లెవ రున్నా రటంచు నెంచుచు మరలన్
మతి నేఁ గోరినకోరిక
గతిజలబంధనముగాక కాఁగలపనియే.

సీ. అనుచు వెండియు నతఁ డాత్మలో నిట్లను
బలరాముఁ డాడిన భాషణములు
తల్లిచే విని చాల తామసంబున నేను
జననిఁ దోడ్కొని ఘోరవనముఁ జొరఁగ
బహుళమార్గాయాసభరమున రాలేక
నిచ్చట శయనించె నింక రేపు
నెటువలె నడుచు నేనేమి సేయుదుఁ
బాండుతనయులు విహరించువన మెఱుంగ

తే. నని తలంచును మరల ధైర్యంబుఁ జెంచి
[illegible]

గుణము దీర్చినఁ దద్ధ్వని కొండగుహల
బదులు ధ్వను లిచ్చెఁ బక్షులు చెదరఁబఱచె.

క. ఆరవము విని ఘటోత్కచుఁ
డీరసమున వినియు లేచి యీవనసీమం
బేరినవిలుకాఁ డెంతటి
శూరుఁడో చని వాని నేను జూచెద ననుచున్

వ. అని మఱియును.

క. సురయక్షసిద్ధసాధ్యులు
చొరఁ జాలరు నావనంబుఁ జొచ్చినవీఁడన్
మరణము సిద్ధం బనుచున్
శరములు చాపంబుఁ దాల్చి చయ్యన వెడలెన్.

వ. ఆసమయంబున.

క. పదఘట్టనమున వరుసన్
పెదపెదభూజంబు లన్ని బెట్టుగ ధరపై
నదరుచుఁ బడుగుంబేకఁగఁ
దుదమొద లని తోఁపనీక దొడఁగెను దఱుచై.

వ. ఇవ్విధంబునం జని.

చ. చటులతరోగ్రరోషమునఁ జక్షుల నిప్పులు కుప్పలై పడన్
మటమట మండుపావకునిమాట్కి ముఖద్యుతు లుప్పతిల్లఁగా
దిట మగుదంతఘట్టనకు దిగ్గజయూధము బెగ్గడిల్లఁ దా
నటునిటుఁ జూచుచుం జనఁగ నర్జునసూనుఁడుచూచి యాత్మలోన్.

ఉ. కాటుకకొండకైవడినిఁ గాంతులు గ్రక్కెడు వీనిదేహముం
దూఁటులు గట్టఁగాఁ గఱకుతూపుల సేసెద నంచుఁ గార్ముకం
బేటుకుఁ బాటుగా గుణము నెక్కిడి యోచన సేసి బుద్ధికిన్
దీటగుబాణము ల్దొడిగి ధీరత నుండఁగ నంతలోపలన్.

సీ. హైడింబుఁ డత్యుగ్రయాగ్రహంబున వచ్చి
యర్జునసుతుఁ జూచి యాఁడుఁ గరచి

ఎవ్వఁడురా నీవు యివ్వనభూమికి
నర్ధరాత్రంబున నరుగుదెంచు
టరయ దైవంబు నా కాహారమునకు నై
తిన్నగాఁ బంపిన ట్లున్న దిపుడు
కొమరొప్ప నంటయి ల్కుంగేలు సాచ్చిన
చందమామొ నటంచు మందలించి

తే. సింహ మవలీల నిద్రింపఁ జేరి గోలఁ
గొట్టువిధమునఁ గోపంబు పుట్టె నాకు
బారిఁ జొచ్చితివిఁక నీవు బ్రతుకఁగలవె
మిడుకమిడుకంగ మ్రింగెదఁ గడుపునిండ.

క. కయ్యము సేయక మానవుఁ
డెయ్యెడకు న్వచ్చి మరల నేఁగం గలఁడే
వెయ్యేల నాదుశరములు
చయ్యన భక్షించు ననిన సౌభద్రుండున్.

తే. నటలు పెటిలినసింగంబుచందమునను
గనుబొమలు రెండు నుదుటిపైఁ గంటువడఁగఁ
బుచ్ఛమునఁ ద్రొక్క భుజగంబుబోలె మండి
చుఱుకుచూపుల హైడింబుఁ జూచిపలికె.

సీ. రాక్షసాధమ నన్ను భక్షింతు ననిపల్కు
జల్లికూఁతలు మాని విల్లుఁబూని
కయ్య మొనర్పు నీదయ్యంబు మాన్పెద
నని పల్కి వెండియు నతనిఁ జూచి
భద్రగజం బెంత పంచాననం బెంత
వరపర్వతం బెంత వజ్రమెంత
గొప్ప కొంచెము లెన్నకొన నేల నిను మ్రింగు
శరములు గణుతింపఁ జాలఁ గలవు

తే. కాలయాపన మిఁకనేల కయ్యమునఁగు
మనిన హైడింబుఁ డుగ్రుఁడై యాఁడుగరచి
చాప మెక్కిడి పొదినున్న శరము లంది
దాఁకెనభిమన్యుపై యాతుధానుఁడపుడు.

వ. అని చెప్పి వైశంపాయనుండు వెండియు నిట్లనియె.

ఉ. అద్దమ రేయి వారిరువు రన్నయుఁ దమ్ముఁడటంచుఁ దోఁచరన్
దద్దయు గోపము న్బొడమఁ దార్కొని విక్రమ మొక్కటీరుగాఁ
బెద్దయుఁ బ్రొద్దు పోరునెడ భీమతనూజుఁడు పార్థపుత్త్రుతో
నద్దిర నీపరాక్రమము నద్భుత మంచుఁ దలంచి చాపమున్.

క. దీటుచుఁ గడువేగంబున
మూఁడును మఱి నాల్గు నైదు ముప్పదిరెండున్
వాఁడిశరంబుల నేసిన
వాఁ డొకబాణంబుఁ బఱపి వడిఁ ద్రుంచుటయున్.

క. దాన నోర్వం బాదవఁగ
దానవుఁ డభిమన్యుమీఁద దశమార్గణము
ల్మైనం దూరఁగ నేసిన
దానవుపై నేసె నతఁడు దశవిశిఖములన్.

క. ఇట్లేసిన.

వ. వడముడిసూనుఁడు కన్బొమ
ముడివడఁ గోపంబు మదిని ముప్పిరిగొనఁగా
నడనడ సౌభద్రునిపైఁ
గడువడిఁ బదియాఱునూరుకాండము లేసెన్.

సీ. విజయతనూజుండు వింశతిదశకంబు
దానవేశ్వరునిపైఁ దగులనేసె
భీముని పుత్త్రుఁ డాభీభత్సుసూనుపై
నాగాశుగంబులు నాల్గు చొనిపె

సౌభద్రుఁ డంతలో నష్టాంబకంబులు
బకవైరిసుతునిపైఁ బఱపె నపుడు
నరభోజనుం డాఱునారాచముల నేసె
నవి త్రుంచి సౌభద్రుఁ డతనిధనువుఁ

తే. దునిమి వెండియుఁబదియాఱు తూఁపులేయఁ
గినిసి రాక్షసుఁడింకొకధనువుఁ దాల్చి
పదియు నేఁబదివిశిఖముల్ పార్థసుతుని
వక్ష మగలంగ నేసిన వాఁడు గినిసి.

తే. భుజగనారాచములు రెండు భుజయుగంబుఁ
దగుల నేసిన నభిమన్యుధనువు కిడిన
నారి వదలించి పదిరెండునారసములఁ
బార్థతనయునిఫాలంబుఁ బరగ నేసె.

వ. ఇట్లేసిన.

క. కన్నులు కెంపొదవఁగ వెయి
గన్నులదొరపౌత్రుఁ డడరి ఘనకార్ముకమున్
మిన్నగ నెక్కిడి గుణమునఁ
బన్నగశర మొకటిఁ గూర్చి పటుకోపముతోన్.

వ. ఘటోత్కచుం జూచి యిట్లనియె.

క. అమరారి యీశరంబున
సమరావని నిన్నుఁ గూల్చి శౌర్యం బమరన్
అమరులు ప్రస్తుతి సేయఁగ
సమవర్తిపురంబుఁ జేర్చి చనియెద ననుచున్.

క. ఉరగాస్త్రం బేసినఁ గని
సురవైరియు సరకుగొనక శూరత్వముతోఁ
దిరముగఁ బొదిలో నుంచిన
గరుడాస్త్రముచేత దాని గ్రక్కునఁ దునిమెన్,

తే. దునిమి సౌభమ్రి నీక్షించి దనుజవిభుఁడు
మానవాధమ యింక నీవు మనఁగ లేవు
యాతుధానాస్త్రమున నిన్ను యమపురంబుఁ
జేర్తునని వింటశరమిడి చెప్పె మఱియు.

క. బాలుఁడ నాతోఁ బోరఁగఁ
జాలవు నీకేల సమరసాహసవిధముల్
గాలునిదండముతో సరి
పోలినయీశరముతోన బొలిసెద ననుచున్.

క. ఏసినఁ గని వేగంబున
భాసిత మగువైష్ణవాఖ్యబాణముతోన
య్యాసురవిశిఖముఁ దుండ్లుగ
వాసవిసుతుఁ డేసె నమరవరులు నుతింపన్.

వ. ఆసమయంబున.

క. ఇరువురిపోరుఁ గనుంగొనఁ
గరి కరి గిరి గిరియుఁ గంధి గంధియుఁ బోలెన్
సురవరులు కనిమిషత్వం
బరయఁగ సార్థక్యమయ్యె హస్తిపురీశా.

వ. ఇవ్విధంబున సుభద్రికుమారుం డగుసౌభద్రుండును హిడింబితనూజుం డగుహైడింబుండును ఘోరునెప విరువురశరీరంబులఁ దొరఁగురుధిరంబు మడుగులు గట్టి ప్రవాహంబులు పాఱె నప్పుడు దివినున్న దేవసమూహంబులు కుసుమవర్షంబులు గురిపించి రాసమయంబున శతానందసూనుం డగునారదుండు సరిగమపదంబుల నాట్యంబు సేసె నపుడు వారిరువురిశస్త్రాస్త్రప్రయుక్తు లంధకారంబు నణంచి దివంబు గాఁ దోఁపించె నాసమయంబున.

ఉ. ఇద్దఱికార్ముకధ్వనికి నింద్రితనూజుసరాణి దిగ్గునన్
నిద్దుర లేచి చూచి తన నెమ్మది నిట్లనియెంచె నారనా

ముద్దులపట్టిపై ధనువు మోపిడి రాక్షసుఁ డుగ్రమూర్తియై
తద్దయుఁ బోరఁ జొచ్చె నిది తప్పనుపాయము నేమిసేయుదున్.

సీ. మాధవాగ్రజుఁ డాడుమాటల కలిగి నే
నిట వచ్చుటను గదా యింతపుట్టెఁ
దామనం బెవరికిఁ దగ దంచుఁ బెద్దలు
చెప్పెడువాక్యముల్ సిద్ధమయ్యె
హాలిపుత్రి నాపట్టి కర్పింతు నన నేల
నిభపురేంద్రునిపట్టి కివ్వ నేల
పలుమారు నతని నేఁ బ్రార్థింపఁగా నేల
నందుకుఁ బలుమాట లాడ నేల

తే. చేరి సౌభద్రుతో నేను జెప్పనేల
వీఁడు నను బిల్చుకొని రాత్రి వెడల నేల
ఘోరవనమున నీబాధ నంద నేల
నెట్టులున్నదో తలంపఁగా నీశ్వరాజ్ఞ.

వ. అని మఱియును.

క. కౌణమాలినరక్కసుతో
దురమునఁ బోరాడఁ గలఁడె దురితాటవిలో
నరయఁగ నెవ్వరు లేరే
సురవైరిని సంహరించి సుతు రక్షింపన్.

క. పాపాత్మునిశరముల నా
పాపఁడు మృతి నొందకుండ భయదాటవులన్
గాపాడువార లెవ్వరు
కాపాలియతక్క దిక్కు గలరే మాకున్.

వ. ఇట్లు సుభద్ర చింతించుచున్న సమయంబున హిడింబియుం జ
దెంచి వారిరువురు గయ్యంబు సేయం జూచి తనమనంబున నిట్లు
శస్త్రాస్త్రవిద్యాధురీణుం డగు రాకుమారునితో నాకుమారున
గయ్యంబు సేయఁ సామర్థ్యంబు గలదే యని వితర్కించుచుండె నవ్వల

సీ. హైడింబుఁ డనలాస్త్ర మడరింప సౌభద్రుఁ
డైంద్రిబాణంబున నదియుఁ ద్రుంచెఁ
గుంతీమధ్యమపుత్రుకొడుకు యామ్యాస్త్రంబుఁ
బరపిన వీక్షించి పార్థసుతుఁడు
పర్జన్యశరమున భస్మంబు గావించె
దొమ్మిదివిశిఖముల్ ఱొమ్ముఁ దూర
నాటినఁ గోపించి నరభోజనుం డాఱు
విశిఖంబు లేసిన విజయసుతుఁడుఁ
తే. గనలి వింశతిశరముల దనుజు నేసె
మరల రాక్షసుఁ డొకనూఱుమార్గణములు
తనువుఁ జొర నేయఁ బార్థునితనయుఁ డాఱు
నూఱుశరముల దనుజుమైఁ దూర నేసె.

క. భండనమున వా రిరువురు
నొండొరుల జయింపలేక నొకరీతిగ వే
దండారియుగము పోలిక
దండధరద్వయముమాడ్కిఁ దర్పోజ్జ్వలు లై.

వ. పలలంబునకై పెనంగుసాళువంబుల తెఱంగున బెబ్బులులపగిదిం బోరి
పోరి హైడింబుం డబ్జభవాస్త్రంబుఁ దొడిగినం జూచి సౌభద్రుఁడు
నదియె సంధించె నాసమయంబునఁ గులాచలంబులు చలించె రవి
చంద్రులు మార్గంబులు దప్పి రమరులు భయాకులితచిత్తు లైర పుడుఁ
ద్రికాలవేదియగు వేదవ్యాసుం డరుగుదెంచి వారిరువురమధ్యంబున
నిలిచి యిట్లనియె.

సీ. ఓభీమనందన యోఫల్గునాత్మజ
యిట్టిసాహసకృత్య మేల మీకుఁ
దెలియక కయ్యంబు సలిపితి రిరువురు
సన్నదమ్ము లటంచు నతఁడు దెలిపి

వారిమాతలఁ గాంచి మీ రిపుడును దోడి
కోడండ్రు గొడుకులఁ జూడ నేల
యని చెప్పి మాసీంద్రుఁ డాసుభద్రాదుల
వీక్షించి వెండియు నిట్టులనియె

తే. మీకు నిఁక మీఁద నాపద లేక పరమ
సుఖము చేకూఱుఁ బతులకు శుభము గలుగు
గమలనాభుండు బ్రోపు గాఁగల్గఁడటంచుఁ
దెలిపి మాసీంద్రుఁ డుత్తరదిశకు నరిగె.

క. మునివరుఁ డేగినపిమ్మట
దనుజుఁడు నభిమన్యుఁ జూచి తమ్ముఁడ నిన్నే
మన రానిమాట లాడితిఁ
గనలకు మఱి కౌఁగిలించి కన్నీ రిడుచున్.

క. తనువున రక్తం బొడలఁగ
సునిశిత బాణంబు లేసి సుక్కించితి నే
నను జా యీవిధ మంతయు
మనజనకులు విన్న నన్ను మన్నించెదరే.

క. సిరిఁ బాసి విపినభూముల
కరుదెంచినమీవిధంబు నడుగక వత్సా
కరుణను రమ్మని పిలువక
దుర మొనరింపంగ నెంతదురితాత్ముఁడవో.

క. తమ్ముఁడ నాశరములు నీ
యొమ్మున నాటించినపుడు రుధిరాంగముతో
సొమ్మసిలి నేల వ్రాలిన
నిమ్మహి నాజన్మ మరయ నెందుకు దండ్రీ.

వ. అని యివ్విధంబున ఘటోత్కచుం డభిమన్యు గౌఁగిలించుకొని చి
ంతించు సమయంబున హిడింబి సుభద్రం జూచి చెల్లెలా నీ వేల చి

తించెద' వని యూరార్చి వెండియు నిట్లను భగవంతుఁ డొనరించు కార్యంబునకుఁ బ్రతిసేయం గలరే? పరాశరసూనుం డెఱింగింపకుండెనేని మీరిరువురు గర్భంబున నమయుదు రమ్మహామునికారుణ్యంబున జీవించి రటియునుం గాక నాసుతుఁ డొనరించినదుష్కార్యంబు క్షమింపుమని పల్కుపల్కు లాలించి ఘటోత్కచుండు సుభద్రి పాదంబులపై వ్రాలి యిట్లనియె.

క. జననీ చిరకాలమునకుఁ
జనుదెంచినమిమ్ముఁ జూచి సంతోషముతో
ననుజూని లాలన సేయగ
తనువున విశిఖంబు లేయ దప్పని మఱియుఁ.

క. ఎఱుఁగక చేసినకార్యము
మఱిమఱి మది నుంచవలదు మాతా నన్నుం
గరుణించి బ్రోవవే యని
కరములు ముకుళించి మ్రొక్కె గాండీవిసతికిన్.

వ. ఇట్లు మ్రొక్కిన ఘటోత్కచుం జూచి సుభద్ర యిట్లనియె.

క. అన్నా నీవీలాగున
ఖిన్నుఁడవై దీనవృత్తిఁ గీడ్వడ నేలా
మున్నెఱుఁగని మోసంబున
నిన్నియు నమకూడె మనకు నీవనభూమిన్.

క. బలియుఁడ నీ విట నుండుట
తెలియదు మా కించుకైనఁ దేకువ చెడి మే
మలసట నిట కేతెంచుట
నలఘుమతీ నీ వెఱుంగ వది యట్లుండెన్.

ఉ. అన్నయుఁ దమ్ముఁ డీపగిది నాహవరంగమునందుఁ బోరుటల్
సన్నుతపాత్రమై పరఁగు స్వామికృతం బని చెప్పవచ్చు లే
కున్న దయావిశాలురకు నుగ్రపుకృత్యము లేల గల్గు నో
చిన్నకుమార యింకొకటి చెప్పెదఁ జేకొని యాదరింపవే.

క. నీ వీలాగున వగచుట
పావనిసుత నిన్నుఁ జూచి పార్థాత్మజుఁడు
న్నీవలె వగచుచు నున్నాఁ
డీవిధమునఁ జింత సేయ నెందుకు వత్సా.

చ. యతివరుఁ డన్నదమ్ములని యెంతయు వేడ్కతో వచ్చి చెప్పఁగా
బ్రతికితి రింత చాలు గ్రహబాధవిశేషము లింత జేసెఁగా
కితరము లేదు భీమసుత యింక బదంపడి చింత సేయఁగా
గతజల సేతుబంధనము గాదె మదిం దలపోసి చూడఁగన్.

క. ఇవ్విధమునఁ బల్కిన యా
కవ్వడిసతివాక్యములకుఁ గడుమోదముతో
నవ్వుచు భీమతనూజుఁడు
పువ్విలుతుని బోలు పార్థపుత్రుని వేడ్కన్.

తే. కౌఁగిటను జేర్చి సంతోషకలితుఁ డగుచు
విశద మైనట్టి శశిశిలావేదియందుఁ
దల్లులును దాను గూర్చుండి యుల్ల మలర
నూరువులయందుఁ దమ్మునినుంచుకొనియె.

సీ. ఇవ్విధంబున నుండి కవ్వడిపత్నితోఁ
బలికె హైడింబుండు పరమభక్తిఁ
గరములు ముకుళించి ఘనులు మజ్జనకులు
వనవాసు లైనట్టివార్త దెలిసి
వారి మిమ్ము ద్వారకాపురికిఁ దోడ్కొనిపోవఁ
బోయితి రిప్పు డీపుత్రుతోడ
నర్ధరాత్రంబున నరుదెంచుటకు నేమి
హేతువు దెల్పవే మాత యనిన

తే. దనుజు నీక్షించి పార్థునిదార పలికె
వినుము చెప్పెద దనుజేంద్ర విశదముగను

పాండవులయొద్ద మే మున్నఁ బద్మనాభుఁ
డచటి కేతెంచి ధర్మజు నతఁడు గాంచి.

వ. కుశలసమాచారంబు లడిగి మమ్ము గ్రమ్మరం దోడ్కొనిపోయి ద్వారకానగరంబునకుం జని సుఖంబున్న సమయంబున.

సీ. నీలాంబరునిపుత్రి నెలరేక యనుకన్య
నభిమన్యునకు నిత్తుననుచుఁ బలుక
నాఁడాదిగా మేము నమ్మి ద్వారక నుంటి
మంతలోఁ గురువిభుం డవనిసురులఁ
బంప వారలు వేడ్కఁ బరతెంచి హలిఁ గాంచి
రారాజుపుత్రుఁ డౌలక్ష్మణునకుఁ
దనపుత్రి నడిగినఁ దద్బ్రాహ్మణులఁ జూచి
బలరాముఁ డానందభరితుఁ డగుచుఁ

తే. బలికె నేఁటికి నెనిమిదివాసరములఁ
దశమిలగ్నంబు గలదింకఁ దడవు వలదు
తర్లిరం డని పల్కుచుఁ దక్షణంబ
పరిణయంబును బ్రకటింపఁ బనిచె భటుల.

వ. ఇవ్విధంబునఁ బనిచిన వారేఁగి శశిరేఖాపరిణయోత్సవంబుఁ బురంబునఁ జాటించి రాసమయంబున.

క. జలజాక్షుఁ డరిగి హలితో
వల దని వాదింప నతనివాక్యము వినక
బలరాముఁ డనియెఁ గృష్ణా!
తలఁపఁగ నీతెరగు పాండుతనయులయందున్.

తే. పక్షపాతంబుతో నిట్లు పలుక నేల
ననిన గోవిందుఁ డలిగి తా నరిగె నపుడు
ముసలిచరణాబ్జములకేను మ్రొక్కి వేడఁ
గన్నులరుణంబుగావించి నన్నుఁ గాంచి.

క. అపవులఁ గాయలు నమలెదు
బపుగులతోఁ జేతురమ్మ బంధుత్వములున్
జడమతివై పుత్త్రినరున్
పడఁతుక నిమ్మనుచుఁ బలుకఁ బాడియె నీకున్.

క. ఘోఁడిమి చెడి రా మీరున్
గూడోనఁగుట చాలు ననక కోడ లటంచున్
వేఁడెదవు సిగ్గులేకన్
చేడియ నీకిట్టికోర్కె చెల్లునె తలఁపన్.

తే. ధార్తరాష్ట్రుఁడు మిక్కిలి ధైర్యశాలి
కీర్తికాముఁడు విభవనాకేశతుల్యుఁ
డతనిసుతునకుఁ బుత్త్రి నర్పింతుననుచుఁ
బల్కువల్కులు చెవులకు ముల్కులగుచు.

క. నాటినఁ గనలుచు నేన
చ్చోటును నెడఁబాసి వచ్చి సుతునకుఁ జెప్పన్
గాటపుఁజీఁకటియన కీ
పాటున ననుఁ దోడుకొనుచు భయదాటవికిన్.

క. వచ్చిన వే శిటువంటిదొ
యిచ్చటఁ గయ్యంబు గల్గె మీయిరువురకుం
జెచ్చెర మునివరుఁ డడ్డము
చొచ్చుట దనుజేంద్ర పరమశోభన మయ్యెన్.

ఉ. నీ విట నుండు టేమిటఁగమైతి మెఱింగిన నట్టు లౌనె యో
పావనిపుత్త్రి నాసుతుఁడు పాండుతనూజులఁ బాసిచింతలన్
భావమునందు సత్కరుణ మాని హాలాయుధుఁ డింత చేసినాఁ
డీవనరాశిమధ్యమున నెచ్చట నుండురొ పాండునందనుల్.

క. వా రున్న జాడ లరయుచు
ధీరమతి న్నడువ నాల్గుదినములు సనె ష

మ్మేరీతినైన వారలు
జేరిచి రక్షింపు దనుజశేఖర యనినన్.

వ. అని యిట్లు సుభద్ర చెప్పినమాటలు చెవింబడినఘటోత్కచునకుం

సీ. బలుఁడు దుర్యోధనుపక్షమై యాతని
గొప్పజేసె నటంచుఁ జెప్ప నపుడు
మదిలోన నిప్పులు కుదురుగా నిడినట్లు
లుండె వెండియుఁ బుత్రి నొసఁగ ననిన
నంగాంగమునఁ బాగ ల్నింగికి వ్యాపించె
బెట్టుగా జనకులఁ దిట్టె ననిన
వెంటనె నోటిలో మంటలు ప్రబలించె
వీరరోషావేశవివశుఁ డగుచుఁ

తే. బ్రళయకాలార్కబింబంబుపగిది నొప్పి
చురుకుచూపుల రోమము ల్జుంజురింపఁ
గనుల నిప్పులురాలంగఁ గటము లదరఁ
బండ్లు పటపటఁదీడుచుఁ బలికె నతఁడు.

ఉ. వింతలుపుట్టె యాదవుంపీట హలాయుధుఁ డేనుగల్గ నో
క్కింతభయంబు లేకిటుల కిల్బిషకృత్య మొనర్చి వెండియుం
గుంతితనూజు లెవ్వరను గొంకక నిందలు నల్పు టారయన్
దంతిపురాధినాయకునిఁ దద్బలమున్నది నమ్మినాఁడొకో.

వ. అని మఱియు నిట్లనియె.

క. హలపాణి వల్కు పల్కుల
ఫల మతనికిఁ గుడిపి పార్థుపట్టికి మఱలన్
జలజాక్షి నొసఁగు తెఱఁగే
నలిపెదఁ జింతింపవలదు జననీ నీకున్.

క. బలునకు మనకు న్భేదముఁ
గలిగించిన ధార్తరాష్ట్రుఁ గయ్యములోనన్

బాలియించి యతనితమ్మునిఁ
బెలుచన్ ధరఁ గూలవైచి పీచమడంతున్.

వ. అని పలికి మఱియును.

సీ. సింధురాజును బట్టి బంధించి కానీను
ముక్కుకర్ణంబులు మోటు చేసి
శకునికండలు చెక్కి వికలంబు గావించి
భూరిశ్రవుని నాజిఁ బాడవడంచి
దుర్ముఖాదులనెల్లఁ దునుమాడి ధృతరాష్ట్రు
నెంచక వార్ధిలో ముంచిముంచి
యెండియుఁ గురుపక్షవీరుల వరుసఁగా
మ్రింగెద వారికై మేలొనర్ప

తే. వలసి యాదవు లందఱు వచ్చిరేని
వారివారిని బంధించి వార్ధివైచి
యపుడు వాలి నిన్నుఁ బల్కిన యట్టిపలుకు
తప్పిదం బని మదిలోనఁ దలఁచుఁగాక.

క. మాజనకు లడవిలోపల
భోజనరహితాత్ములగుచుఁ బొక్కుచు నుండన్
రా జగుదుర్యోధను నే
నాజిని బరిమార్పకున్న నది సాహసమే.

వ. అని మఱియు నిట్లనియె.

తే. కొండలను బట్టి పెకలించి కులలమెల్లఁ
గ్రిందుమీఁదగునట్లుగాఁ ద్రొండుపఱచి
జలధులన్ని యుఱ్ఱూచ్చుగాఁ గలఁచిపాండు
సుతులకోపంబుమాన్పెదఁ జూడుమన్న.

క. శశిరేఖఁ దెచ్చి యిచటన్
దశదిశాలగ్నంబుఁ జేసి దర్భంపతులన్

కశికులు లగుకౌంతేయులు
వసియించెడితావుఁ జెప్తు పగవకు మహాత్మా.

క. జననీ నీదుఃఖమునకు
ఘన మగునుపశాంతి గాఁగఁ గయ్యములోనం
దునిమెద యదుకులవీరుల
వన వన భీభత్సునట్ని యసురేంద్రునితోన్.

వ. వెండియు నిట్లనియె.

క. అలదుర్యోధనసుతునకు
లలనామణి నిత్తు ననుచు రాముఁడు పలికెఁ
నిలిచిన యదుపుంగవులకుఁ
దలఁపఁగ నిష్టంబు లేదు దానవనాథా.

క. యాదవు లందఱు వరుసన్
గాదిలి బాంధవులు గాక కడవారలె దా
మోదరునకు మనకున్ మఱి
భేదము లే దెంచి చూడ భీమతనూజా.

వ. అదియునుం గాక.

క. ధృతరాష్ట్రసుతులఁ జంపను
బ్రతినలు మీతండ్రిగారు పల్కుట వినియుఁ
మది నెంచకీవు ద్రుంచినఁ
గుతుకము చెడి పాండుసుతులు గుందుదు రన్నా.

తే. కాన వారలమది నున్న గర్వ మణఁచి
భంగపాటును బొందింపు సంగరమునఁ
బాడ పటంచుట దక్క నీబుద్ధి కెటులఁ
దోఁచు నంతయుఁ జేసి రా దోషరహిత.

క. మూఁడుదినంబులు గల వా
చేడియలగ్నం బటంచుఁ జెప్పుచు మఱియుం
బోఁడిమితో నీతమ్ముని
వేడుక లలరంగఁ జేయు వేగము గాఁగన్.

క. అని పల్కు పార్థురాణిం
గనుఁగొని దనుజేంద్రుఁ డనియెఁ గ్రక్కునఁ దల్లీ
మనమున నీ కట్టుఁ దోఁచినఁ
దునుమాడఁగ గర్వ మణఁతు దుష్టాత్ములన్.

తే. ధార్తరాష్ట్రులఁ గనుగొన్నఁ దగినమాడ్కిఁ
బొగరుమాన్పకయున్న నాభూరిరోష
పటిమ వదలదు విను పెక్కుపల్కు లేల
పొలఁతి పెండిలివేళ కేఁబోదు ననుచు.

క. తల్లులఁ దమ్ముని దోడ్కొని
మెల్లఁగఁ దనగుహకు నేఁగి మేలోగిరముల్
ఉల్లము రంజిల నొసఁగును
సల్లలితము లైనమధురసంభాషణలన్.

వ. సుభద్రాభిమన్యులకు సంతోషంబు సేయుచు శశిరేఖావివాహమహోత్సవకాలంబు నిరీక్షించుచుండె ననుచు.

క. మునివరుఁ డెఱిఁగించిన విని
జనమేజయధరణివిభుఁడు సంతోషితుఁడై
అనఘాత్మ వారిచందము
వినుటకు నామదికిఁ జాల వేడుక వొడమెన్.

కలహంసోత్సాహవృత్తము.
సరసిజాక్ష దనుజశిక్ష సకలలోకనాయకా
శరధితల్ప నగముదాల్ప శమదమాదిసద్గుణా
హరివరాంగభవవిభంగ అమరమౌనివందితా
కరుణశీల కనకచేల కమలపాణినాయకా.

గద్య. ఇది శ్రీమత్సూర్యనారాయణకరుణాకటాక్షవీక్షణాలంకారసుస్థిరామృతవాక్యజనితకవిత్వరత్నాకరవంశపయఃపారావారరాకాసుధాకర రాంజనేయాఖ్యతనూజ అప్పప్పనామధేయప్రణీతం బైనశశిరేఖాపరిణయం బనుమహాప్రబంధంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము.

తృతీయాశ్వాసము

—(౧)—

శ్రీలలనాహృత్పుష్కర
లోలస్ఫుటచంచరీక లోకస్తుత్యా
పాలితసురమునిగోత్రా
నీలాంబుదరుచిరగాత్ర నీరజనేత్రా.

వ. అవధరింపుము సూతుండు శౌనకాదిమహామునులకుం జెప్పినట్లు వై
శంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె.

చ. రమణి నొసంగలే దనుచు రాముఁడు పల్క సుభద్ర దీనత
న్గుములుచుఁ బుత్త్రిఁ దోడుకొని ఘోరవనాంతరసీమ కేగుట
న్గుమిగొని ద్వారకాంగనలు కొందలమొంది వచించి రయ్యయో
అమవసమ బ్బటంచనక నర్ధమ రేయిని బోవు టెట్లొకో.

క. అని కృష్ణునికాంతలకు
న్వినిపించిన లేచి వారు విస్మయమతులై
కనలుచు రామునిపత్నిం
గని యిట్లనిపల్కి రాత్మగతి తెలియుట కై.

సీ. వినిమిటి నసకొల్పి పేదరాలి సుభద్రఁ
బురి వెళ్లఁగొట్టితే సరసిజాక్షి
ఆటప్రాయమునాఁడె యభిమన్యునకుఁ
బుత్త్రి నిచ్చెద నని మాతో నుచ్చరించి
యుది మాని కురురాజనసుఁగుఁబుత్త్రిని
కిచ్చుచింత దాఁ బాడమే నే దంతిగమన
కల్మపై నాకాంత గర్గైనా నీకును
పంత మీడేరనే ఖాసుబాంగి

తే. అనుచుఁ గృష్ణుని భార్యలు మొనసి పలుకఁ
జింతఁజేఁ గుంది బలరాము కాంత వారిఁ
గాంచి నిర్దోషి నగునన్నుఁ గానలేక
నిట్టు లాడంగ మీకు నో రెట్టులాడె.

వ. అని మఱియు నిట్లనియె.

సీ. జలజాక్షి శశిలేఖ సంభవం బాదిగా
నభిమన్యుఁ డల్లుఁ డౌననుచుఁ దలఁతుఁ
గూఁతురు గాండీవికోడ లౌనటంచు
మోద మందుదుఁ గాని భేద మెఱుఁగ
నక్కటా నాకోర్కె కనుకూలముగ
వచ్చె నెఱుఁగరే మీబావ తెఱఁగు మీరు
ఎఱిఁగి యెఱింగి యీమాటలు దూరెద రమ్మ
యని బాష్పజలపూరితాక్షి యగుచు

తే. వివశతను జెందు రేవతివిధముఁ గాంచి
వారిజాక్షునిమగువలు వనటఁ బొంది
గుములు గట్టుకయుండి రానమయమునను
జలజలోచన లరుదెంచి బలునిఁ గాంచి.

తే. వినుము నీమీఁద నలుకచే వినవి రాత్రి
మనసు భద్రింబు గావించి మనసుభద్ర
పుత్త్రి నభిమన్యుఁ దోడ్కొని భూరిభయద
విపినభూమికిఁ జనెనని వేన్నవింప.

వ. వినియు నీలాంబరుండు వినని తెఱంగున నవ్వాక్యంబులు పెడచెవు
లం బెట్టి చెల్లెలిపైఁ గరుణ లేకయుండె నని చెప్పి వైశంపాయనుండు
జనమేజయున కిట్లనియె.

ఉ. క్రోధము గల్గి చెల్లెలును గొబ్బున బుత్త్రిని వెంటఁబెట్టుక
న్బాధలు వొందుచు న్వగపుఁ బాసి ఘటోత్కచుఁ జేరియుండుట

న్మాధవు డాత్మలోఁ దెలిసి మర్మము రామున కీక దుష్ట దు
ర్యోధను త్రుళ్లడంచుటకు యోచన సేయుచునుండె మానినియై.

వ. ఆసమయంబున.

సీ. చెలికత్తె లావేళ బలుపుత్రికడ కేగి
వినవమ్మ నీతండ్రి వెఱ్ఱితనము
అలసుయోధనుపక్షమై సుభద్రను
గొన్ని యవమానవాక్యంబు లతఁడు వలుక
నర్ధరాత్రింబున నభిమన్యుఁ దోడ్కొని
వనభూములకు నేఁగె వారిజాక్షి
నిను లక్ష్మణునకిచ్చు నియమంబుఁ
గావించె నని చెప్పినంతలో నాత్మఁ గుంది

తే. పరవశత్వంబు నొందుచు భాసురాంగి
పైటకొంగును దనదుకన్నీటఁ దడిపి
మాటిమాటికి జనకునిమతముఁ దలఁచి
గుట్టుతనమునఁ దనకుఁ దానిట్టు లనియె.

చ. జనకుఁడు బంధువర్గములసమ్మతి నుత్తముఁ డైనవారికిం
దనుజ నొసంగుటల్ పరమధర్మపథం బని పల్కువాక్యముల్
వినియు సుయోధనాత్మజుని వేమరు రాముఁడు గోరు టారయన్
బనివడి యేనొనర్చుఘనపాపఫలం బని యెంచఁగాఁ దగున్.

వ. అని వెండియు.

క. ఎక్కడిదుర్యోధనుఁడో
యెక్కడిలక్ష్మణుఁడొ వాని కే నెక్కడనో
అక్కరగల్గనివరునకు
నక్కట ననుఁ బెండ్లిసేయ నగునే తనకున్.

వ. అదియునుం గాక.

క. కంతుజయంతులరూపును
బంతంబునఁ గెల్వజాలుపార్థిని బతిగా

చింతింతుఁగాని యితరులఁ
చింతించుట యుచిత మగునె చిత్తములోనన్.

క. అయభిమన్యుని కీయక
యీయవలక్షణునకొసఁగి యిచ్ఛామతినై
న్యాయముఁ దప్పి నటించిన
నాయనమం బలఁడు నాకుఁ దండ్రినఁదగునా.

క. సుందరమూర్తిసుభద్రా
నందనుతోఁ గలసి మెలసి నవ్వెడుభాగ్యం
బెందంద తలఁచి చూడఁగ
నందనిఫల మాయె నంచు నాత్మలో నెంచున్.

క. మేనత్త కొడుకుకొత్తై
మేనత్తతి వతనిరతుల మెప్పొదవంగా
మే నత్తు నేయకుండిన
మేనత్తయు నిష్ఫలంబు మేదినిమీఁదన్.

వ. అని వగచి.

సీ. మధువపౌత్రుని దొల్త మగనిగా మది
నెంచి పరుని వివాహమై బ్రతికియేమి
ఫల మని నవరత్నభవనంబులోఁజొచ్చి
నీటితోఁ దాటితో నేటితోను
దనువుఁ బాసెద నంచుఁ దాలాంకువరపుత్రి
యత్నించునంతలో యతివరుండు
దిగ్గున నటకురాఁ దెలఁగొప్పవీక్షించి
నారదుం డని యెంచి భూరిభక్తి

తే. మ్రొక్కి నిలిచిన శశిరేఖమోముఁజూచి
బాల యిటువంటిసాహసం బేలనమ్మ
పార్థతనయునినిమ్ము దంపతులుగాఁగ
గావరనవచాలి నిర్మించెఁ బలితఁబోణి.

క. కొమరొప్ప నీదుకోరిక
సమకూడును దీని కింతసాహస మేలా
కమలాక్షి వినుము చెప్పెద
సుముహూర్తము వేళ కతనిఁ జూచెద నీవున్.

వ. అని యిట్లు నారదుం డెఱింగించి చనినయనంతరంబ శశిరేఖ సంతోషసాగరంబునం దేలుచు సఖీజనంబులతో నాడుచుండె నా సమయంబున.

తే. కన్యకార్థంబు బలరాముకడకుఁ జనిన
వసుధగీర్వాణు లేతెంచి వారణేంద్ర
పురము సొత్తెంచి కొలువున్నకురునరేంద్రుఁ
గాంచి యిట్లని రత్యంతకౌతుకమున.

వ. ఇట్లు క్షేమసమాచారంబులు విచారించి మదాగమనంబునకుఁ గారణం బడిగె నానమయంబున మంగళద్రవ్యంబు లొసంగి భవత్సూనునకు శశిరేఖ నొసంగుమని వేఁడిన నతం డొడంబడి దశమిముహూర్తంబు నిశ్చయంబు సేసిన విని కృష్ణుండు సుభద్రం దోడ్కొని వచ్చి సౌభద్రునకుఁ గన్యాదానంబు సేయుమని వేఁడిన నతండు ప్రతికూలంబుగాఁ బలికిన విని దామోదరుం డలిగిపోవుటయు సుభద్ర బలభద్రుం బ్రార్థించినఁ గోపించి కర్ణశూలంబు లైనవాక్యంబులు పల్కిన విని సుభద్ర యచ్చోటువాసిపోవుటయు శినివరుం డన్నపైఁ గోపించి నిష్ఠూరంబులాడిన విని సంకర్షణుం డనుజుని వాక్యంబులు విననొల్లక మమ్మురుపురం జూచి దశమిలగ్నంబునకు ధార్తరాష్ట్రుం దోడ్కొనిరమ్మనినవిధం బంతయు సవిస్తరంబుగా నెఱింగించి వెండియు నిట్లనిరి.

క. సీరాయుధుతో వియ్యము
గౌరవమునఁ జేయఁగోర్కి గలిగిన రేపే

భూరితరవైభవంబున
ద్వారకఁ బయనంబు సేయు ధరణీనాథా.

క. అని యిట్లు నేలవేల్పులు
వినిపించినఁ గురువిభుండు వికవికనగుచు
న్ననుజుఁ డగుదుస్ససేనుం
గనుఁగొని ముదమంది పలికె ఘనవాక్పటిమన్.

క. హలపాణితోడ బాంధవ
మెలమిన్ సమకూడె నింక నేఁగానిఁక దర్ప
బలు రగుశత్రులఁ జంపను
జాలకనగద దీనికంటె శుభయుం గలదే.

వ. అని మఱియు నిట్లనియె.

సీ. బలుఁడు మనయతఁడై పాండునందనులను
నిందించి పార్థునినందనునకు
శశిరేఖ నొసంగ నని పల్కె గోవిందుఁ
డన్ననొం డనలేక నరుగువిధము
వరయంగ మైత్రికి సమదెంచుఁ గావున
దడవు సేయక వేగఁ దర్లవలయు
మానము వారేకమై వనవాసులగు పాండు
రాజపుత్రులఁ జంపి రాజ్యమెల్ల

తే. శాశ్వతంబుగ నేలెదు నయము మబ్బె
భటవితతి నెల్ల రప్పించి పట్టణమున
సకలగృహములు వీధులు సౌధములును
బరమశృంగార మొనరింపఁ బంపు మనుజ.

చ. తొలుతను బంధువర్గములఁ దోడ్కొని రమ్మని చెప్పి పిమ్మటన్
జలజభవాననోద్భవుల శాస్త్రవిధిజ్ఞుల వైశ్యశూద్రులన్

పలువురఁ బుష్పక్రియులఁ బాటలు నీటులఁ గుల్కు వేశ్యలం
బిలువఁగఁ బంపు వేగమునఁ బెండ్లికి రాఁదగువారినందఱిన్.

తే. కావలసినట్టి ద్రవ్యము ల్కాదితురంగ
శకటవృషభోష్ట్రములఁ దెత్తి పరఁగ వీటఁ
గలుగు ప్రజలకు పయనము దెలిపి యన్ని
పనులు నెఱవేర్చు మిఁక పెక్కుపల్కులేల.

క. అని సెలవిచ్చిన దుర్యో
ధను నాజ్ఞ శిరంబునందుఁ దాలిచి దుశ్శా
సనుఁ డాలాగునఁ జేసిన
పనులకు మోదమందె రాజు పార్థివనాథా.

వ. అనిన విని జనమేజయుండు వైశంపాయనున కిట్లనియె.

క. రాముఁడు శమలక్ష్మణునకుఁ
గోమలి నర్పించు టెఱిఁగి గోవిందుఁడు తా
నేమియుఁ బలుకక చనె నని
భూమిసురాగ్రణులు తెల్ప భూపతి మదికిన్.

క. తెలియక లగ్నమునకొఱకై
పోలుపుగ యత్నించు రాజపుంగవుఁ గని యో
తులువా నీకిది తగ దని
పలుకరుగా ద్రోణభీష్మబాహ్లికులైనన్.

వ. అని యిట్లడిగిన పారిక్షితునకు వైశంపాయనుం డిట్లనియె.

చ. కురుపతిఁ గాంచి భీష్ముఁడును కుంభజముఖ్యులు కార్యభంగమా
తెఱఁగు నెఱింగి యిట్లనుచుఁ దెల్పిరి భూవర నీ వొనర్చు నీ
పరిణయయుత్సవం బిపుడు బాగుగ నుండ దదెట్టులన్న నా
కరివరయాన రాముసకుఁ గల్గినయుద్వాహ పార్థపట్టికిన్.

ఉ. దారయటంచుఁ బల్కె రది తప్పదు కృష్ణుఁడు సవ్యసాచిపైఁ
గూరిమి గల్గి మొల్లపుమఁ గోర్కెలసంగుచు నుండు నిప్పు డా లొ

సీరియు నీహితుం డగుచుఁ జేడె నొసంగెద నంచుఁ జక్కన
న్నారయ మట్టనేర దది పంకజనాభుఁడు సమ్మతింపమిన్.

వ. అదియునుంగాక.

క. భూధరముల్ చలియించిన
నాధారము దప్పి భానుఁ డవనిం బడిన
న్నాథోధు లింకిపోయిన
మాధవుఁ డాపార్థు విడిచి మనవశ మగునే.

ఉ. ఎక్కువమాట లేమిటికి నిందుకులోద్భవ నీదుపట్టికిన్
దక్కఁడు యిందు రేఖహారి ధర్మవిధిజ్ఞుఁడు ఒప్పకున్న నీ
విక్కడిబంధువర్గము ల నెల్లను దోడ్కొని పెండ్లి సేగినన్
పక్కన నవ్వరే జనులు బాంధవులుబదలు నింద సేయరే.

క. బలరాము నమ్మిపోయినఁ
బలుచన యగు టింతె దీనిభావములోనన్
దలఁపకు మన లక్ష్మణునకు
గలుగుదు రెచ్చోటనైనఁ గమలదళాక్షుల్.

క. ఇప్పగిది ద్రోణభీష్ములు
చెప్పిన విని కురువిభుండు సింహాసనమున్
గుప్పునఁ దట్టుచుఁ గోపం
బుప్పతిలం బలికె సకలయోధులు వినఁగాన్.

సీ. ఎఱుఁగుదు నేను మీరాయిరువుర తెఱఁగెల్లఁ
బరగఁ బాండవపక్షపాతు లగుట
దిగ్విజయంబుగా దీవించు టావంక
దూషించు టీవంక దుష్ట లనుచు
భావించి చూడఁగా జీవించు టీవంక
యావంక విశ్వాస మతిశయిల్లు
దివ్యతరం బైన దేహంబు లీవంక
యావంకఁ జిత్తంబు లలరుచుండు

తే. నట్టికార్యంబుఁ దలఁచిన నెదురవచ్చి
చెడును జెడునంచు విఘ్నముల్ సేతురెపుడు
వెడలిపొమ్మన్నఁ బాండవు లడవి కేఁగి
రిట్లు పట్టంగఁబడరు వా రెంచిచూడ.

ఉ. ఎక్కువయైన కార్యమున కేము ప్రయత్నము చేసినప్పుడుఁ
గ్రిక్కున వచ్చి పల్కుదురు కాదని మావెనువెంట వత్తురిం
కెక్కడఁ జొత్తు మేది తెఱు వీసుదిపోరును మాస్వశక్యమా
బొక్కసు దూరిన న్విడరు పూర్వము నే నొనరించుపాపమా.

క. మాటలు నేర్చినకతమున
మేటిగురుర్థురుల కైన మిక్కిలిభయమా
మాటలు సెప్పుచు దబ్బున
కోటలు దాఁటుదురు పనికిఁ గొఱ దా రగుచున్.

వ. అని మఱియును.

క. యాదవు లే మొకటగుటన్
భేదము గావింపఁ దలఁచి భీతి జనింపన్
వాదింతురు మి మ్మొమన
రా దని నే నూరకున్న లక్ష్యము లేకన్.

వ. అని పెండియు నిట్లనియె.

క. నే మాధికు లని మిమ్ముఁ
బ్రేమాతిశయంబు సేయ బేలత్వముతో
మీమీహృదయము లరయఁగ
గోముఖవ్యాఘ్రింబు లనుచుఁ గురుపతి మఱియున్.

ఉ. అర్జునుఁడైన నేమి హరుఁడైన మురాంతకుఁడైన నేమి యు
త్పార్జితశస్త్రసంపదల నొప్పినసౌబలసైంధవాదులున్
నిర్జరనాదనన్నిభుఁడు నీరజబాంధవపుత్త్రుఁడుండ నీ
కర్జము లేల చెప్పెదరు గాంగతనూభవ కుంభసంభవా!

క. పని సాగనిండు మాకిదె
కనకస్నానంబు మీరు గావించుక్రియన్
మనమున నెంచెద భుక్తికిఁ
గొనుఁ డిచ్చెదఁ గొఱఁతపడిన గొబ్బున మీకున్.

వ. అని పల్కి సుయోధనుండు వెండియు నిట్లనియె.

క. ఉసికూఁత లింకఁ గూసినఁ
బశుపతిపాదంబు లాన ప్రాణంబులతోఁ
గుశలముగ బ్రతుక లేరిఁక
వసియింపక లేచిపొండు వరదకుఁ డిచటన్.

సీ. బలరాముఁ డొకఁడు మాసరపైన కార్యముల్
సఫలంబు లగుగాక విఫలమగునె
పెండ్లిఁ జూడఁగ మీకుఁ బ్రీతి గల్గిన రండు
గల్గకుండిన నిండ్లకడకుఁ బొండు
మీరు రాకుండిన మిక్కిలి క్షేమంబు
విఘ్న మించుక లేక లగ్న మగును
మావెంట మీరు రా మర్కటశోకంబు
గుంపుబాయక జలఁ గూడినట్టు

తే. లనుచు బహునిష్ఠురోక్తుల నాడుచున్న
యధిపుఁడైనట్టికురుపతియాననంబుఁ
గాంచి సిగ్గును గోపంబుఁ గడలుకొనఁగఁ
బలికె రవ్వాడు భీష్ముండు బాణగురుఁడు.

క. కాలుఁడు ప్రేలేపఁగ నీ
నీలాగునఁ బెద్దపిన్న లెఱుఁగక పల్కన్
వేలా దుర్యోధన నీ
కాలము సమకూడినట్లు గనఁబడె మాకున్.

ఉ. భానుతనూజుఁడు న్శకుని పల్కినపల్కులు పథ్యమంచు నీ
వీనులఁ జేర్చి యెల్లపుడు వీరిఁడికార్యము లాచరించుచో

తృతీయాశ్వాసము.

మానవనాథ నీ కిదియు మంచిది గాదని బుద్ధి చెప్పినన్
మానసమందు నిప్పు లిడుమాడ్కిఁ గనంబడె నీకు దుర్మతీ.

క. నాగారిగమనుఁ డొప్పమి
సాగదు లగ్నం బటంచుఁ జయ్యనఁ దెలుపన్
రోగికిఁ బథ్యాన్నం బిడు
లాగున నీమదికిఁ దోఁచెరా పాపాత్మా.

ఉ. పెక్కులు పల్కనేమిటికిఁ బెండ్లిని జూడఁగ మేము రాము నీ
కక్కఱ గల్గుబాంధవుల నందఱఁ దోడ్కొనిపొమ్ము కార్యమున్
జక్కఁగఁ జేసికొమ్మనుచు సభ్యులు చుట్టలు చూచుచుండ వా
రక్కడనుండక న్వడలి రాగ్రహరోషకషాయితాత్ములై

వ. అట్టి సమయంబున.

క. గురుఁడును శంతనుపుత్రుం
డిరువురు దక్కంగ భూసురేంద్రులు నృపులున్
పురజను లందఱు లత్యను
పరిణయపీఠాత్ము లగుచు బహువేడుకతోన్.

వ. అత్యంతమదంబునం బొదలుచుండె నాసమయంబున.

సీ. పాండ్యపౌండ్రవిదర్భబంగాళనృపతులు
గజతురగాందోళికముల నెక్కి
వచ్చిరి వేగమె వంగకళింగాంగ
రాజు లేతెంచి రాలగ్నమునకు
మాళవ మలయాళ మగధ నేపాళాధి
పతులు దంపతులతో భద్రదంతి
యూథంబు లెక్కి రాయోధులతోఁ గూడఁ
బరతెంచెఁ గాశ్మీరధరణివిభుఁడు

తే. మఱియు గాంధారకోసలమనుజపతులు
ద్రవిడకొంకణబోకణ ధరణివిభులు

నత్సమిత్యాకరూశాంధ్రివసుమతీసు
లవని గంపింప వచ్చి రాహాస్తిపురికి.

వ. ఆసమయంబున.

తే. సర్వకాలసుఁ దత్యంతసంతసమున
బప్పు కలమాన్న మొబ్బట్లు పాయసంబు
లాజ్యధారాప్రవాహమై భోజ్యమమర
ధరణిసురులకుఁ జేసె సంతర్పణంబు.

వ. ఇట్లు సంతర్పణంబు గావించి భోజనానంతరంబునఁ దాంబూల గం
మాల్యవస్త్రభూషణంబులఁ దృప్తులం జేసి ప్రయాణోత్సవం
సాటించి యాసమయంబున భానునందన బృహద్బలవృష సేనవిక
ర్త్యగ్నికోప సుశర్మశకునిజయద్రథభూరిశ్రవకృపాచార్యద్రోణి సో
దత్తాది రథికవరులు పుత్త్రమిత్రకళత్రంబులతో రథాశ్వాదివాహ
నంబు లారోహించి యాసమయంబున ధార్తరాష్ట్రుండొక్కరథ
బుపైఁ గూర్చుండె నప్పు డంతఃపురకాంత లందలంబుల నెపెయిం
యేతేర లక్షణుం డొక్క మహాగజంబుపైఁ [illegible]
దుర్యోధనుండు బంధువర్గములం గలిసి బ్రాహ్మణవైశ్యశూద్రవైతా
ళిక వారాంగనాది నివహంబుతోఁ బృథివి కంపింపఁ బురం
వెడలి నప్పుడు.

సీ. స్వస్తి తే యంచు క్షితిసుర శ్రేష్ఠులు
చెలఁగి పల్మారు నాశీర్వదింప
ధృతరాష్ట్రగర్భవిస్తృవార్ధిచంద్రమ
యని వందిమాగధు ల్వినుతి సేయ
హస్తిపురాధీశ యమరేంద్ర సంకాశ
యనుచు వైతాళికుల్ ఘనతఁ బొగడ
ఫణిహారు లొకలక్ష బంగారుబెత్తము
బట్టి ముందఱ బరాబరులు సేయ

తే. తుడుము తమ్మెట ఢక్కి తుత్తుంభికలును
ఝర్ఝరీభేరిమర్దలఝల్లరీలు
మొదలయినవాద్యనాదముల్ మ్రోయుచుండ
ద్వారవతిఁ జేరెనపమికాధరణివిభుఁడు.

వ. ఇవ్విధంబున.

ఉ. కురు [illegible]
స్వరమామోదముఁ బొందు [illegible]
నరసాగ్రేసరులైన బాంధవు[illegible] నామంత్రయూ[illegible]
దరుణీబృందముతో రథాశ్వములతో దంతావళశ్రేణితోఁ.

వ. ఎదురుకొని ధార్తరాష్ట్రుం గాంచి కుశలసమాచారంబు లడిగి తద
నంతరంబ భూరిభేరీరవంబులు చెలంగ వందిమాగధులు కైవారం
బులు చేయ వారాంగనలు నాట్యంబులు గావింప పరశుపట్టసభిండి
వాలాదియాయుధంబులు ధరించి వీరభటులు నడువ సంకర్షణుండు
దుర్యోధనుం దోడ్కొని వచ్చుసమయంబున.

క. ద్వారకనగరంబునఁ గల
నారీమణు లాత్మ నలరి నవరత్నములన్
దీరిన సౌధాంతరములఁ
జేరి తదాలోకనంబు చేయుచుఁ దమలోన్.

మ. చెలియా కన్గొను హస్తికత్స్యపిడముం జెన్నొందునా తేరుపై
గలవాఁడంబుజమిత్రదత్తవరసత్కారంబుచేఁ గుంతికిన్
దొలుచూలితఁడు సూతపుత్రుఁ డనఁగా దుర్యోధనుం జేరి యా
బలభిత్పూనుని నాజి గెల్తు ననుచు వ్యాపిల్లుఁ గర్ణాఖ్యతోన్.

క. అతిరమ్యం బగురథమున
నతియుతుఁడై వచ్చువాఁడు సభలోఁ గృష్ణ
స్మృతిఁ గొల్వఁ జీర లొలచినఁ
బతితుఁడు దుశ్శాసనుండు పద్మదళాక్షీ.

మ. తురగాఘూఘుల నుట్టునుం గొలువఁగ ఖద్యోతప్రభాతుల్యమౌ
వరదం బందు వసించి వచ్చుకతినుం డబ్జాక్షి వీఁ డేకదా
కరుణాసాగరు లైనపాండుసుతులం గాపట్య నెత్తంబుతో
సిరికిం బాపినదుష్టచిత్తు శకునిన్ శీఘ్రింబె వీక్షింపుమా.

తే. సింహలాంగూలభూషితసిడము కలుగు
రథమునం దభ్రమణిమాడ్కి రహిఁ వహించి
చూడ్కులకు వేడ్క మిఱుమిట్లు చొనుపు నతఁడు
ద్రోణసుతుఁ డశ్వత్థామ తోయజాక్షి.

ఉ. బంగరుగోవృషధ్వజము భాసిలుదివ్యరథంబుమీఁద సా
రంగధరుండు నాఁ బరగి రాజిత మాఘనబాణశస్త్ర పా
రంగతుఁ డై మహిం గలుగురాజులకెల్లను శిక్ష సెప్పువాఁ
డంగన చూచితే కృపుఁ డహస్కరతేజుఁ డరాతిరాత్రికిన్.

మ. ఉరగేంద్రధ్వజ మొప్పియున్నరథమం దుల్లాసియై సారెకున్
దరహాసద్యుతు లుప్పతిల్ల మమతం దాలాంకు వీక్షించుచుం
బరమానందము నొంది బాంధవులతో భద్రేభయూథంబుతోఁ
దురగశ్రేణితొ వచ్చుదుష్టుఁ డతఁడే దుర్యోధనుం డంగనా.

వ. నవరత్నస్థగితం బైనరథంబున నర్కుపగిదిం దోఁచు నతని.

క. మేరునగధైర్యధుర్యుని
పారసరిపువంశవార్ధిచంద్రోదయునిన్
వారిజముఖి వీక్షించితె
భూరిభుజాటోపబలుని భూరిశ్రవునిన్.

చ. కనకమణీమయాభరణకాంతులు దిక్కులు నిండ సారెకు
న్ననరుచి నడ్డగించుమదమేనుఁగుమీఁద వసించునాతఁడే
మనశశిరేఖకు న్మగఁడు మన్మథసుందరతుల్యు లక్ష్మణున్
గనుఁగొను మంబుజాక్షి యనఁగా విని యొక్కలతాంగి యిట్లనున్.

సీ. కలకంఠి యభిమన్యుఘనపరాక్రమశక్తి
మహిమ నెన్నఁగ నొక్కమాన మగును

మ. తురగాగ్రాఘులు నుట్లునుం గొలువఁ ఖద్యోతప్రభాతుల్యమా
వరదం బందు వసించి వచ్చుకతినుం డబ్జాక్షి వీఁ డేకదా
కరుణాసాగరు లైనపాండుసుతులం గాపట్య నెత్తంబుతో
సిరికిం బాపినదుష్టచిత్తు శకునిన్ శీఘ్రంబె వీక్షింపుమా.

తే. సింహలాంగూలభూషితసిడము కలుగు
రథమునం దభ్రమణిమాడ్కి రహి వహించి
చూడ్కులకు వేడ్క మిఱుమిట్లు చొనుపు నతఁడు
ద్రోణసుతుఁ డశ్వత్థామ తోయజాక్షి.

ఉ. బంగరుగోవృషధ్వజము భాసిలుదివ్యరథంబుమీఁద సా
రంగధరుండు నాఁ బరగి రాజిత మాఘనబాణశస్త్ర పా
రంగతుఁ డై మహిం గలుగురాజులకెల్లను శిక్ష సెప్పవాఁ
డంగన చూచితే కృపుఁ డహస్కరతేజుఁ డరాతిరాత్రికిన్.

మ. ఉరగేంద్రధ్వజ మొప్పియున్నరథమం దుల్లాసియై సారెకున్
దరహాసద్యుతు లుప్పతిల్ల మమతం దాలాంకు వీక్షించుచుం
బరమానందము నొంది బాంధవులతో భద్రేభయూథంబుతోఁ
దురగ శ్రేణితో వచ్చుదుష్టుఁ డతఁడే దుర్యోధనుం డంగనా.

వ. నవరత్నస్థగితం బైనరథంబున నర్కుపగిదిం దోఁచు నతని.

క. మేరునగధైర్యధుర్యుని
పారనరిపువంశవార్థిచంద్రోదయునిన్
వారిజముఖి వీక్షించితె
భూరిభుజాటోపబలుని భూరిశ్రవునిన్.

చ. కనకమణీమయాభరణకాంతులు దిక్కులు నిండ సారెకు
న్ననరుచి నడ్డగించుమదమేనుఁగుమీఁద వసించునాతఁడే
మనశశిరేఖకు న్మగఁడు మన్మథసుందరతుల్యు లక్ష్మణున్
గనుఁగొను మంబుజాక్షి యనఁగా విని యొక్కలతాంగి యిట్లనున్.

సీ. కలకంఠి యభిమన్యు ఘనపరాక్రమశక్తి
మహిమ నెన్నఁగ నొక్కమాన మగును

భూరిసంగరరంగ ధీరోద్భవస్ఫూర్తి
　　రోష మెన్నఁగ నొక్కఁ బుతువుపట్టు
శస్త్రవిద్యాభ్యాసచాతుర్య మనుదాని
　　జాడ నెన్నఁగ నొక్కఁ యేడుపట్టు
అంగాంగసౌష్ఠవశృంగార మనియెడు
　　గరిమ నెన్నఁగ నొక్కఁ కల్ప మగును

[illegible]. అట్టిసౌభద్రునకు లక్ష్మణాహ్వయునకు
జలధితోఁ గాల్వ పులితోన జంబుకంబు
దంతితో దోమ భానుతో దర్పణంబు
పాటలాధరి గణుతింప సాటియగునె.

[illegible]. అని యిట్లు పురంధ్రీజనంబు లనేకవిధంబులఁ బలుకుచున్నసమయంబున నీలాంబరుండు దుర్యోధనుం దోడ్కొని వచ్చి కాంచనమణిమయం బగుమందిరంబున విడియించి భక్ష్యపాయసపదార్థంబులఁ దృప్తులం గావించి తాంబూలంబు లిప్పించు సమయంబున.

[illegible]. కలహాశనువాక్యంబులు
జలజానన యిందురేఖ సఖబృందముతోఁ
దెలుపక వస్త్రాభరణం
బులు దాల్పక పాన్పుమీఁదఁ బొరలుచు నుండెన్.

[illegible]. ఆసమయంబున.

[illegible]. పడఁతు లరుదెంచి శశిరేఖపజ్జఁ జేరి
మజ్జనము సేయ లెమ్మని బుజ్జగింప
మానివచనంబు లూఁతగా మగువ లేచి
విమలమణిపీఠిపై నుండుసమయమునను.

[illegible]. లలనలు సంపఁగిసూనెఁ
దలయంటుచు బాటపాడి దరహాసముతో
కలశము లిడి పన్నీటన్
జలకము గావించి సఖులు సంతోషముతోఁ.

సీ. తడియొత్తె నొకచెలి తరుచైనజలతారు
పూలచీర యొకర్తు పొందుపరచె
సితయొకతె మంచి వజ్రాల కాంతుల
రహిమించు చంద్రపూరవికెఁ దొడిగె
జడవేసె నొకబోటి కట్టెచొక్కనుపరంజి
కుప్పె రేకడి యొక్క కొమ్మ పెట్టె
పద్మరాగప్రభాభాసితంబై మించు
పాపటబొట్టొకపడంతి గట్టె
తే. మణులుదాపినకమ్మలు మౌక్తికముల
నొప్పుబొగడలు బావలీ లొకతె పెట్టె
వరిగెముక్కరయును బన్నసరము తీఁగె
మొదలుగాఁగలసొమ్మొకముదిత దాల్చె.
క. విరిసరు లొకసతి దురిమెన్
పరిమళగంధంబు నొక్కపణఁతియె పూసెన్
తరుణియొక తైలమదమున
తెరవగుపాలంబుమీఁద దిలకము దీర్చెన్.
క. పాటలగంధికిఁ గన్నులఁ
గాటుక వెసఁ దీర్చె నొకతె గండస్థలులన్
నీటుగ మకరిక రేఖలు
బోఁటి యొకతె వ్రాసె నచటిపొలఁతులు మెచ్చన్.
వ. ఇట్లు సఖీజనంబు లచ్యుతాగ్రజాపుత్త్రిక నలంకారంబు గావించు
లగ్నకాలం బరుదెంచె నని బాంధవు లత్యంతసంతసంబునం
చుఁ బరిమళద్రవ్యంబులు కాంచనరజితపాత్రలం దిడుకొని పర
చువారిం గని శశిరేఖ తనమనంబున నిల్లని వితర్కించె.
క. అనిమిషమునివాక్యంబులు
పైని నమ్మితి నెదురుకోలువేళిదె వచ్చెన్

* కడుబొంకక్షిమపరంజి - పాఠం - కడుబొంకక్షిపపరంజి.
కాంచన్యం.

జనపతులందఱు గుములై
జనుదెంచిరి విఘ్నమింక జరుగునె తలఁపన్.

క. మనసిజమూర్తి సుభద్రా
తనయునివీక్షింతు ననుచు దక్కులా పలుకన్
మునికేమివిషముఁ బోసితి
నని వెండియు నాత్మయందు ననుకొనసాఁగెన్.

తే. విపినభూములఁ దిమ్మరువిజయసూనుఁ
డిచటి కేతెంచుటకు హేతు వెద్దికలదు
మేనితో పొత్తు విడువని దానవగుట
నొరుల నన నేల నేనేయుదురితమునకు.

క. ఈలక్ష్మణునకు సతినై
యేలాగునఁ గాపురంబు నే నొనరింతు
న్నీలాంబరుఁ దవివేకుం
డీలాగునఁ జేసె ముందు నేలా గగునో,

క. గళమున వరకాంచనమం
గళసూత్రము లక్ష్మణుండు గట్టక మునుపే
నలకూబరతుల్యుం డగు
బలభిత్సుతసుతునిఁ జూపు పరములు గలరే.

క. అని యీలాగున వగచుచు
ఘనమగు తాపంబుచేతఁ గళవళపడుచుం
జని నవరత్నస్థగితపు
పనిగలమంచఁబుమీఁదఁ బవళించెఁ దగన్.

వ. అంత నక్కడ ఘటోత్కచుండు.

సీ. వనజాక్షి శశిరేఖ వైవాహికదినంబు
ననుదెంచె నని లేచి సంభ్రమమునఁ
బినతల్లితోఁ జెప్పి తనతల్లి కెఱిఁగించి
యభిమన్యునకుఁ దెల్పి యంతరిక్ష

వీథికి నెగసి మున్వినతాతనూజుండు
నమృతసంహారణార్థ మమరపురికిఁ
జనుదెంచువిధమునఁ జని ద్వారవతిచుట్టు
విడిచిన గజహయవితతు లరసి
తే. మణిమయం బగురథముల మనుజపతుల
వెంటఁ జనుదెంచుసేనల వీరభటులు
వసుధగీర్వాణకోటుల వైశ్యశూద్ర
జనులవీక్షించి నవ్వుచు దనుజవిభుఁడు.

వ. సాయంకాలంబునకుఁ బురసమీపంబునకుం జని యదృశ్యత్వంబున నంతఃపురంబుఁ జొచ్చి బలభద్రునగరు ప్రవేశించి పరిణయవస్తువు లొకరికొక రందిచ్చుసందడిఁ గొను వారిజాక్షుల వీక్షించుచుం జని మఱికొంద ఱైదువలు పన్నీరుకలశంబులం దిడుకొని నానారత్నస్థగితంబు లైనభూషణంబులు దాల్చి పుష్పహారంబులు దుఱిమి పట్టుపై తిణీచెంగావిచేలంబులుగట్టి దీపికాకళికలచెంత నిలువంబడి యొకరిసింగారంబొకరు వర్ణించువారలం గడచిపోవ మఱికొంద ఱంగనలు పెండ్లికొడుకువా రరుదెంచిరి పొండుపొండని మూఁపులువట్టి ద్రోచువారలఁ జూచుచు ఘటోత్కచుండు లోపలికిం బోవ నొకమందిరంబున దివ్యమణిమయం బగుమంచంబుపైఁ బవళించియున్న శశిరేఖం జూచి సుభద్రచెప్పిన ప్రకారంబున రూపలక్షణంబు లగుపడుట నెఱింగి శశిరేఖగా నిశ్చయించి తనమాయచే నిద్రింపఁజేసి తనతమ్మునికిఁ దగినకన్యయని సంతోషించి మఱఁదలి న్ముట్టుట దోషం బని యెంచి మంచంబు శిరంబునం దిడుకొని మాయాబలంబున నొరుల కగుపడకుండ సురసమూహంబు లౌరాయని వినుతింప గగనమార్గంబునం బఱతెంచి తనవనంబున శశిరేఖం డించి సుభద్రాకుమారునితో హిడింబానందనుం డిట్లనియె.

క. ఏమనిచెప్పుదు నే నీ
రామామణికొఱకుఁ జనిన రారా జటకుఁ

సామజరథహయసైన్య
స్తోమముతోఁ బుత్త్రమిత్త్ర సోదరయుతుఁడై.

క. చనుదెంచినాఁడు మఱలం
జని రాజును సూతసుతుని సైంధవదుశ్శా
సనులమదం బణఁగించెద
ననుజా నీ విచట నుండుమని పల్కుటయున్.

క. విని సౌభద్రుఁడు నడముడి
తనయుని వీక్షించి పలికెఁ దగునా నీకున్
నను డించిపోవ దుర్యో
ధనునామము విన్న నెట్లు దాళుదునన్నా.

క. నిర్జరపతినందనుఁ డగు
నర్జునునకు నుద్భవించి యని మొనలోనన్
దుర్జను లగుకౌరవులను
నిర్జింపకయున్న బ్రతుకు నిష్ఫల మరయన్.

క. ఇలలోఁ దండ్రికిఁ దనయుఁడు
గలిగినఁ దనదండ్రికంటె ఘనవిక్రముఁడై
విలసిల్లినఁ గొడు కనఁదగు
బలహీనునిఁ గొడుకటంచుఁ బలుకం దగునే.

క. పో టబ్బినసమయంబున
బోఁటివలె న్నణఁగియున్న భుజబలశౌర్యం
బేటికి శస్త్రాస్త్రము లిం
కేటికి నీకార్ముకంబు నింకేమిటికిన్.

క. జనకుల ఋణంబుఁ దీర్పఁగ
మన కిది సమయంబు గనుక మఱి యిచ్చోటన్
పనియేమి నాకు నీతోఁ
జనుదెంచెద నంచుఁ బల్కె సౌభద్రునితోన్.

చ. వడిముడిపుత్త్రిఁ డిట్లనియె వాసరవల్లభురశ్మిలైని యి
య్యడవిని ముగ్ధల న్విడిచి యాజికిఁబోయిన నిందురేఖయున్
దడబడుచుండు కొండియును దల్లిమనంబునఁ దల్లడించుచున్
గుడిగొనుచింత రేబగలు గుందుచు నుండరె నీవు వచ్చినన్.

సీ. ఎఱుఁగుదు నాశంబె నెక్కువౌ విలువిద్యఁ
బారంగతుఁడ నీవు పార్థపుత్త్రి
ధృతరాష్ట్రపుత్త్రులత్త్రిక్షణంచుటకుఁగా
నిరువురు చన నేల నేనచాలు
నదిగాక మేనల్లుఁడై మేనమామపై
ధనువుబూనుట నీకు ధర్మ మగునె
నిలువు మిచ్చట నీవు నే నేగి క్షణములో
గంతులు వేయింతుఁ గౌరవులను
తే. యదుకుమారులఁ గొందఱి మదమణంతు
ననుచు మీసము లొకచేత పట్టిత్రిడి
భీకరాకారమున లేచి కేక వేసి
కామగమనంబుతో నేఁగె భీమసుతుఁడు.

వ. అట్టి సమయంబున.

తే. ఆఘటోత్కచుమాయచేఁ హాయిఁజెంది
నిద్రబోయెడు శశిరేఖ నేత్రయుగముఁ
దెఱచి మిన్నందుభూజము ద్దేరి చూచి
కలవరింపుచు దిగ్గున నులికిలేచి.

తే. కట్టెదుట నున్న సౌభద్రుఁగాంచి మఱియు
ఫల్గునునిరాణి వీక్షించి పాదములకు
మ్రొక్కి సిగ్గున శశిరేఖ మోము వంచి
గుట్టుతనమునఁ దనకుఁ దా నిట్టులనియె.

క. ఎక్కడద్వారకనగరం
బెక్కడ యీవిపినభూమి యేగూర్కిడుటల్

యెక్కడ మేల్కొను టెక్కడ
నిక్కము యిది చిత్రమంచు నెమ్మది నెంచున్.

వ. ఇట్లు తలంచి మఱియును.

సీ. ఎవ్వరు నను దెచ్చి రివ్వనభూమికి
నెంతపుణ్యాత్ములో యెంచిచూడ
ముని నారదునిమాట ముంగొంగుమూట
గాఁ దలఁచి యాతనికేను దండమిడుదు
నతఁడు చెప్పినమాడ్కి నభిమన్యుఁ గనుఁగొంటి
నానోము ఫలియించె నలినగర్భు
వ్రాఁత ధారుణియందు వ్యర్థంబు గా దను
పలుకులు దప్పనే తలఁచి చూడ

తే. నద్దమునఁ దోఁచులిబ్బి చెయ్యబ్బినట్లు
విపినభూముల కేఁగినవిజయసూను
సురుచిరంబైనరూపంబుఁ జూడఁగలిగెఁ
బుడమినేజేయుసుకృతంబుఁ బొగడవలదె.

వ. అని యిట్లు తలంచుచు మునిముసినగవుతో లజ్జాననయై యూరకున్న కోడలిం జూచి సుభద్ర యిట్లనియె.

క. ఇలుఁ బాసి వచ్చినా నని
తలఁపకు నీబావ భీమతనయుం డుండే
నిలయము మనయి ల్లనుకో
బలభద్రతనూజ వలదు పలుసంశయముల్.

వ. అని సుభద్ర వెండియు నిట్లనియె.

క. ఇంచుక శంకింపక రా
త్రించరుఁ డట కేగుదెంచి ధీరాత్ముఁడై
మంచముతో నిటు దెచ్చెను
పంచాననమధ్య నిన్ను ఫాల్గునికొఱకై.

వ. అని చెప్పి మఱియును.

క. కూరిమి గలతలిదండ్రులు
లేరని చింతింపవలదు లేమా యెల్లుం
డూరికిఁ బోదము నీకున్
గోరికగలవిధముఁ దెల్పు కొంకక నాతోన్.

క. అనియివ్విధమునఁ బల్కిన
ఘనవేణి సుభద్రమోముఁ గని ముద మలరన్
వనజారిలేఖ యెంతో
వినయంబున నిట్టు లనియె వ్రీడాననయై.

క. బొత్తిగ బాల్యంబున నా
చిత్తము నీసుతునియందుఁ జేర్చినదానన్
జిత్తము లే దెవ్వరిపై
నత్తా యిది నిశ్చయంబు హరితో డనినన్.

తే. వినియు ముదమంది యావేళ విజయుపత్ని
కోడలిగుణంబు లగ్గించి కౌఁగిటఁ గాంచి
రాత్రిరాజుకు రోహిణి రతికి మదనుఁ
డొప్పి నటువలె వీరికి నొప్పె ననుచు.

వ. సుభద్ర తనకొమకు కోడలికిం గలశృంగారంబు మనంబున నెన్నుచుండె నని వైశంపాయనుండు జనమేజయునితో మఱియునిట్లనియె.

తే. ఇందులేఖకు నభిమన్యునందుఁ గలుగు
మోహ మేమని చెప్ప దాముద్దుగుమ్మ
జననిజనకులఁ దమ్ముల సఖుల నైనఁ
దలఁప దించుక మదిలోన ధరణినాథ.

వ. అట్టిసమయంబున ఘటోత్కచుం డక్కడ.

ఉ. ద్వారక కేఁగి చిత్తమునఁ దా నొకయోచనఁ బన్ని వేగమే
సీరి గృహంబులోపలికి శీఘ్రమె పోయి ముదంబుకొండుచున్

నీరజనేత్రి ముందుశయనించిన చిత్తరుచవికెలోపలన్
జేరి శశాంకురేఖవలె చేడియ యయ్యె నరేంద్రచంద్రమా.

వ. అని వైశంపాయనుండు జనమేజయునకిట్లనియె.

ఉ. మోమున్ గన్నులు న్నొసలు ముక్కును జెక్కులు చొలుదంతముల్
లోకమల మైనవెంట్రుకలు గొప్పకుచంబులు కౌను పాదముల్
సామజయాన మవ్వగలు చక్కనిపల్కులు కుల్కు లన్నిటన్
రాముని పుత్రిగా మెలఁగె రాక్షసమాయల నేమి సెప్పదున్.

వ. ఇట్లు శశిరేఖయాకారంబు ధరించి ఘటోత్కచుండు.

ఉ. నిక్కము పెండ్లికూఁతు రని నిర్మలరత్నపుగద్దెఁ జేరి తా
దిక్కులు చూడ కాసుదతి దివ్యతరం బగునాణిముత్తెపున్
ముక్కరమీఁద జూడ్కులిడి ముగ్ధతెలంగున మోమునెత్తకన్
యొక్కడలేనిసిగ్గు తలకెక్కినమాడ్కి శిరంబు వంచుచున్.

వ. ఇట్లున్న సమయంబున.

సీ. బలభద్రుఁ డరుదెంచి బంధుజాలితోఁ
జనుదెంచె వైవాహసమయ మనుచు
వినుపింప నెఱిఁగి యామనుజేంద్రునకుఁ దెల్పఁ
గురురాజు తమ్ముల దొరలఁ జూచి
యెదురుకోల్వేళయ్యె నెందుకు తడవింక
నని చెప్పి యాదవాంగనలఁ బిలిచి
మనలక్ష్మణునిఁ బెండ్లితనయునిఁ గావింపుఁ
డని పల్కఁగా విని యబ్జముఖులు

తే. శిరము మజ్జన మొనరించి కురులు చలువ
చేలమున నొత్తి తడియార్చి చిక్కుఁ బాసి
వెంటనే సాంకువము నంటి గంటువేసి
పనులుదీరిన బంగారుపాగఁ జుట్టి

తే. బంగరుపుతీఁగెవనిగల్లు సంగరేకఁ
దొడిగి కెంబట్టుజిగి మించుదుప్పటముటు

వల్లివాటందముగ వేసి మల్లెపూల
సరము లొకకొన్ని శిరమునఁ దఱిమి మఱియు.

సీ. గోధిపై కస్తూరి గొప్పతిలకమిడి
యాణిముత్తెంబులహార మేసి
పద్మరాగంబుల భాసిల్లుకడియము
ల్కారముల ధరియించి కనకరత్న
ములచేత విలసిల్లుమొలత్రాడు కటిఁ
జుట్టివ్రులగల్లు నుంగరాల్ వేళ్ళఁ దొడిగి
యింద్రనీలద్యుతు లింపొందుపోగుల
జత లంద మమరఁగా శ్రుతులఁజేర్చి

తే. తరుణులందఱు బంగారుతట్టలందుఁ
జారుకలశంబు లిడి మహానంతసమున
నెదురుకోల్వేళఁ జతదెంచె నేఁగుఁడంచు
లక్ష్మణునివెంట వెడలి రా రాజముఖులు,

వ. అట్టియెడ సుయోధనుండు తనకుమారుం డయినలక్ష్మణుని సామ జేంద్రంబుపై వసింప నియోగించి గంధతైలంబునఁ బ్రకాశించు కర దీపికానవాప్రంబులు వెలుంగఁ బరిచారికజనంబులు మాక్తితోరణం బుల నొప్పుగొడుగు లనేకంబులు పట్టి నడువ నేలవేల్పులు క్రమో చితంబుగా స్వస్తివాచనంబులు చదువ వందిమాగధబృందంబు లప్ప టప్పటికిఁ గైవారంబు లొనరింప వేత్రహస్తులు మహారజితరత్నమ యంబులైన బెత్తంబులు పట్టి బరాబరులు గావింప వేశ్యాంగనలు మృదంగతాళాదివాద్యంబులు మోయసూచీముఖకటకాముఖతామ్ర చూడపతాకాత్రిముఖాదిహస్త భవంబుల నాట్యంబులునలుప నానా దేశంబులనుండి వచ్చినధారుణీపతులు పుత్రకళత్రంబులతో నడువఁ గర్ణాదిరథికవరులు బాణబాణాసనులై పెండ్లికుమారునిదంతి కిరుపా ర్శ్వంబుల రా దుశ్శాసనాది సోదరులతో దంపతీ సమేతంబుగా మహేంద్రుండుంబోలె జనుదెంచు రారాజునకు నీలాంబరుండు సా

రణకృతవర్మోద్ధవాదియదుకుమారులతో వారివారికళత్రంబులతో నెదుర్కొనియె నాసమయంబున నుభయపార్శ్వంబులవా రొండొరుల క్షేమలాభంబు లడుగుచు గంధకలపంబులఁ బూయుచు వారి వారికిం దగినయుపచారంబులు గావించుతఱి సంకర్షణుపత్ని యగు రేవతీదేవి తనపుత్త్రిని లక్ష్మణున కొసఁగుట మనంబున కసమాధానంబుగా నుండుటంజేసి పతియాజ్ఞానుసారంబున దుర్యోధనుపత్నికి గంధపుష్పతాంబూలంబు లొసంగి పదిలోఁ బదునొకొండుమాడ్కి గుశలంబు లడుగుసమయంబునఁ బౌరజనంబు లొండొరులమొగంబు వీక్షించుచు నిట్లనిరి.

క. దానవభంజనువాక్యము
మానసమున నిడక బలుఁడు మతిహీనుండై
మానిని సోదరితోడన్
మేనల్లుని నడవి కనిచి మిక్కిలిసిరికిన్.

క. ఆసించి దురాత్ములతోఁ
జేసెను బాంధవము మందుచే టెఱుఁగక తాఁ
జేసిన యవివేకమునకు
గాసిల్లును నితఁడు ముందు గాండివిచేతన్.

క. బలశౌర్యశస్త్రకుశలత
కలిమిన్ బ్రఖ్యాతి నొందుకొంతేయులకున్
జెలి నొసఁగక తాలాంకుఁడు
తులువలకున్ బుత్త్రి నొసఁగె దురితాత్మకుఁడై.

క. అని యివ్విధమునఁ బౌరులు
ననుకొనఁగా వారువారు నతివేడుకతోఁ
జని పచ్చనితోరణములు
గనుపట్టెడు మందిరంబుఁ గని యచ్చోటన్.

క. పులుదిండిపరిస్తరంబుల
విలసిల్లెడుభిత్తు లమరి విద్రుమలతన్

చెలువొందెడుదూలంబులు
తళతళ మనుస్వర్ణరత్నస్తంభంబులతోఁ.

తే. తులరహితమైనముత్తెంపు తోరణముల
జాల రాణించుపరిణయశాలఁజొచ్చి
కళలు దేరెడుచిత్రకంబళులమీఁదఁ
చేరివసియించి హాళిందచిత్తు లగుచు.

వ. అట్టిసమయంబున.

సీ. తొలుత హైడింబుండు తొయ్యలిఁ గొనిపోవు
తనవసంబున డించి తత్క్షణంబ
చనుదెంచి శశిరేఖయాకారమునుదాల్చి
మందిరంబున నుండుమార్గ మెఱిఁగి
పంకజనాభుఁ డాపవమానపౌత్రుని
సాహసంబున కాత్మసంతసించి
ముసలితోఁ దెల్పక ముసిముసినగవుతో
నరుదెంచి మధ్యకక్ష్యాంతరమున

తే. శినివరుఁడుఁ గొందఱాప్తులుఁ జేరి కొలువ
గొలువులో నున్నహరిఁ జూచి కురువిభుండు
హంసనందనదుశ్శాసనాదు లైన
హితులఁ దమ్ములఁ గనుఁగొని యిట్టు లనియె.

క. బలదేవుఁడు మనకొఱకై
జలజాక్షునిఁ జాలఁ దూఱి సౌభద్రునకుం
జెలి నొసఁగ ననుచుఁ బల్కిన
హాలిపైఁ గోపించి చనినహరి తెఱఁ గరయన్.

క. తనపూన్కి తప్పినందున
వనమున విహరించుపార్థు వదలినవాఁడై
మన తెగలోఁ జొచ్చుటకున్
మనమున తలంచు నితనిమర్మము దెలిసెన్.

క. నేను కనసన్నఁ జేసినఁ
దానవు దనతమ్ముఁ డిటకుఁ దర్లుదురైనన్
నే నేల పిలుతు నీపనిఁ
దా నీకుఁ దప్పింపఁగలఁడె దామోదరుఁడున్.

తే. మతిరహితు లగుచుఁ గౌంతేయు లితని నమ్మి
విఱ్ఱవీగుదు రది మాన్ప వేళ గనుక
వారిని జెకొని కృష్ణసాత్యకుల నెల్ల
వరుస, పొలిమేర దాటింపవలయుననుచు.

చ. గుసగుసలాడుకౌరవులఁ గోపమునన్ గని కృష్ణుతమ్ముఁడున్
వెస పర నున్నవాలుఁ గొని వేగమె యాధృతరాష్ట్రపుత్రులన్
వసుమతిఁ గూల్చి వెత్తు నన వారిజనాభుఁడు చూచి తమ్ముఁడా
యద్దృశులైన పాండుసుతు లాడుప్రతిజ్ఞలు నీవెఱుంగవే.

క. సమరము సేయఁగ నీకున్
సమయముగా దుడుగు మనుచు శైనేయునితోఁ
దమకము వల దని వెండియుఁ
గమలాక్షుం డిట్టు లనియెఁ గలకల నగుచున్.

క. సిరిచేత మత్తులగుచున్
గురుభీష్ములబుద్ధి వినక కుత్సితమతులై
పరతెంచి వీరలందఱు
పరిపరిమార్గములఁ ద్రుళ్ళిపడియెద రైనన్

క. ఇంకొకగడియకు లోఁగా
సంకర్షణధార్తరాష్ట్రసాబలకర్ణుల్
బింకము చెడి భయమున నే
వంకల కేఁగెదరొ చూడు వాసవిశిష్యా.

క. అని హరిపల్కినపల్కులు
విని గ్రక్కునఁ గోప మణఁచి వేఱొకటనకన్

తనచేతివాలు మరల్చ
శశివరుఁ డొరయందుఁ జేర్చి చింతిలుచుండెన్

వ. అట్టియెడ సుయోధనునిపురోహితు లత్యంతసంతోషంబు లక్ష్మణు నుచితపీఠంబున నునిచి మంత్రోచ్చారణోన్ముఖు లగుచు నియతోపకరణంబు లొనరించి కన్యకామణిని రప్పింపుఁ డనిన విని నీలాంబరుండు సఖజనంబులతో శుభలగ్నం బేతెంచె సత్వరంబుగాఁ బెండ్లికుమార్తెం దోడ్కొనిరం డనిన వారేఁగి యామాయాశశిరేఖం జేరి యి ట్లనిరి.

క. వనితా సౌభద్రునిపై
మనసుంచకు లక్ష్మణుండు మగఁడని నుదుటన్
వనజభవుఁ డిడినలిఖితముఁ
బనివడి తప్పింప మఱియు భవునకు వశమే.

క. సిరిఁ బాసి విపినభూములఁ
బరదేశులమాడ్కిఁ దిరుగు పార్థాత్మజుని
న్వరియింప నీకుఁ జెల్లున
సరసీరుహనేత్రి వినుము సంతోషమునన్॥

క. విపులముగ నీవుచేసిన
తపమేమని చెప్పవచ్చు ధనపతిసుతుతో
నుపమింపఁ దగినలక్ష్మణుఁ
డపురూపపుమగఁడు దొరకెనమ్మా నీకున్.

క. పురుహూతసన్నిభుం డగు
కురురాజున కరయ ముద్దుఁగోడల వైతో
కరిరాజగమన మమ్మున్
సురువగు మామీఁదఁ గూర్మి మానకుమమ్మా.

క. అబ్బుర మగుభాగ్యము నీ
కబ్బెను లత్తంటి కివు నటిగినతటి

యబ్బలు చూడఁగ వత్తుగు
నిబ్బర మగుబుద్ధి గలిగి యేలుము మగనిన్.

వ. అని యివ్విధంబున లతాంగులు కాలోచితానులాపంబు లాడిన విని మాయాశశిరేఖ యిట్లనియె.

క. ధృతరాష్ట్రసుతుఁడు మామై
యతనిసుతుం డీసుఁ డైన నాహా నేఁడీ
యతిశయ మెన్నఁగ మీకుఁ
మతి చాలదు సుదతులార మఱి యేమందున్.

తే. పతియు నన్నుఁగూడి భూమిపై బ్రీతికైనేని
మదనసౌఖ్యంబుతో మిన్ను మ్ముదిఁదలంపఁ
జూడవచ్చినఁ గన్నెత్తి చూడ నేను
ముసలిపాదంబులాన యో ముగుదలార.

తే. తాలధరుఁడైన హరుఁడైన ధాతయైనఁ
దొడరి నాయింటివాఁకిలిద్రొక్కఁగలరె
నేఁడు మొదలుగ నాకు మాటాడిరేని
అత్తమామల ధరణిపైనట్టెగాతు.

వ. అని పల్కి మఱియును.

క. మీకందఱకున్ బుద్ధులు
జోకతో నేఁ జెప్పఁగలను సుందరులారా
నాకడ వదరితిరేనిన్
జీకొట్టెద నంచుఁ బల్కెఁ జెలి కఠినోక్తుల్.

క. చెలులందఱు విని భీతిఁ
బలుతెఱఁగులఁ జింత నొంది పల్కిరి తల్లీ
అలుక వహించుట నీకుఁ
దలఁ దిరుగ కల్యాణవేళ వచ్చెను లెమ్మా.

తే. బలుఁడు మీకపైన గోపించు జా జగంధ
యనిన విని మాయాశశిరేఖ యాత్మఁగనలి

బలుఁడు కోపింప నాకేమిభయ మటంచు
వెడలెఁ గలకంఠులందఱు వెంటనడువ.

వ. ఇట్లరుగుసమయంబున.

సీ. ఎన్నఁడు మగవారి నెఱుఁగ దన్నట్లుగా
 ముడుక్క నేలను జూడ మోము వాంచి
పెనుగొండ తలమీఁదఁ బెట్టినచందాన
 శిరమెత్త నేర దాసరసిజాక్షి
చరణనూపురములు చప్పుడు గాకుండ
 గట్టిగాఁ గాళులు బట్టి నడుచుఁ
దిలమాత్రమైనను దేహంబు జూపక
 కనకాంబరము మేనఁగప్పుకొనుచు

తే. మందయానంబుతో వచ్చు సుందరాంగిఁ
గరయుగంబులు పట్టుచుఁ గంజముఖులు
మెల్లమెల్లనఁ దోడ్తెచ్చి యుల్లమలరు
బలుని చెంగటఁ గైలవసణాతి నునిచి.

వ. అవ్విధుమ్రిమాధర లత్యంతముదంబునఁ గల్యాణంబులు పాడ ననేక వాద్యంబులు మ్రోయ బ్రాహ్మణోత్తములు స్వస్తివాచనంబులు చదువుచు నన్వయగోత్ర నామంబు లుగ్గడింప శకునికృతవర్మసైంధవాదిబాంధవు లిరుగడల నిలువంబడి వధూవరులమధ్యంబునఁ దెరఁ బట్టి రాసమయంబున నీలాంబరుండు లక్ష్మణునకుఁ గన్యాదానంబుఁ గావించె నప్పుడు.

క. అప్పద్మనయనరూపముఁ
జెప్పఁగ విని లక్ష్మణుండు చెలఁగుచు మదిలో
నెప్పుడు తీతురొ తెర లిం
కెప్పుడు శశిరేఖమోము నేఁ జూచెదనో.

క. అని లక్ష్మణుఁ డివ్విధమున
మనమునఁ జింతించినపుడు మహిగీర్వాణుల్

మును బట్టిన తెర వమునుటచుఁ
గనుఁగొను డొండొరు లటంచు గ్రక్కునఁ దెలుపన్.

వ. ఆసమయంబున.

సీ. చూడ లక్ష్మణుల కాసుదతి కుందేలుఁ గా
గంతులు వైచుచుఁ గానఁబడియె
వెంబడి నతఁ డాత్మ వెఱగంది చూడఁగా
పిండి బొంకుచు గండుపిల్లియయ్యె
నగచుచుఁ దెరవంచి వాఁడు వీక్షింపఁగాఁ
గొక్కరింపుచు పండుకోఁతియయ్యె
నిది చిత్ర మని యెంచి పదిలంబుగాఁ జూడ
రోమముల్ పెరిగి భల్లూకమయ్యె

తే. మదిని భ్రమజెందితినో యంచు మఱియుఁ జూడ
మినుకుకోఱలసర్పమై మీఁదికెగసె
నపుడు భయమున రెప్పలల్లార్చుకొనుచుఁ
బండ్లనిగిలించి విలపించెఁ బెండ్లికొడుకు.

వ. ఆసమయంబున.

క. ధరణీసురులును రాజులు
సరసిజముఖు లొకరికొకరు సరసోక్తులతో
సురవైరిమాయ నెఱుఁగక
పరిపరిమార్గముల వారు పలుకుచు నగుచున్.

వ. వీక్షించుచుండి రని చెప్పి వైశంపాయనుండు వెండియు నిట్లనియె.

సీ. పెండ్లికొడుకుచూడఁ బెక్కురూపంబులై
కనిపించుఁ దక్కినజనులకెల్ల
ముద్దుమొగంబుతో ముసిముసినగవుతోఁ
గాటుకద్యుతులొప్పు కనులతోడఁ
బవడంపుమోవితో ఫాలంబుపై మించు
కస్తూరితిలకంపుఁ గాంతితోడఁ

బాపలుముంగురులతో నెదమీఁద రాణించు
బిగువుపాలిండ్లతో వగలతోడ
తే. వజ్రమణిమయభూషణావళులతోడఁ
జాల రుచు లీనుబంగారుచేలతోడ
సిగ్గు తలకెక్క వంచినశిరముతోడ
మరునిరాచిల్కవిధముగా మగువ తోఁచె.

వ. ఆసమయంబున.

సీ. లలనామణులు నవ్వ లక్ష్మణుఁ డొక్కింత
ధీరత్వమున మోముఁ ద్రిప్పిచూడ
మును బెక్కురూపులై గనిపించుహైడింబుఁ
డత్యుగ్రశార్దూల మగుచుఁ దోఁచెఁ
దోఁచినభీతిల్లి రాచవారలఁజూచి
పెద్దయెలుంగుతోఁ బెండ్లికొడుకు
అబ్బబ్బ యిది గండుబెబ్బులి యగుఁ
గాని పిన్నది కాదు నాకన్నులాన
తే. యింటిమరుఁగునఁ బెంచి వారిటకుఁ దెచ్చి
దీనివాతికి నన్నుఁద్రోయఁ బూనినారు
పెండ్లికూఁతురు గాదిది పెద్దమెకము
కన్నులకుఁ దోఁచుచున్న దోయన్నలార.

క. పులివాతఁ దప్పిపోయినఁ
దలిదండ్రుల నొల్ల బంధుతతి నే నొల్లన్
హాలపాణిపుత్త్రి నొల్లన్
బలుసాకొకయింత మెక్కి బ్రతికెద ననుచున్.

వ. అని మఱియు నిట్లనియె.

సీ. తలఁచి చూడఁగఁ బెండ్లి తలమీఁదనున్నది
యీసారి తప్పింపుఁ డింత చాలు

మీభాగ్య మింక పెండ్లి మేఁగకు రా నింక
　　యెక్కడి శశిరేఖ గోరి పెండ్లి
తొల్లి చంపుడు గాని తొలఁగ దీ
　　బెబ్బులి నవ్వుచు నున్నాఁడు క్రొవ్వుబట్టి
నామాట మీకును నవ్వునుగాఁదోచె
　　మాయబ్బసాక్షిగా మగువగాదు
తే. పెక్కురూపంబులైతోఁచెఁ బెండ్లికూఁతు
రిచట లేదని తలఁచెద నిపుడు నాకు
అంతకుఁ గుంపు గూడితి రైన నేమి
యింకనైనను దొలఁగిపోనిండు నన్ను.
వ. అని పలికిన లక్ష్మణునకు రాచకుమారు లిట్లనిరి.
క. నగుచు మోముఁ గనుంగొని
దిగులొందుచు నోరుఁ దెఱచి దీనోక్తులతో
మ్రాగ మని పల్కెడు సారెకు
నిగిలించుట రాజకొడుక యిది మగతనమే.
వ. అని మఱియు నిట్లనిరి.
క. చక్కనిబంగరుబొమ్మది
దక్కెనె యువలక్షణునకుఁ దన నిర్భాగ్యం
బిక్కరణి నున్న దనుచున్
పక్కున నగి రొకరికొకరు బాంధవులెల్లన్.
వ. అట్టిసమయంబున.
ఉ. భానుసుతుండు సౌబలుఁడు పల్కిరి లక్ష్మణముద్దుచేడియన్
గానక నిందచేసెదవు గాదలిబాంధవు లాపు లార్యులన్
మానిన గాదు వ్యాఘ్రమని మాటికిఁ బల్కెద వేమి చేటురా
భీ నినుఁ గూడి మాకుఁ గడుసిగ్గునుగల్గెను బంధురాజిలోన్.
క. మామకుఁ దలవంపులుగా
మామదికిన్ సిగ్గువొడమ మగువలు నవ్వం

గోమలిఁ గాదని పలుకుట
సామజపురనాథపుత్త్రి సహజమె నీకుఁ.

తే. పలువురము మేము నీచుట్టునిలచియుండ
మిన్నుఁదూఁటుగనొనరించి నిన్నుమ్రింగఁ
బెద్దపులి యెట్లు వచ్చెరా పెండ్లికొడుక
కలవరించెదు నిద్దురకన్నులగుట

వ. కావున.

సీ. ఇంకొక్కసారి నీవీక్షింపు మని
వానికన్నులు నీటితోఁ దిన్నగాను
దుడిచి లక్ష్మణుఁ బట్టి పడఁతివంకకుఁ
ద్రిప్ప నంధునివిధముగా నాతఁ డున్న
బంధువులెల్ల నిర్బంధంబు సేయఁగా
గడుభీతి మూసినకనులు దెఱచి
గడగడ వడఁకుచు గ్రక్కునఁ జూడగా
దనుజనాథుఁడు ఘోరదంష్ట్రలొప్ప

తే. జడలు దాల్చుచుఁ గనుబొమ్మల్ ముడిగొనంగ
వదనగహ్వరమున నిప్పులదరిపడఁగ
శూల మొకచేతఁ బూని యాభీలమైన
భూతమైతోఁచెఁ గురుపతిపుత్త్రునకును.

క. ఆసమయంబున లక్ష్మణు
గా నేమని విన్నవింతుఁ గరిపురనాథా
మూసినకన్నులు దెరువక
గోసియుఁ దలచీరవీడ గొబ్బున వ్రాలెన్.

వ. ఇట్లు వ్రాలి.

క. సొలసి తెలివంది యచ్చటఁ
గలవారలఁ జూచి మోముఁ గటు శంకితుఁడై

గలుగదు ఎక్కడిమూర్ఖులౌ
తొలఁగరు రవ్వంతయైనఁ ద్రోవానఁగ రయో.

క. పద నగు శూలముఁ గైకొని
యదె భూతం బెదురువచ్చె నని భయపడుచుం
బెదవులు దడవుచుఁ గాళ్లున్
గుదివడఁ దనవారిఁ జూచి గొబ్బునఁ బలికెన్.

సీ. మది భయంకర మైనవదనగహ్వర మొప్ప
దంష్ట్రిద్వయంబుతో దయ్య మిపుడు
నేతెంచె మీ మొగ మేమిచూచెదరింక
మాటు కేగెద నన్న మార్గమిడగు
ఇంకెన్నటికిఁ బెండ్లి నేనొల్ల మీమాన
యీగండ మొకటి యీడేర్చరయ్య
నీలాంబరుఁడు మిమ్ము నెరనమ్మి నిలువగాఁ
దరమె దయ్యము వెంటఁ దగిలినపుడు

తే. పదపదం డని మూపులు పట్టిత్రోచి
బెబ్బరింపుచు జనులెల్ల భీతిఁ బొంద
దండ్రిలందఱు దిగులొంది తత్తరింప
లలనబృందంబులో దూరె లక్ష్మణుండు.

క. దూరినలక్ష్మణు వెంబడి
నారాతినభూత మరుగ నరచుచు వాఁడున్
సారెకు నయ్యలఁ బేర్కొను
సీరిని బలుమారు దిట్టు శిర మెదఁ దట్టున్,

ఉ. ఆతతి భీమనందనుఁడు నాసురమాయ సృజింప సర్పముల్
మూతులు జాపుచు న్వెడలి మూరెఁడుమూరెఁడుజిహ్వలార్చుచున్
భూతలనిర్గతోత్తముల బృందములన్ వెనఁ జొచ్చి వారికిన్
భీతి జనింపఁగా నపుడు భీషణ మైనఫణంబు లెత్తుచున్.

క. బుసకొట్టుచు వెంబడిరా
వసుధామరు లవనిమీఁద వ్రాలుచుభీతిన్
వెసలేచి గోఁచు లూడఁగఁ
బసిబాలుర నీడ్చుకొనుచుఁ బరువిడి రంతన్.

క. పరువెత్త లేక కొందఱు
ధరణీసురవరులు లేచి తత్తరపడుచున్
శిరమునఁ జుట్టిన శాల్వలు
నరుదెంచెడు సర్పములకు నడ్డం బిడుచున్.

క. జరుగుచునుండఁగ మీఁదికిఁ
బరతెంచిన భీతిఁ బొంది బ్రాహ్మణు లని రో
కురుపతి నీవెంబడి రా
నురగంబులు బారిఁ ద్రోయ నుచితమె నీకున్.

క. పరిణయముఁ జూచువేడుక
నరుదెంచితి మింతెకాని యహికాటులతోఁ
బోరిఁబోరిఁ జచ్చెద మని మే
మెఱిఁగిన నిటకేలవత్తు మిభపురనాథా.

క. అని వాపోవుచునుండఁగ
ఘనవృశ్చికసముదయములు కాకోదరముల్
దనుజునిమాయన్ బొడమినఁ
గనుఁగొని భీతాత్ములగుచు గంతులుగొనుచున్.

క. పరువిడినఁ బెక్కుమృగములు
కురుసేనల సంచరింపఁ గురుపతికర్ణుల్
వెఱగందుచుండఁ గైతవ
పరిణయపుంబుత్రి గానఁబడ దెవ్వరికిన్.

వ. ఇవ్విధంబున మాయాశశిరేఖ మాయమైపోయెను.

సీ. మఱియు ఘటోత్కచుమాయచే
సింగముల్ పులులు సాళువములు భూతములును

గరులు భల్లూకముల్ కాలసర్పంబులు
కోటిసంఖ్యలు కూడి గుంపు లగుచుఁ
గలిసిన నచ్చోటఁ గలవార్కొందరు దిగు
లొంది వెడలిపోఁ దెరువు లేక
వాపోవుచుండఁగా వరపన్నగంబులు
గట్టిగాఁ గాళ్ళకుఁ జుట్టుకొనిన
తే. వాటివిడిపించుకొనలేక నోటితాళ
వాద్యములచేత వసుధపై వ్రాలిలేచి
యార్భటింపుచు వగటతో నవనిసురులు
కొండతమమీఁదఁ బడినట్టు లుండిరపుడు.
సీ. వేండ్రిమౌ తేళ్ళను మండ్రిగబ్బలు కొన్ని
గుట్టిన నెదనెద గొట్టువారు
విలపించి పాదముల్ విదళించుకొనువారు
ఇండ్లలోపలఁ గంతులేయువారు
బెబ్బులుల్ గలసిన బొబ్బలు పెట్టుచు
గొబ్బున నొండొరుల్ ద్రొబ్బువారు
ఎదురైన కౌరవయింతుల కడ్డమై
మెడఁ బట్టుకొని చాల మిడుకువారు
తే. ఎలుఁగుసింగంబులనుజూచి యేడ్చుచున్న
పడుచుమగువలఁగని మీఁదఁ బడెడువారు
దుప్పులనుజూచి కన్నులు గప్పుకొనుచు
నొందుదెసఁ బోక యూరకయుండిరపుడు.
సీ. గాటంపుమృగములఁ గని భీతినొందుచు
దమవారలనుడించి తర్లువారు
మోటుమొద్దులభంగి మొలచీర లూడిన
వారిజాక్షులలోన దూరువారు

తత్తరింపఁగఁ జూచి దారపుత్రాదుల
గోడచాటునఁ జేర్చి గొణుగువారు
ఇండ్లలో నుండక పెండ్లిఁ జూడఁగవచ్చి
మెలులపా లైతిమం చేడ్చువారు
తే. కడిఁదిమేకములఁ గనుగొని కంపమొందు
వనితలకు భీతిమాన్పుచు వగచువారు
పెద్దభూతంబులను గాంచి దద్దరిల్లు
పుత్రులకు జూచి యాత్మలో బొగులువారు.
వ. ఇట్లున్నసమయంబున.
ఉ. గోరలుగల్గుభూతములు గొప్పమేకంబులు పన్నగంబులున్
కౌరవకాంతలం గదిసి గర్జనచేసిన బొబ్బరింపుచున్
పౌరులఁ జేరి మీఁరయినఁ బాముల గాములఁ దోలి మమ్ములన్
గౌరవమొప్ప బ్రోవుఁ డని కాళ్ళకు మ్రొక్కుచు విన్నవింపగాఁ.
చ. పెదపెదమండ్రిగబ్బలును పేసులుపెరులు వృశ్చికంబులుఁ
బురబురమంచుఁ దాఁ బొడమి బోఁటులకాళ్ళకుఁ బ్రాకనవ్వ డా
సుదతులు చీరలుం బెఱికి సూడు నెఱుంగక గంతు లేయుచున్
ఎదురగువారిఁ బట్టుకొని యేడ్చుచు నుండి రదేమిచెప్పుదున్
సీ. మఱికొంద రంగనల్ మండ్రిగబ్బలఁ
జూచి యబ్బబ్బ యని దొబ్బులాడువారు
ఇంటికంబంబుల కెగఁ బ్రాకి భూమిపై
దెబ్బునఁ బడి నోరుఁ దెఱచువారు
అమ్మక్క యిదియేమి యన్యాయ మని
వచ్చి దుష్టమేకముఁ గాంచి తొలఁగువారు
ఎదురగు నేలాటిహీనజాతుల నైన వేగఁ
బ్రోవుమటంచు వేడువారు

తే. అట్టిమగువల వీక్షించి యవనిపతులు
చేతులును గాళ్ళుఁ దెమలింపఁ జేష్ట లుడిగి
చిత్రమునను౦డు ప్రతిమల చెలువు దోఁప
మేను లెఱుఁగక యుండిరి దీనులగుచు.

వ. ఆసమయంబున.

చ. అనుజ సమేతుఁడై చెలఁగునంబుజనాభుని వారివారిఁ బె
ల్చనవిడి రాక్షసేశ్వరుఁడు సౌబలకర్ణసుయోధనాదులన్
మునుమిడి వారివారలను మూలదూరినయాదవాదులన్
పనివడి ధారుణీపతుల బ్రాహ్మణకోటుల వైశ్యశూద్రులన్

వ. నానావిధంబుల బాధించుఘటోత్కచునిమాయల నివారించు సామర్థ్యంబు గోవిందునకుఁ గలిగియు నర్జునుపైఁ బక్షపాతంబునను గౌరవులకు గర్వభంగంబు గావలయు ననుతలంపునం జేసి మౌనియై యుండె నప్పుడు కర్ణశకునిదుశ్శాసనజయద్రథకృపాశ్వత్థామ మొదలగురథికులం జూచి దుర్యోధనుం డిట్లనియె

సీ. మీ రివ్విధంబున ధీరత్వ మెడఁబాసి
వెలవెలఁ బోవఁగా విహిత మగునె
యిది పాండుసుతులకు హితులైనవారలు
గావించుకార్యమై కానఁబడియె
నిండ్లలోపల నున్న నిది పనిగా దింక
బాణబాణాసనపాణు లగుచు
తెరిపికేఁగిన మనతెరువు రా రెవ్వరు
పదపదమని చెప్పి భటులఁ జూచి

తే. కాల్బలంబుల రథములఁ గరిహయాది
పరికరములోడ రండని పనిచి తాను

రవితనూజుండుఁ దక్కినరథికవరులుఁ
బరిణయపుశాల వెలువడి బయలుదేరి.

వ. ఉండె నని వైశంపాయనుండు చెప్పిన

క. పురుహూతసన్నిభుం డగు
కరిపురపరిపాలకుండు కలకల నగుచున్
వరమునిఁ గనుఁగొని యవ్వలి
చరితము వినిపింపు తపసిచంద్రమ నాకున్.

పంచచామరము. సరోజనాభ చక్రహస్త సన్మునీంద్రసన్నుతా
ధరాతనూజ బాహుపర్వతామరేంద్రయాయుధా
పురారిమిత్ర నీరదాంగ పుండరీకలోచనా
ధరాధరుండు నిన్నుఁ గొల్చి ధన్యుఁ డయ్యె మాధవా.

గద్య. ఇది శ్రీమత్సూర్యనారాయణకరుణాకటాక్షవీక్షణాలంకారసుస్థిరా
మృతవాక్య జనితకవిత్వరత్నాకరవంశపయఃపారావార రాకాసు
ధాకరాంజనేయాఖ్యతనూజ అప్పనామధేయప్రణీతం బైనశశిరే
ఖాపరిణయం బనుమహాప్రబంధంబునందు తృతీయాశ్వాసము.

చతుర్థాశ్వాసము

శ్రీలలితమిత్రవిందా
బాలామణిలక్షణాదిమానితవనితా
లోల జనార్దన మునిజన
పాలా కారుణ్యశీల భర్మసుచేలా.

వ. అవధరింపుము సూతుండు శౌనకాదిమహామునులకుం జెప్పినట్లు
వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె.

చ. కురుపతి కర్ణదుర్జ శకుని కుంభసంభవుఁ డాదివీరు లా
పరిణయమందిరం బెడలి బాణశరాసనశూలపాణులై
పురబహిరంగణంబునను భూరిపరాక్రమ మొప్పనిల్చినన్
గెరలి ఘటోత్కచుం డరిగె ఘీంకృతి సేయుచు నభ్రవీథికిన్.

వ. అని చెప్పి వైశంపాయనుండు మఱియు నిట్లనియె.

చ. సురపథవర్తియై దనుజసోముఁడు మాయ సృజింప నంతలో
సరిమురి నీలమేఘములు నంబరమెల్లను గప్పెఁ గప్పినం
దెరిప యొకింత లేక నలుదిక్కులుచూచినఁ గన్నుమూసినన్
బాఁరిఁబారి నొక్కటై పరగ భూరితమం బదియేమి చెప్పుదున్.

క. జడుపువొడ ముఱుము మించులు
పిడుగులు వడగండ్లు నీళ్లు పెదపెద శిలలున్
గడువడి దొరఁగించుచు న
వ్వడమడిసుతుఁ డార్చె దనుజవైరులు బెదరన్.

సీ. పార్థివేశ్వర విను పదినూఱుకోటులు
గూబలు గుంపులై కూసినట్లు

చెఱువు నిండిననాఁడు చెలరేఁగి కప్పలు
పరిపరిధ్వనులతోఁ బలికినట్లు
పైకిమోరలు సాచి భైరవాశ్వంబులు
మొఱపెట్టి మొఱపెట్టి మొఱఁగునట్లు
నాకటిచెల్లున నతిభీషణంబుగా
రోషించి బెబ్బులు లార్చినట్లు
తే. ఎలుగు కోరిందలోఁ జిక్కి యేడ్చినట్లు
కొదమసింగంబు లందంద కూసినట్లు
డాసి యాఁబోతులును ఱంకె వేసినట్లు
నదరి మార్జాలశతము గాట్లాడినట్లు.
క. మారుతిసుతుఁ డీలాగున
భూరితరధ్వనులు నభము పూరటిలంగా
వైరులు కంపము నొందగ
శౌరియు భయమంద సకలసేనలు చెదరన్.
సీ. ఒకచోట ఱావాన లుర్విపై వర్షించు
వర్షించి దుందుభివాద్య మొసఁగు
నొకచోటఁ బిడుగుల నుగ్రుఁడై యడరించు
నడరించి భేరివాద్యంబు సేయు
నొకచోటఁ జలితేళ్ళు ప్రకటంబుగా
రాల్చు రాల్చి భీషణఝంఝరవ మొసంగు
నొకచోట మిక్కిలి యురగముల్ దొరగించు
దొరగించి మేఘంబుకరణి నార్చు
తే. దనుజనాథునిసాహసధైర్యములకు
సమరభోజనుఁ డాత్మలో సంతసించి
గాసిపడి తాను జేసిన కార్యమునకు
నధికతర మైనఫలకాల మనుచుఁ దలఁచి.

క. [illegible]పదములు పాడుచు
తకిటతై తై యటంచుఁ దాళము లిడుచున్
[illegible]ల పాడుచు
[illegible] నాట్యంబు చేసె నమరులు పొగడన్.

క. [illegible] గౌరవు
[illegible]భావ మారా యని నా
[illegible] బాణపరంపర
చేసి [illegible]లందు నిభపురనాథా.

క. [illegible] గని తనూజుఁడు
[illegible] బెట్టి గీటి రౌద్రోద్రేకం
బారవఁగఁ గార్ముక మెక్కిడి
[illegible] వారిఁ గూర్చి పౌరుషమతియై.

సీ. [illegible] మూఁడుతూపుల నొప్పించి
[illegible] నాల్గింటఁ జవ మణంచి
[illegible] సాయకంబుల నొంచి
సైంధవు నారింట సాధుఁ జేసి
[illegible]నారసంబుల నొంచి
[illegible] నైదింటఁ దూల నేసి
కృపుఁ [illegible]నింటఁ గృపిపుత్రు
నారింట భూరిశ్రవుని రెంటఁ బొంక మణఁచి

తే. [illegible] చవేడ్క నరుగుదెంచు
[illegible] దక్కిన రథికవరుల
[illegible] నూర్లు మున్నూర్లు నారసంబు
లేసి [illegible]విధముగా నేసె నతఁడు.

క. [illegible] మరగము
[illegible] లతిచిత్రముగాఁ

కరిఘటలమీఁదఁ గరులన్
బోరిఁబోరిఁ ద్రోఁగించి వానిఁ బొలియం జేసెన్.

శా. ఆరక్షోవిభుమాయలం బొడమువంచాస్యమ్ము నొక్కుమ్మడిన్
రారాజద్విరదేంద్రపఙ్క్తి చెదరన్ రౌద్రంబుగా రొప్పుచున్
గ్రూరాభీలనఖంబులన్ జిదిపిన న్కుంభంబులున్ భగ్నమై
వీరవ్రాతము తల్లడిల్లఁ గరులన్ విశ్వంభరన్ గూలిచెన్.

వ. మఱియొన్నిమృగంబులు కాల్బలంబులం గదిసి శిరంబులం బగులింప చుఁ గంఠంబులనొక్కుచు నరదంబులఁ ద్రెంచుచుఁ గరంబుల నమలుచు చ నరంబులఁ జీల్చుచు నుదరంబుల వ్రచ్చుచు నూరువుల ఖండించుచు తల హైహయంబుం దనేకశరపరంపరలఁ బరగించిన మొగ్గుగజంబులును జేడ్పడు తురంగంబులును దుత్తుమురైన రథంబులును ధరం బొరలు సైన్యంబులు నై గొడుగులు పుండరీకంబులు చామరంబులు శైవా లములు దుందుభులు మకరంబులు బాణంబులు మీనంబులు గజ బులు శైలంబులు బాణాసనంబు లురగంబులు రుధిరంబు ప్రవాహ బులై సముద్రంబునకు సామ్యంబుగా నుండె నప్పుడు.

క. జనకులవనవాసస్థితిఁ
దనమది నిడి దానవుండు తద్దయుఁ గోపం
బినుమడిఁ బొడమిన వాఁడుం
గనులెఱ్ఱగఁ జేసి ప్రళయకాలునిమాడ్కిన్.

చ. అగణితసాయకప్రతతు లాతురుసైన్యముఁ దాఁక నేసినన్
జగడము మాని కాల్బలము సందుల గొందులఁ దూఱి
దగఁగొనఁ బాఱువారు శరతాపము నొందుచు మూల్గువారు వ
వ్నగములు కాళ్ళకు న్బనఁగ నాట్యముఁ ద్రొక్కుచు నేడ్చువారునై

వ. అట్టి సమయంబున.

సీ. శరము లుఱుముఁ దూరఁ గరములు
ముకుళించి కాచుకొనఁధన ప్రోవు మనెడువారు

పులికాటులకు నొచ్చి భూమిపైఁ బొరలుచుఁ
  గొనప్రాణములఁ దన్ను కొనెడువారు
భల్లూకనఖఘాత బాధ కోర్వఁగలేక
  బెట్టు రారాజును దిట్టువారు
చలితేళ్ళు మీాటిన నళుపుల కళుకుచు
  నిది యేటి పెండ్లి యం డేడ్చువారు
తే. పరువులిడువారిఁ గనిభీతిఁ బరచువారు
నెలుఁగఁ గనుఁగొని మాటున కేఁగువారు
వరదముల క్రింద దూరుచు నణఁగువారు
దిక్కుఁదెలియక యందంద తిరుగువారు
సీ. శిరములు తెగిపడ్డ ధరణిపైఁ బడువారు
  చరణముల్ దునిసిన నొరుగువారు
నూరువుల్ విఱిగిన నుర్విఁ బ్రాకెడివారు
  నడుములు రెండైన మడియువారు
నుఱములు పగిలిన గొరగొర మనువారు
  భుజములు తుండైనఁ బొగలువారు
డొక్కలు చీలినఁ బక్క పోయినవారుఁ
  బిక్కలు తునియలై బెగడువారుఁ
తే. జాల నెత్తురు నదులలోఁ దేలువారు
మొనసి మాంసపురొంపిలో మునుఁగువారు
బడియపోటులఁ బ్రాణముల్ విడుచువారు
నొండొరులఁబట్టి యేడ్చుచునుండువారు.
వ. అనసమయంబున.
క. ఆతురు సేన న్గొందఱు
కాకొమరులు భూరిగోషగవమానస్కులై

భీకర మగుమృగములపైఁ
దాఁకిరి రారాజుమదికి ధైర్యము వొడమన్.

క. కొన్నిఁటి యోరలుచెక్కుచు
గొన్నిఁటి శీర్షముల్ వ్రచ్చి క్రూరాస్త్రములం
గొన్నిఁటి గళములు ద్రుంచిన
నన్నిఁటి వీక్షించి రాక్షసాధిపుఁ డలుకన్.

క. అలకురుసైన్యముమీఁదన్
మలమూత్రముతోడ మఱియు మాంసాస్థులతో
మొలపొడుగు గురిసె నప్పుడు
కలహాశనుఁ డాడె మింటఁ గలకల నగుచున్.

వ. అని వైశంపాయనుండు మఱియు నిట్లనియె.

క. శరముల మృగములతోడన్,
కరివ్రాతముతోడ మండ్రగబ్బలతోడన్
ధరపైఁ బొరలుచు నుండిరి
గురిసెడుమలమూత్రమందుఁ గ్రుంకుచు సేనల్.

వ. ఆసమయంబున.

క. ధృతరాష్ట్రసుతులు రథికులు
ధృతిశరములు బాఱవైచి దుర్యోధనకున్
మతిరోసి పరువు లెత్తిరి
క్షితితలపరిపాల యేమి చెప్పుదు నేనున్.

వ. ఇట్లు తనసైన్యంబు పలాయితం బగుట గని సుయోధనుండు కర్ణ
శకునిదుశ్శాసనాది రథికులం గూర్చుకొని యోచించుచున్న రాజుం
జూచి ఘటోత్కచుం డిట్లనియె.

చ. ఇనతనయాదివాక్యములె యింగితమంచుఁ దలంచి పాండురా
ట్తనయుల సింహవిక్రముల దైవతనాథసమానమూర్తులన్

వెనకఁగలేక జూదమునఁ జేకొని సంపద వారలేవురన్
వనములకుఁ బంపి నీవిపుడు వాసవిపుత్త్రున కిచ్చుచేడియన్.

చ. కొడుకుకుఁ బెండ్లి జేసికొను కోరిక మిక్కిలి మానసంబునన్
బొడమి సురేంద్రునిం దెగడు భోగముతోఁ జనుదెంచు నిన్ను నీ
కొడుకుల బంధులన్ హితులఁ గూరిమితమ్ముల నాప్తమంత్రులన్
మొదలు దెగంగ నేసి రణమేదినికిన్బలి చేసి పిమ్మటన్.

క. సింధురపురమునకుం జని
యంధునిఁ బాపాత్ము నంబికాత్మజు వేగన్
బంధించి తెచ్చి నేఁ డీ
సింధువునన్ ముంచిముంచి సిగఁ దెగవైతున్.

సీ. అనుచు ఘటోత్కచుం డవనిపై కేతెంచి
కురుపతిమకుటంబుఁ గూలఁ దన్ని
శకుని చెవు ల్వట్టి చంపలు వెసఁ గొట్టి
హంసనందను నెత్తి నదరఁ గొట్టి
సింధురాజును దుస్ససేను వర్థము చంపి
భూరిశ్రవుని నేలఁ బొరలఁ దన్ని
కృపగురుపుత్త్రుల కోపంబు లణఁగించి
తక్కినరథికుల నుక్కడించి

తే. మఘవసుతుపత్ని చెప్పినమాటఁ దలఁచి
కౌరవులఁ జంపనొల్లక గగనవీథి
కెగసి శరములు బరపిన నింద్రజిత్తు
మాయయుద్ధంబుగా నుండు మనుజనాథ.

వ. అనమయంబున.

చ. అతిరథు లెల్ల కార్ముకము లస్త్రములున్ ధరవైచి పల్కి రో
క్షితిపతి నీకు మాకు నిఁక క్షేమము లేదది యెట్టు లన్న యా

పతగకులాధిపధ్వజుని పన్నిరు గేలి యొనర్చినందు కీ
గతి మనకున్ లభించె వినుఁ కౌరవనాయక యంచుఁ బల్కఁగాఁ.

వ. విని సుయోధనుండు దీనాననుండగుచు రాధేయుం జూచి కర్ణా మన
పరిణామంబు దక్కనుపాయంబు పరయు మని రహస్యముగాఁ జెప్పి
నం గని కృపాచార్యుం డిట్లనియె.

సీ. ఎప్పటిగుసగుస లెందుకు రాజేంద్ర
సకలసైన్యంబులు చచ్చుపనికి
మాయయేనుఁగులచే మడిసె నీయేనుగుల్
మాయగుఱ్ఱములచే మడిసె హరులు
మాయబెబ్బులులతో మాయమై రందఱు
కౌరగానియోచనల్ గూడ దిచట
పాండునందనులకుఁ బరమాప్తుఁ డైనట్టి
పుండరీకాక్షుని భూతిమహిమ

తే. కర్ణునకుఁ దెలియక గర్వమెత్తి
గేలిచేసినచే టది గేలదప్పఁ
దోలుత మిన్నేటికొడుకును గలశజుండు
వలదు వలదంచుఁ జెప్పిన వారి దూఱి.

క. కరివల్లభ నీ వీ
దురితాత్ముఁడు చెప్పినట్టి దుర్నీతులతో
వరుదెంచి సకలసేనలఁ
గురుకులజుల నీగి తింక గుసగుస లేలా.

సీ. శేషశాయిని గేలిచేసినప్పుడె
నీకుఁ జేటుమూడెను వేఱ చెప్పనేల
వకమానసుఁడు వొక్కఁడు చక్కఁగాఁ
గోటివితోఁ దల గోఁకుకొందురయ్య

మిన్నుఁజూచిన ముల్కిమించులు గనిపించు
మన్నుఁ జూచినఁ బాము లెన్నొతోఁచు
బెగడి దిక్కులుఁజూడ బెబ్బులుల్
గనిపించుఁ గాపునఁ బాచికల్ గావు నేఁడు

తే. నీలవ శక్యముగా దింక మీకు మాకుఁ
బ్రాణములవక్క నొక్కింత బాహుబలము
లేదు విను కర్ణుఁ డాప్తుడై రేపుమాపు
నీకుఁగఱపిన దుర్నీతి నింతపుట్టె

చ. అనవిని కర్ణు డాకృపునియాగ్రహ మొప్పఁగఁ జూచి వీనులన్
విన జవిగానివాక్యములు విప్రకులాధమ యింకఁ బల్కి తే
నినరుచు లీనుఖడ్గమున నిందఱు జూడఁగ నీదుకంఠముం
దునిమెద నంచు బల్క విని ద్రోణతనూజుఁడు క్రోధమూర్తియై.

ఉ. ఏమిర కర్ణ కౌరవులయెంగిలిఁగూడు భుజించి మత్తుఁడై
భూమియు మిన్నుఁ గన్పడక పొంగెద వింతయె కాక భూరిసం
గ్రామమునందు శత్రుఘనకాండము సోఁకినఁ బారు నీకు సి
గ్గేమియు లేక ప్రేలెదవు యింపుక నెంచవు గొప్పకొంచెముల్.

సీ. నీజల్లుకూఁతలు నిశ్చయం బనియెంచి
రాజ్యమదాంధుఁ డీరాజరాజు
కుక్కశౌర్యము నమ్మి కొదమసింగంబుల
నెదిరించువిధముగా విదితయశుల
రణపండితులఁ బాండురాజనందనులతోఁ
బగఁబూనెనదిగాక పద్మనాభు
నరకుసేయక గేలి పలిపితి రీకమీద
బ్రతుకుమార్గం బేదొ వెతుకు మనిన

తే. ద్రోణి వీక్షించి యిట్లనుఁ ధరణిసుతుఁడు
ఆ విగలమంచిఘృతముచేఁ దప్తమైన

మండిగెలు లడ్డు లొబ్బట్లు మడుఁగుబూరెలు
మొదలుగాఁగలభక్ష్యముల్ ముదముఁ జెంద.

క. బరు లుబ్బఁగఁ బృష్ఠోష్ఠము
పర్యంతము మెక్కి పెక్కుపలుకులు పలికే
ధరణీబృందారకులకుఁ
దరమే సంగ్రామవిధము ధరణీస్థలిలో.

ఉ. పౌరులు పూజనీయు లని భావమునందుఁ దలంచి మిక్కిలిన్
దూరము నోర్చికొంటి విను ద్రోణతనూభవ నన్నుఁ గూర్చి మీ
రారడికాఁడు లాడినఁ గరాసినిఁ ద్రుంచెద నంచు బల్కినన్
ధారుణినిర్జరోత్తముఁడు తద్దయు రోషకషాయితాత్ముఁడై.

క. ఒఱ నున్న వాలుఁ బెఱికిన,
గురుపుత్రునిమోముఁ జూచికోపము వలదీ
తఱి యని చెప్పుచు నాతని
కరమిడి ఖడ్గంబుఁ గొనియెఁ గ్రక్కునఁ గృపుఁడున్.

వ. అనుసమయంబున రౌరా జంగరాజుం గదిసి యిర్వుగేలంబట్టి యనేక
ధంబులఁ బ్రార్థింప నాతనింజూచి కుంభసంభవసంభవుం డిట్లనియె.

క. విడువిడు వానిం బట్టకు
కడుముదమున మన్ను మిన్నుఁ గానదు నృపతీ
మెడపోనరమున నున్నా
డుడుగుని నా దెబ్బ తాకియుడిగినభంగిన్.

క. అనుతఱి శిలలున్ బిడుగులు
ఘనమగు శూర్పములఁ జెరుగుగతి ధారుణిపై
దనుజుఁడు వర్షించినచో
జననాథునిఁ జూచి కృపుఁడు చయ్యనఁ బలికెన్.

తే. బయల నిల్చిన మనకింక బ్రతుకవశమె
చూడఁ జూడంగ నిప్పటిచోటు మేలు

బిరుదుమగలకు లేదు పో బింక మరయు
ధనువు లస్త్రంబులన్నియుఁ దునుక లయ్యె

క. అవవిని కర్ణుఁడు శకునియు
జనపతి మొదలైనరథికజనములు భీతిఁ
గునఁగునఁ బర్విడి శోభన
ఘనభవనములఁ జొచ్చి రంత కౌరవనాథా.

క. క్రూరమృగంబుల బాధకుఁ
బారులు కౌరవుల్ చాల భయవిహ్వలులై
జీరుచు పరువులు పాఱఁగ
సీరాయుధుఁ డార్తినొంది చిడిముడిపడుచున్.

చ. అసురులమాయగాఁ దెలిసి యంగజభంగసమానమూర్తియై
మునలము దివ్యహాలము మూఁపునఁ దాలిచి పండ్లు దీడుచుం
బనగలమందిరం బెడలి పర్వతగహ్వరసీమనుండి బ
ల్వెనఁ జనుదెంచుసింహ మన విక్రమ మొప్పఁగ వచ్చి యచ్చటన్

చ. పగతుఁ డగోచరుం డగుటఁ బల్మరు దిక్కులు చూచునంతలో
గగనమునందు రక్కసుఁడు గర్జన సేయఁగ నాలకించి తా
నగములు పెక్కలించుకులిశాయుధుఁడో యన వేగ సీరముఁ
నొగతుదఁ గేలఁ బట్టుకొని నూఱువిధంబుల వీచె రాముఁడున్.

సీ. ఆసమయంబున హైడింబుఁ డుగ్రుఁడై
పెళపెళధ్వనులతోఁ బిడుగులవనిఁ
దొరఁగించి వెంటనే తోరంపువిశిఖంబు
లెడనందు లేకుండ నేసి మఱియు
నిగనిగద్యుతు లొల్కు నిప్పులవర్షంబు
గురిపించి వెండియుఁ గోప మొదవ
హాలసాధనునిమీఁద మలమూత్రపంకంబు
దించిన నచ్చోట నిల్వలేక

తే. పరిణయపు శాలలో దూరి పద్మనాభు
సగరిలోఁ జొచ్చి నాఁగేలు జగతి వైచి
పిదప రోఁకలి గోడకుఁ బెట్టి హరిని
జూచి గోవింద యిదియేమిచోద్యమనుచు.

వ. అని మఱియును.

సీ. ఇందిరేశ్వర నీకు నేమని వివరింతు
బులులుసింహంబులు భూతములును
మండ్రగబ్బలు తేళ్లు మఱియు సర్పంబులు
జగతిపై నెరపిన చందమయ్యె
గూత లార్భటులతోఁ గుధరములు వాపోయె
గాని కూఁతుర పెండ్లి కాక పోయె
నదిగాక శశిరేఖ యరయంగ లేదాయె
నచ్చోట డాఁగెనో యెఱుఁగ నేను

తే. మొదట లక్ష్మణుఁ డిగిలించి మెఱలు వెట్ట
నపుడె నామది కనువమానమయ్యె నంత
జీర లెరుగక బారిరి చెలులుభీతి
బ్రాహ్మణోత్తము లందందఁ బరువులిడిరి.

వ. అనమయంబున.

క. అనిసేయుటకై కొందఱు
జనపతు లచ్చోటి కేఁగి సంయమపురికిఁ
జని రని చెప్పచు వెండియు
వనజాక్షునిఁ జూచి మునలి వగచుచుఁ బలికెన్.

సీ. పెండ్లిఁ జూడగఁ బిన్న పెద్దలందఱువచ్చి
గుండ్లు పైఁబడి నేలఁ గూలి చనిరి
కాల్బలంబు చచ్చెఁ గరు లన్నిహతమయ్యెఁ
దురగముల్ తేరులు తునుకలయ్యె

ధనువు లింతింతలై ధరమీఁదఁ బడిపోయె
శస్త్రాస్త్రములపాళ్ళు జగతినిండె
పరశుపట్టిసఖడ్గప్రాసంబు లన్నియు
బేరులేకుండఁగా బెండుమయ్యె

తే. రుధిరనదములు పాఱెయంబుధులఁ జొచ్చె
మెదడురక్తంబు మెక్కుచుఁ బడియు
కొల్లభూతంబు లందంద గుంపులగుచుఁ
దిరుగుచున్నవి పురిచుట్టు సరసిజాక్ష.

సీ. కయ్య మొనర్ప నే నొయ్యనఁ జని
నాల్గుదిక్కులు చూడ నాద్యక్కులకును
వైరిదృశ్యుఁడు గాక వారిదంబున డాఁగి
యొకచోట భాషించు నొకటఁ దిట్టు
నొకచోట దిరుగు నొండొకచోట ఘోషించు
నొకచోట నేడ్చును నొకట నవ్వు
నాజి వాని జయింప నలవి గా దదిగాక
నశనిపాతంబులు నస్త్రములును

తే. శిలలు దొరఁగింప నచ్చోటుఁ దొలఁగి నేను
ప్రాణమును బొంది వచ్చితి వాసుదేవ!
యల సుయోధను గతి యేమొ తెలియదాయె
యింతపనిసేయు నెవ్వఁడు హేతువేమి.

క. తెలిసిన దాఁచకు మదిలో
వలమురిధర యీవిధంబు వాస్తవ మొప్పఁ
దెలుపుమటంచని వేఁడిన
బలరామునిఁ జూచి శౌరి పకపక నగుచుఁ.

తే. ఎఱిఁగి చేసిన పనికేల యింతవగపు
కర్ణకూటంబు లైనట్టి కాఱు లఱపి

తోడఁబుట్టును యిలువెళ్ళఁదోలినట్టి
చేటు వాటిల్లెఁ బో నీకు నీరజాక్షి.

తే. తూర్పు మాగాణిఁ బాలించుదొరతనూజ
వడఁతి యిలుఁబాసి నిశివేళఁ గొడుకుతోడఁ
గదలి పాండవు లుండినకాననంబు
తెర వెఱుంగక యడవిలో నరిగి యరిగి.

తే. సురఁటిపీవులపుట్టువుసుతునిపట్టి
కోన కేగిన నాతఁడు కుశల మడిగి
పట్టణము వాసి మీ రిట్లు భయము లేక
ధీరులై వచ్చుహేతువుఁ దెల్పుఁడనిన.

క. నీ వాడిన వాక్యము లా
దేవారికి విన్నవింప దిక్కులు వ్రీలన్
దేవనమూహము బెదరన్
పావనిసుతుఁ డార్చి మేరుపర్వత మదరన్.

వ. ఇట్లు సింహనాదంబు సేసి యప్పుడు.

క. నిటలభ్రూకుటి ముడివడఁ
బటపట మని పండ్లు కొఱికి పటుకోపముతో
నిటవచ్చి యిందురేఖన్
కుటిలాలక నెత్తుకొనుచు గొబ్బున నేగెన్.

వ. ఇ ట్లేఁగి తనవనంబున శశిరేఖ డించి తత్క్షణంబ.

తే. మరలఁ జనుదెంచి మగువయై మాయతోడ
లక్ష్మణుని భీతిఁ బొందించి రాజసుతుల
గర్వభంగంబు గావింప గగనవీథి
కెగసి మిక్కిలి యుగ్రుఁడై యింత చేసె.

క. అని యివ్విధమునఁ జెప్పిన
విని నల్లనివలువతాల్పు విస్మయమతితో

వనరుహనేత్రునిఁ గనుఁగొని
మనసోదరి యిట్లుసేయ మంచిదె తనకున్.

తే. అబ్జరేఖను యివ్వలే దంటిఁగాని
యిల్లు నెడబాసిపొమ్మంచు నెవ్వ రనిరి
కొడుకుతో లేనికొండెముల్ కొన్ని చెప్పి
మనకు నవమాన మొనరింపఁ దనకు మేలె.

క. అని దుక్కివాలుదాలుపు
మనమునఁ గోపంబు వొడమి మఱి యేమనకన్
మునిచోలె నుండి వెండియుఁ
దనతమ్మునిఁ జూచి లేచి తా నిట్లనియెన్.

క. దిట్టయయి తాను పంపిన
బెట్టిదుఁ డగురక్కసుండు బొవరక మొదట
న్నెట్టుకొని కయ్య మొనఁగినఁ
గొట్టుదు జముపురముఁ జేర గోగణరక్షా.

వ. కావున నాచూడ్కులకు దృశ్యుండుగాక నదృశ్యుం డగుటం జేసి రక్కసుని సామర్థ్యంబు చెల్లెనని చెప్పి వెండియు సుభద్ర నుద్దేశించి హలాయుధుం డిట్లనియె.

సీ. తా నెంతచేసినఁ దనతనూజునకు నా
పట్టినిత్తునె పట్టభద్రిమలుగాక
దానవేశ్వరుఁ డున్న కోనకు నే నేగి
యిందురేఖను దెచ్చి యిభపురేంద్రు
సుతున కిచ్చెదఁగాక సుదతి సౌభద్రున
కిచ్చిన జనులెల్ల హీనుఁ డనరె
వనజాక్షు నేఁబోయి వనితఁ దెచ్చెదనంచు
మునలంబు నాఁగేలి మూపుఁ జేర్చి

తే. పైనమై పోవు రాముని బారఁ జూచి
మొదటఁ గోపంబు పొడమిన మది సడంచి
సిన్నసగ వొప్ప జనులెల్ల సన్నుతింపఁ
జొట్టు కైదువజోదు తా నిట్టులనియె.

చ. చెల్లెలి దక్రమం బనుచుఁ జెప్పెప వించుకనీతిలేక యీ
కల్లలు పల్కెనన్ జనులు కాపురుషుం డనఁబోరె రేవతీ
వల్లభ కూతుకై గ్రహహాటకపీఁకిలిఁ గాచితి వంచు దూరుటన్
యిల్లును వెళ్ళిపొమ్మనుట కించుక భేదము లేదు చూడఁగన్

తే. తోడఁబుట్టువు పుత్రునిఁ దోడుకొనుచు
విపినభూముల కరిగిన విధము దెలిసి
యించుకైనను వగవ కాయింతియందు
నెగ్గుగలదని చెప్పకో సిగ్గుగాదె.

వ. అని మఱియుఁ గోవిందుఁ డిట్లను. వీరపత్నియు, వీరమాతయు నగు సుభద్ర మనయందుఁగల కృపాతిశయంబున యాదవాదికౌరవులనెల్ల జంపవలదని సెల వొసంగుటం జేసి రక్షించెం గాక లేకున్న లోకవిద్రావణుం డగు రావణునకు సమానవిక్రముం డీఘటోత్కచుని జయించుట యింద్రాదుల కసాధ్యం బదియునుంగాక రేవెల్గురేకం దెచ్చుట కీవు చనిన సాభద్రునకుఁ బులికిఁ గండం గనినవిధం బగుట నిశ్చయం బనంతరంబు బ్రతికివచ్చుట కసాధ్యంబుగా నుండు నని చెప్పి దామోదరుండు వెండియు నిట్లనియె,

క. కాననభూములఁ బత్నియు సూనుఁడు
విహరించువిధము సురముని దెలుపన్
వానరపని కెక్కెమువాఁ
డీనినపులివోలె వచ్చు నెఱుఁగవె యతనిన్.

క. వనసూకరంబు కొఱకై
మినుసిగదయ్యంబుతోడ మిక్కిలికయ్యం

బొనరిచి పాశుపతాస్త్రం
బును బడసినపార్థుఁ బోలుభూపతి గలఁడే.

తే. ఆధనంజయు జంటగా నరుగుదెంచు
బకహిడింబులఁ ద్రుంచిన బాహుబలుఁడు
వసుధ వినుచూలి సంతోషవార్ధిఁ దేల
వరధనంజయ జంటయై వచ్చినట్లు.

క. ధృతరాష్ట్రపుత్త్రకానన
వితతిన్ గుమలించి వరుస విజయానలుఁ డీ
క్షితి కెల్ల ధర్మసూనునిఁ
బతిఁగా నొనరించు సురలు ప్రస్తుతి సేయన్.

వ. కావున.

సీ. ఉరుమృగేంద్రస్నేహ మొల్లక
గోమాయువ్రజమును జేకొను వానిచెలువదోఁప
వినతాత్మజుని మేటివిశ్వాసమును మాని
చెలిమి కాకులతోడఁ జేసినటుల
ఖండనరిపుకాండఖండను డగుపార్థు
వియ్య మందక నీవు వెఱ్ఱి వగుచుఁ
జెడుగుమనుజులతోడఁ జేసినవియ్యంబు
కానసాఁగునే పట్టికోర్కె గాక

తే. ఆదురాత్మకు లీపురి కరుగుదెంచు
ఫలము యాదవులకుఁ గొంత ప్రాప్తమయ్యె
ననిన విని రాముఁడౌను కా దనక శిరము
వంచి తర్జనినాసిపై నుంచియుండె.

వ. అనసమయంబున.

సీ. అనదాగతిప్రాప్తిఁ దతిరౌద్రమూర్తియై
తనమాయఁ జేసిన దాసఁ జేసి

పుడమి కుమ్మరసాన పోలికె డిద్దిరఁ
దిరిగె నంబరమెల్ల ధరణిఁ బడిన
విధమయ్యె మెఱుపులు విస్తారముగఁ దోఁచె
దోడనెఁ బిడుగులు దొరఁగె నపుడు
ప్రజ లెల్ల దిగులొంది ప్రళయకాలం బని
చిత్రరూపంబుల చెలువు దోఁప
తే. దీనులై యున్నవారలఁ దేరిచూచి
దానవేశ్వరుఁ డావేళ దశసహస్ర
కింకరులఁ బంప వా రతిబింక మసుర
బలునియిలుఁ జొచ్చి రందఱు పార్థివేంద్ర.
క. బకవైరిసుతుని బలగము
ప్రకటంబుగఁ జేసినట్టిపను లేమందున్
సకలపదార్థము లన్నియు
మకరాలయమందు వైచి మఱి యాపురిలోన్.
క. చరియించు రాక్షసులలో,
ఖరఖరుఁ డనురక్కసుండు కడుకోపమునన్
గురుపతితమ్మునిఁ గనుఁగొని
దురితాత్ముఁ డవీవు మున్ను ద్రుపదాత్మజకున్.
క. వలవల సభలో నొల్చిన
ఫలమంతయు నీకుఁ గుడిసి బహువేడుకతో
విలసిల్లెద వని పల్కుచుఁ
దలపయి గుడిపాద మెత్తి తన్నెన్ గడఁకన్.
క. ఇంకొకదానవనాథుఁడు
పంకజహితసుతునిఁ జూచి పాండవపత్నిన్
వంకరకూఁతలు కూసిన
సంకటమును మాన్ప నాకు సమయం బబ్బెన్.

క. అని కర్ణునిఁ బెడతలఁపయిఁ
దన దాఁపలిపాద మెత్తి తన్నిన వాఁడున్
పెనుగాలిచేతఁ గూలిన
ఘనభూజము మాడ్కి నేల గ్రుక్కిన వ్రాలెన్.

తే. పలలభోజనుఁ డొకఁడు సౌబలునిఁ జేరి
కపటనేత్రంపుఁ బాచికల్ గావటంచు
నొక్కకరమున సిగఁ బట్టి చంక లెగరఁ
గొఱిగెఁ దలవాఁడికత్తితోఁ గురుకులేంద్రి.

సీసమాలిక.—

మఱియొక్కరాక్షసుం డరుదెంచి
దున్సలపతి జయద్రథు నేలఁ బండబెట్టి
తొడిఁబడ మోముపై నడిచి యంతటఁ
బోక కొనకాలు పట్టీడ్చెఁ గొంతదవ్వు
వెండియు నొకరాక్షసేశ్వరుఁ జేతెంచి
బలియుఁ డౌ బాహ్లికుఁ బట్టఁ జేరి
ముసలికువ్వనఁ బెండ్లి మురిపెంపు వీక్షింపఁ
జనుదెంచి తిపాటు ననుభవింపు
మనుచు మూపును బట్టి ఘనరౌద్ర
మూర్తియై నీటుగా వెన్ను మోకాట నూఁదె
సురవైరి యొక్కఁ డాగురుతనూభవుఁ
జూచి బాగాయెనో పెండ్లి బాపనయ్య
మొదలఁ బెండ్లికి మీరు తర్లిపోదురు నేఁడు
నంయమిపురి కంచు సాఁగి మ్రొక్కి
నొకఁడు కృపాచార్యు నొయ్యనవీక్షించి
ధానుకోత్తమ పప్పుబువ్వకొఱకు

బ్రతిమాల ధృతరాష్ట్రసుతుని వెంబడి
వచ్చి బోసేసితివి గాదె పొట్టనిండ
నాచార్యభాగంబు లర్పింతు రిఁకమీఁకు
నిచ్చోట నుండుమం చేఁగె వాఁడు
రాజసుం డొక్కఁడు లక్ష్మణువీక్షించి
పెండ్లయ్యె నేమిరా పెండ్లికొడుక
గామి సోఁకినవానిగతి వేల్పువచ్చినఁ
మనుజునిరీతి నున్మాదిమాడ్కిఁ
దలవంచుకొనియున్నఁ దప్పదు ప్రతి
నీకు లెమ్మంచు సిగఁబట్టి లేవనెత్తి
సౌకపూర్వగీర్వాణుఁ డుగ్రుఁడై చనుదెంచి
ధారుణీసురులలో దూరి పలికె
నాజ్యభక్ష్యమ్ముల కాసించి యీకార్య
మాను కా దనక మీ రరుగుదెంచి
తత్తతిల్లిన మీకుఁ దప్పదు చావంచు
గుదికాళ్ళు బంధించి కూల నేసె
దుందుభి యనువాఁడు వందిమాగధబృంద
మంతయువీక్షించి సంతసిల్లి
వస్నాల తలచీర లన్నియు విదళించి
గట్టిగా దామెనల్ గట్టివైచె
వెంటనే యొక్కఁడు వేశ్యాంగనలఁ జేరి
సూచీముఖం బెట్టు చూపు డనుచుఁ
ఖరకరద్యుతిగల కరవాల మంకించి
ముక్కులు పరుసగా మోటుచేసె
వదియెల్ల వీక్షించి యతిభీతచిత్తులై
వారు తాండోరులతోఁ బలికి రార

బలరాముఁ డత్యంతపాపాత్ముఁడై
తోడఁబుట్టువు నిలు వెళ్ళఁగొట్టి యిట్టి
పాపమానవులతోఁ బాంధవ మాచరించు
కతమునఁ బ్రజలకు గాసి గలిగె
మన సొప్పియుండిన మాధవుఁ డిది
మాన్పఁ గన్నతి మాగాని జీర్ణ మేమొ
సదనంబులం దున్న సర్పవృశ్చికబాధ
తల లెత్తి చూడఁ బో నిలిబాధ
అని విలపింపఁగా నంతలోఁ గొంగఱ
పడఁతు లొండొరులతోఁ బలికె నహహా
అత్తగారింటికి నల్లుఁడు కొత్తగాఁ
జనుదెంచి పిడుగుతోఁ జచ్చెనమ్మ
కలకంఠి యొక్కతె కపిలధేను పెద్ద
పులినోటఁబడి నేఁడు పోయెనమ్మ
ముదితరో విను రెండుముఖముల పాము
నెనుములు పెనుబొబ్బ క్రీలెనమ్మ
తొయ్యలి నాతావులతో డేళ్ళు గుంపులై
కూడి మేఁకలదొడ్డిఁ బాడుసేసెఁ
బహునైనపాములు పదముల కెఱఁ బాఱె
భీతమై మాయత్త బెబ్బరించె
తలనిక్కఁ జూచిన దటుకున నిల్లు దాఁకె
యక్కకంటికి మోసమాయెనమ్మ
పాషాణ మొక్కటి బల్లెదెంచి తాఁకి
మఱిదికాల్ విఱిగెనే మానసమున
ముక్కలిచలి తేళ్ళు ముట్టెను మామతాఁ
పెద్దగంగులు వైలి పొంగుచున్నవి

తే. ననుచుఁ బల్కుచు నాబాలవృద్ధమంత
నక్కడక్కడ గుంపులై పెక్కువగల
మొఱలు వెట్టుచుఁ దాలాంకుమోముఁజూచి
బలుఁడ నీవల్ల నా కింత బాధగలిగె.

క. అని జనులందఱు పల్కఁగ
విని రాముఁడు శిరము వంచి వేఱొకటనకన్
తనమది యోచించెడుతఱిఁ
గనుఁగొని భీమాత్మజుండు గ్రక్కునఁ బలికెన్.

చ. వనములఁ బాండవుల్ దిరుగ వారలవెంటఁ జరింపఁజాలకన్
తనయుఁడుఁ దాను నిచ్చటికిఁ దద్దయుఁ గోర్కెను వచ్చిచేరినన్
మన మలరంగ సోదరిని మక్కువసేయక యాదరింపకన్
వనరుహనేత్రి నీవటుల వంకరమాటలు పల్కఁబొమ్మనే.

క. మేనల్లుని వరకన్యాదానార్హుని
పార్థసుతుని దర్పకసమునిన్
నూని సుయోధనసుతునకు
మానిని నర్పింపఁ దగునె మామా నీకున్

క. విజయతనూజున కొసఁగిన
గజగామిని లక్ష్మణునకుఁ గైకొనువాఁడై
విజయము చేసినవాఁ డీ
గజపురివల్లభుని బాగుఁ గనుఁగొను మింకన్

క. పావనిపట్టికి మేనన్
జీవములుం గలిగియున్న నీరాయుధ నీ
భావమునఁ దలఁచు కార్యముఁ
గావింపఁగ వశమె నీకుఁ గౌరవపతికిన్.

వ. అదియునుంగాక,

క. కురుపతి యనుజన్ములతో,
నరసిజహితసుతునితోడ సౌబలుతోడన్
పరిణయవీతాత్మకులై
యరుదెంచినవారితోడ నవనిం గూల్తున్.

క. అని మీసంబులు దువ్వుచుఁ
గను లెఱ్ఱఁగఁ జేసి ప్రళయకాలసముం డై
వనమాలిపూర్వజునకున్
గనుపింపక నేఁగె వాఁడు ఘనపథమునకున్.

వ. ఇట్లంతరితచరుఁడై ఘటోత్కచుం డతిభయంకరంబగు మాయాప్రబలంబు గావింప దానం జేసి కౌరవులయంగాంగంబులు డెగి ధరాతలంబునం బొరలినట్లంతఃపురకామినీజనంబుల చూడ్కులకుం దోఁప భయాకులచిత్తులై విలపించువారలం జూచి నీలాంబరుండు దనమనంబున నిట్లని వితర్కించె.

సీ. పిన్నతమ్ముని పల్కులన్నియు నిజమయ్యె
నదిగాక నకలంబుఁ డచ్యుతుండు
శరణాగతత్రాణబిరుదు దాల్చినమేటి
శ్రీరమారమణుండు శేషశాయి
వేణునాదవినోది బాణాసురచ్ఛేది
ఖగవాహనామోది కైటభారి
నరసఖుం డానందనందనుం డసురారి
గోపికాలయవర్తి కృష్ణమూర్తి

తే. ఆత్మఁదలఁచిన నణువు బ్రహ్మాండమగును
క్షణములోపల జగమెల్ల తృణము సేయు
నట్టిహరి పక్షపాతి యైనందువలన
రక్కసులచేత నీపరాక్రమము చెల్లె.

వ. అని గోపాలదేవుని మాహాత్మ్యంబు వర్ణించి మఱియును.

తే. ఇతనిఁ జేపట్టి పాండవుల్ బ్రతుకఁగలరు
కౌరవేంద్రుఁడు మిక్కిలి గర్వితుఁడగుచు
నరకు సేయక నజ్ఞానసహితముగను
నెదుట నిశ్చయ మని యెంచి సీరపాణి.

సీ. అబ్జనాభునిపల్కు లాలకింపక నేను
వెట్టితినే శశిరేఖ విజయసుతున
కీయక పాపాత్ముఁ డిభపురేంద్రసింహుఁడ
వియ్యమందెదనంచు విఱ్ఱవీఁగి
చేసినకార్యంబుఁ జేసెత గుడిచితి
హరిచిత్త మరయ లేనైతి ననుచుఁ
దనలోన చింతించు తాలాంకు వీక్షించి
వికవిక నగుచు గోవిందుఁ డనియె

తే. ప్రళయకాలంపురుద్రునిఁ గదిమింట
సంచరింపుచు మనమీఁదఁ జలముపట్టి
రాక్షసేంద్రుఁడు వచ్చిన రాజసుతుల
వసుధపైఁ గూల్చుఁ గావున వగపుమాని.

క. అన్నా నాపల్కులు విను
కన్నియ శశిరేఖమనసు కవ్వడిసుతుపై
నున్నది సౌభద్రునకుం
గన్నియపైఁ గోర్కె గలదు కావున వారిన్.

క. ఎడబాపఁదగదు నీకుం
గడుపాపము సంభవించుగటఁ బో నేలా
యొడయఁడు మనశశిరేఖకు
వెడవిల్తునిఁబోలునట్టి విజయాత్మజుఁడో.

తే. పరశురామునిజయించిన బల్లిదునకు
వాయుభాగ్యతేజోత్తమవాహానునకుఁ

దుల్యుఁ డభిమన్యు లక్ష్మణాతుల్యుఁ జేయు
హాస్తిమళకంబునకు సామ్యమనుట రాము.

వ. అని చెప్పి మధుసూదనుండు మఱియు నిట్లనియె.

క. సామంతులనఁ జక్రంబను
భీమునిసుతుఁ డంచుఁ బల్కి పీతాంబరుఁ డా
రాముని దోడ్కొని సంధికి
భూమిజను ల్మోదముఁ జెందఁ బోయెడువేళన్.

సీ. కరకంకణధ్వనుల్ గల్లుగల్లని మ్రోయ
రమణీమణులు చామరములు వీవ
వందిమాగధులు కైవారములు గావింప
నుర్వీగీర్వాణు లాశీర్వదింప
వేత్రహస్తులు నూరునే లడఁకువతోడ
బహుపరా కని బరాబరు లొనర్ప
డమరు వీణామృదంగ ఢక్కాదివాద్యముల్
శ్రుతుల కంతంతకు సొంపొనర్ప

తే. తమ్ముఁ డత్యంతభక్తిఁ గైదండయొసఁగ
రత్నమయ మైనకొన్ని ద్వారములుదాఁటి
పంకజాక్షుండు వేగమె బయలు దేరి
గట్టిగాఁ దాన దనుజున కిట్టులనియె.

సీ. ఓహో ఘటోత్కచ యోభీమునందన
మెచ్చితి నీధైర్యలక్ష్మిమహిమ
రావణాసురుపాటిరణగరిష్ఠుఁడ వీవు
నిన్ను సాధింపంగ నెవ్వఁడోపు
తమ్మునికొఱకునై తక్షణంబున వచ్చి నవిశ
నెత్తుకపోయి వసముఁ జేర్చి

వెండియుఁ జనుదెంచి వేదండపురనాథు
కండక్రొవ్వణఁగించి కర్ణు నొంచి
తే. పరిణయంబున కరుదెంచుధరణిపతులఁ
జంపఁ జూచెద విది యేమిసాహసంబు
చలము సాధించుకొంటివి చాలుచాలు
రాక్షసేశ్వర దయయుంచి రమ్ము రమ్ము.
ఉ. కాలవిశేషము న్గనక గాండివిపత్నిని నిందు రేఖకై
నీలపటంబుతాల్పు నవినీతిగఁ గొన్ని వచించినందు కీ
యాలముఁ గల్గజేసితి వయారె విరోధము మామగారిపైఁ
జాలఁ గృపారసంబు నిడి సంధికి రమ్ము బకాంతకాత్మజా.
క. కల్లలుగా విని రాక్షస
వల్లభ నాపలుకు నమ్మి వచ్చితివేనిన్
ఉల్లము రంజిలఁ బార్థికిఁ
జెల్లెలు ముదమందఁ బెండ్లి జేసెద నింకన్.
క. అనిపల్కిన గోవిందుని
మునుగని యాభీమసుతుఁడు ముకుళితకరుఁడై
వనరుహలోచన మాధవ
సనకసనుత వాసుదేవ సామజవరదా.
క. కందర్పజనక వినతా
నందనకంఖాణ నందనందన హరి గో
విందు జనార్దన నీకు
వ్వందన మిదె వాసుదేవ వారిజనాభా.
వ. అని మఱియు నిట్లనియె.
సీ. పాకశాసనుపుత్త్రిపత్నివై గోవింద
నీకు తోఁబుట్టువై నెగడినట్టి

యాసుభద్రను రాముఁ డాదరా
నటువంటి కఠినవాక్యము లాడి కౌరవులకు
రమణి నిచ్చెద నంచు రప్పించి వెంటనే
పరిణయం బొనరింప భావ్య మగునె
మీఁబోటిపెద్దలు మేరఁ దప్పినయంత
మాబోఁటిమూఢులమది దలంప

తే. నిబ్బరముఁ బట్టఁజాల దో నీరజాక్ష
సామమున కీవు రమ్మని ప్రేమ చేతఁ
బిలిచినటువలె హాలపాణి పిలువఁ డితఁడు
పిలువకుండిన నేనేల నలుగ కుందు.

వ. కావున.

క. కౌరవుల వారివారలకు
బోరున మర్దించి పిదప పురుషోత్తమ యీ
ద్వారకనగరముతోడన్
నీరధిలోఁ గలిపి పోదు నిమిషార్థమునన్.

క. అని సింహనాద మొనరుచు
దనుజేంద్రునిఁ జూచి సీరి తగ నిట్లను నా
తనుజ యగునిందురేఖను
దనుజేశ్వర రమ్ము నీదుతమ్మున కిత్తున్.

వ. అనిపల్కి బలభద్రుఁడు ఘటోత్కచునితో మఱియు నిట్లనియె.

క. శినివరుఁడు మాధవుండును
ననుదూఱుదు రదియుఁగాక నగరములోనన్
జను లెల్లఁ దిట్టుచుందురు
దనుజేశ్వర నీవు దానిఁ ద్రవ్వఁగ నేలా?

క. వీఁకం బెను బంధువులిఁక
నాకెవ్వరు లేరు వినుము నాకపకీర్తిన్

రాకుండ నిటకు వచ్చిన
రాకామరుల బ్రతుకఁ జూడు రాక్షసనాథా

క. వలయురిలాలుపు చెప్పిన
పలుకులు చెవి సోకనీక పాపాత్ముఁడనై
చెలియలి నవమానించిన
ఫలమంతయు నేఁడు నాకుఁ బ్రాప్తం బయ్యెన్

క. లలనామణి శశిరేఖను
బలభిత్సుతున కీక పాపాత్మకులౌ
తులువల కొసఁగినకతమున
కలహము జన్మించెఁ గాక కలుగునె మనకున్.

వ. అని మఱియును

క. ధరణీనాథు లనేకులు
పరిణయవీక్షోత్సు లగుచు బహువేడుకతో
వరుదెంచినారు వీరిన్
కరుణారసపూర మొలుకఁ గావుము వత్సా.

క. అని పల్కిన బలరాముని
వినయోక్తుల కాత్మ నలరి వికవిక నగియు
ద్దనుజశిఖామణి వెండియు
నెన రూరఁగ నిట్టులనియె నీలాంబరుతోన్.

ఉ. మంజుల మైననీవచనమాధురికిన్మదిసంతసిల్లెనీ
కంజలి చేసి వేఁడెద హలాయుధ విన్నప మాలకించి యా
కుంజరపట్టణాధిపుని కూరిమితమ్ములఁ బుత్త్రమిత్త్రులన్
కంజదళాక్షు లన్వగవఁ గ్రుక్కఁగఁ జేసితి వేడలింపు మింతటన్

వ. అని చెప్పిన ఘటోత్కచుని వాక్యంబులకుఁ బ్రతివచింపఁజాలక
సహోదరుండైన సాత్యకిం జూచి హలాయుధుం డిట్లనియె.

ఉ. తమ్ముఁడ నీవు తత్క్షణమె దంతిపురేంద్రునిఁ దత్సహాయులన్
దమ్ములఁ బుత్త్రులన్ హితులఁ దామరసాప్తతనూభవాదులన్
బొమ్మని చెప్పి రమ్మనిన బుద్ధి పరాకని చెప్పి యప్పుడే
నమ్ముదమందుచు న్వెడలి సాత్యకి వారలఁ జేరి యిట్లనెన్

సీ. ఓరి దుర్యోధన యోరి జయద్రథ కర్ణ
యోదుస్ససేన యోరోరి శల్య
ఓద్రోణినందన యో కృప వృషసేన
యోసోమదత్త యోగోరి శకుని
ఓరి బాహ్లీక మీ కూరక మాయురాఁది
పంచను బడి యోపరితపింప
మెచ్చి మాపెద్దన్న మిముఁ దెచ్చినందుకు
మీరు చావక యున్న మేలు చాలు

తే. ధార్తరాష్ట్రులు తొక్కిన స్థానమెల్లఁ
దలఁచి చూడంగ నిర్ధూమధామ మగును
కేశవుని మీరు పలుమారు గేలిచేసి
నట్టిఫలమెల్ల ననుభవ మయ్యె మీకు.

వ. అని వెండియు.

తే. ఇనుముతోఁ గూడి తొలుత యజ్ఞేశ్వరునకు
దఱచు సమ్మెటదెబ్బలు తగిలినట్లు
మీరు పాపాత్ములగుట మాయూరుజొచ్చి
రాగ జనులకు శిల పెట్టు ప్రాప్తమయ్యె.

వ. కావున.

క. పనియేమి యిచట మీకున్
మనుజాధములార యింక మనలితిరేనిన్
దనుజశిఖామణి మిమ్మున్
మనుమాటట నిశ్చయంబు దుర్మతులారా.

క. అని శశిపాత్రుఁడు పల్కిన
విని యొండొరుమోములట్లు వీక్షింపుచు న
జ్జననాథుఁడు తమకాంతలఁ
గనుసైఁగలఁ బిల్చుకొనుచుఁ గదలెను వేళన్.

చ. కురుపతి మోము వంచుకొని కుందుచు డెందము శోకుఁడై ద్వారకా
పురిపొలిమేరయు న్గడచిపోయెను రాజును జూచి తమ్ములున్
తరుణులు పుత్త్రమిత్త్రులును దక్కినభూపతు లెల్ల భీతులై
కరిపురిత్రోవఁ బట్టుకొని గ్రక్కున నేగిరి గోమి చెప్పెదన్.

వ. ఆసమయంబున.

ఉ. అంతిపురాంగనల్ పలికి రౌర సుభద్ర యొనర్చుపుణ్యముల్
ఎంతని చెప్పవచ్చు సుతు లింతపరాక్రము లాజ్ఞ మీరక
యింతటి కార్యము న్సలిపి రిట్టితనూజులు లేనివారికి నీ
దంతిరథాశ్వసైన్యధనధాన్యవిశేషము లేల కాల్పనే.

వ. అని మఱియు నిట్లని రర్జునుం డరణ్యంబున ముక్కంటితో నెక్కటి బోరి పాశుపతాస్త్రంబుఁ గొని కాలకేయాదినివాతకవచుల నిర్జించి పాకశాసనుచేత దివ్యాస్త్రలాభంబు నొందినట్టిభీభత్సునకుఁ బత్ని యగుటం జేసి వీరపత్నియు, కంసనరకాసురబాణాసురమర్దనుం డగు రథాంగపాణితోఁబుట్టు వగుటం జేసి వీరసోదరియు, అభిమన్యు ఘటోత్కచులకు మాత యగుటం జేసి వీరమాతయుఁ గావున సుభద్రపురాకృతపుణ్యఫలం బెంతయని గణుతింతు మని కౌరవాంగన లొకరితో నొకరు భాషించుచుండ జనుచున్నసమయంబున.

సీ. భూసురుల్ గుంపులై పురిఁ బాసి
పోవుచు నెక్కడిపెండ్లి వీఁడేటి రాజు
క్షాత్త్రంబు వర్జించి సమరంబు సేయక
యొక్కరక్కసునకై యోడి పాఱె

వీనిసంభావన వీసమైనను లేదు
సూపాన్న మెట్టిదో చూడలేదు
ఆజ్యభక్ష్యంబులు పూజ్యమైపోయెను
ఱాలదెబ్బలు చాల లభ్యమాయె

తే. రాజరాజను పేరు యీ రాజు కేల
పరిభవ మొందుకుఁ గరులేల రథములేల
సాధనములేల హయములేల సైన్యమేల
యేల నిర్భాగ్యునకు రాజ్య మేల యేల.

సీ. అనినకొందఱువిప్రులసురచే నీ రాత్రి
చావకుండిన మేలు చాలు చాలు
గుండ్లుదెబ్బలె కదా పెండ్లిసంభావన
పదమని చెప్పుచుఁ బరుగు లిడఁగ
వారాంగనామణుల్ వగచుచు గుమిగూడి
దిక్కుమాలిన పెండ్లి దీర్పరాఁగ
ముక్కుకోఁతలు గల్గె నక్కటో
యింకేమిగతియంచుఁ జింతించుకమలముఖులఁ

తే. జూచి యొకబోఁటి పలికె నోసుందరాంగి
తాళగాఁ డీల్గె సుతికాఁడు ధరణిఁగూలె
వరుస మద్దెలవాయించువాఁడు చచ్చె
సామజముచేతఁ బులిచేతఁ బాముచేత.

క. అని యిట్లు వారవనితలు
దనుజేంద్రునిభీతిఁ బవిటి వస్త్రరక్షనమున్
మును వచ్చినమార్గంబునఁ
జని రందఱు గుంపులగుచు జగతీనాథా.

వ. ఇవ్విధంబునఁ గౌరవసైన్యంబునం గలజనంబులు శార్దూలంబుబారిఁ బడి వెడలుధేనువులునుంబోలెఁ గంఠీరవంబులం గని బెగడుగజంబుల పగిది వృకంబులం గనినయజంబులరీతి పలాయనంబగుట వీక్షించి

భీష్మద్రోణులవాక్యంబు లుగ్గడించి దీనాననుండై చింతించుచున్న సుయోధనుం జూచి రాధేయుం డిట్లనియె.

సీ. మనుజాశనుఁడు పెక్కుమాయలు గల్పించి
వారిదంబున డాఁగి వైరులకును
అంగంబుఁ జూపక దొంగపోరొనరించు
కతమున జీవించెఁ గాక యెదుట
నిలిచి కయ్యము సేయ నిమిషమాత్రంబులోఁ
బంపుదు సంయమిపట్టణమున
కదిగాక హరి పక్షపాతి యైనందున
వానిపోకలు చెల్లె మానవేంద్ర

తే. మనకుఁ గౌంతేయులకు యుద్ధ మెనసినపుడు
పసిఁడిపరయందుఁ జేర్చిన పాముతూపుఁ
జెటికి పార్థునిఁ దక్కనధరణిపతుల
క్షణములోపలఁ బరిమార్చి ఋణముఁ దీర్తు.

వ. అదియునుంగాక.

క. ఇంద్రజునికొడుకు కొసఁగిన
చంద్రాననఁ దగదు మనకు సరిపోల్పఁగ రా
జేంద్ర మనలక్ష్మణునకును
సాంద్రముగాఁ గలరు చెలులు జగతీస్థలిలోఁ.

వ. అనినఁ గృపాచార్యుండు కర్ణునితో నిట్లనియె.

సీ. భీమపుత్రునిచేతిపెట్టుఁ గోర్వఁగలేక
పిటికివై చనుదెంచి బిరుదుమాడ్కి
రజ్జుకూఁతలు గూసి రారాజునకు లేని
యాశఁ గల్పించెద వంతెగాక
పాలనేత్రునితోడ బవరం బొనర్చిన
పార్థుబారిని బడి బ్రతుకవశమె

ఆకిరీటికి నీకు నజగజంబులవలె నమరంగఁ
దార్క్ష్యకాకములపగిదిఁ
తే. దారతమ్యంబు లెఱుఁగక తప్పకూఁత
లేల కూసెద వినువారి కింపుగావు
వడిమడియుఁ బార్థు లేకమై వెడలినపుడు
వాసవునకైన శక్యమె వారి గెలువ.
క. అనిన విని కర్ణుఁ డిట్లనుఁ
బనికిం గొఱగానియిట్టిపల్కులు పలుకన్
వినువారలెల్ల నవ్వరె
మనుజాధమ నీకుఁ దగదు మఱిమఱి పలుకన్.
క. జీవన మొసఁగెడురాజును
దైవముగా హృదయమందుఁ దలఁపక నిరతం
బీవిధమునఁ దూషింపుచుఁ
గావరమున శత్రుఁ బొగడు కపటాత్ములకున్.
వ. కృతఘ్ను లనునామంబు గలుగు నని రారాజుం జూచి కానీనుం
డిట్లనియె.
క. అనిమొన గార్ముక మెక్కిడి
ఘనశరములు నారిఁ దొడిగి కౌంతేయులతో
నని చేసినపుడు నన్నుం
గనుఁగొను మిపు డేల చెప్పఁ గౌరవనాథా.
క. అన విని కురుపతి కర్ణునిఁ
దనతమ్ముల కుశలం బడుగుచుఁ
గనుఁగొని కుశలంబడుగుచుఁ
జని తనపురిఁ జొచ్చె రాజు సందడిగొనఁగన్.
వ. ఇవ్విధంబున.

ఉ. ద్వారకఁ బాసి కౌరవులు తర్లినఁ జూచి ఘటోత్కచుండు కం
సారికి సీరికి న్వరుస సాఁగిలి మ్రొక్కి మహాత్ములార మీ
కూరిమి నాపయి న్నిలిపి కోరినకోరికఁ దీర్చి ప్రోవుఁ డీ
సారికిఁ బోయివత్తు నని చయ్యనఁ దద్వనసీమ కేఁగినన్.

వ. ఆసమయంబున.

క. తెక్కలు విదలిచి యీకలు
ముక్కునఁ జక్కంగ దీడి ముదమున మోము
న్నిక్కించి మిన్నుఁ జూచుచుఁ
గొక్కొరొకోయనుచుఁ గోళ్ళు గూసెన్వరుసన్.

వ. తదనంతరంబ.

సీ. ప్రాగ్దిశాంగన తాల్చు బహురత్నభరితమౌ
పదియాఱువన్నెలపదక మనఁగ
దినవిటుం డనువాఁడు దిక్కాంతకును బాపు
మణిగణద్యుతుల రాకిణి యనంగఁ
గరిమె రాలింపుచుఁ గ్రొక్కున మకరిపై
సారసాక్షుఁడు పంపుచక్ర మనఁగ
గైరికద్యుతు లొల్కు ఘనయశోకపుసమితిఁ
గూర్చినవరస్తబక మనఁగఁ

తే. దమముఁ దోలుచుఁ జక్రవాకముల కెల్లఁ
బరమసంతోష మొనరించి పద్మములకు
ముఖవికసనంబుఁ గావించి ముద మొనర్చి
యుదయశైలాగ్రమున భానుఁ డుద్భవించె.

వ. ఆసమయంబున ఘటోత్కచుండు హిడింబి సుభద్రలకు సాష్టాంగ దండప్రణామంబు లాచరించి సౌభద్రుని కౌఁగిటం గ్రుచ్చి తాను పోయివచ్చినవృత్తాంతం బాద్యంతంబు సవిస్తరంబుగా వినిపించిన విని సుభద్రసంతోషసాగరంబునం దేలి హైడింబున కిట్లనియె.

క. అన్నా నీశౌర్యము నే
నెన్నఁడు వివరించి చూచి యెఱుఁగను నేఁడీ
కన్నియకొఱకై చూచితిఁ
గన్నులకును బండువయ్యెఁ గాదా నాకున్.

క. జననీజనకులు నిన్నున్
గని ముదమున నెత్తి పెంచి కడు నుక్కువతో
మనిచిన ఋణంబుఁ బాపెడు
తనయుఁడు మఱి నీవె కాక దానవనాథా.

క. పసగలకురుసైన్యమునం
దనపాయులు గలరు వారి నని మొనలోనన్
దెసలకు గదిమితి వౌరా
యసురేశ్వర నీసమాన మవనిం గలరే.

క. మీతండ్రిగారు యీవిధ
మాతతముగ వినినఁ గోర్కె లబ్బె నటంచున్
చేతోమోదము నొందరె
మాతెఱఁగున వార లచట మారుతిపుత్రా.

వ. అని మఱియు నిట్లనియె.

క. తనయా దీర్ఘాయువుగ
మ్మని తా దీవించుతల్లి మధురోక్తులకున్
దనుజుఁడు మది ముద మందుచు
జననీమణి పాదములకు సాఁగిలి మ్రొక్కెన్.

క. ఈతెఱఁగున హైడింబుఁడు
మాతకుఁ దనసోదరులకు మఱఁదలిమదికిన్
బ్రీతి వహిల్లఁగఁ జేయుచు
హితమానసులనుఁ దగుచు వేడ్కతో నుండెన్.

వ. అని వైశంపాయనుండు మఱియు నిట్లనియె.

ఉ. ద్వారకవాసుఁడై వెలయు దైవశిఖామణి రుక్మిణీమన
స్సారసభానుని స్వకచసారసలోచను మేలుకొల్ప శృం
గారవిలాసముల్ గలుగుకాంతలు భక్తులు రత్నమందిర
ద్వారముచెంగట న్నిలిచి దానవభంజనులీల లెన్నుచున్.

సీ. యాదవాన్వయవార్ధి మోదంబు నొందించి
మిహిరకిరణప్రియ మేలుకొనుము
పూతనచనుఁ ద్రావిభూమిపైఁగూల్చిన
మేదినీధరధీర మేలుకొనుము
షోడశాయుతగోపసుందరీలోలుఁడై
మీఱుచారువిహార మేలుకొనుము
గోవర్ధననగంబు గోరక్షణంబుకై కేలఁ
దాల్చినదేవ మేలుకొనుము

తే. నీలనీరదరుచిదేహ మేలుకొనుము
ఫాలలోచననుతశీల మేలుకొనుము
వాలితాకార మాధవ మేలుకొనుము
బాలగోపాల పరిపాల మేలుకొనుము.

క. అని యిట్లు మేలుకొల్పిన
విని దిగ్గున నిద్రలేచి వేగంబున మ
జ్జనశాల కేఁగి యచ్చట
వనితామణు లందియిచ్చువారిం గొనుచున్.

సీ. స్నానంబుఁ గావించి సరిగంచుచేలంబు
సవరించి తిరుమణి చక్కదిద్ది
తిరుచూర్ణతిలకంబుఁ దీర్చిపిమ్మట
కార్యవిధు లొప్పఁగా సల్పి వేడ్క మిగుల

మణిహేమరుచిరమౌ మకుటంబు వెనఁ
దాల్చి విమలవజ్రపుఁ గుండలములు వెట్టి
పాకారిమణులచే భాసిల్లుబంగారు
భుజకిరీటంబులు పొసఁగ నునిచి
తే. ధర్మవసనంబు చెంగులు జారఁ గట్టి
చక్రశార్ఙ్గాదిసాధనచయముఁ దాల్చి
సఖులు తనవెంట నంటిరా సంతసమున
మధ్యకక్ష్యాంతరముఁ జేరె మాధవుండు.

వ. అట్టియెడ బలదేవసాత్యకిగదాకృతవర్మోద్ధవాదులును సారణ ప్రద్యుమ్నసాంబానిరుద్ధాదికుమారులును బొడచూపినం జూచి దామోదరుండు వారల నుచితపీఠంబులఁ గూర్చుండ నియోగించి తదనంతరంబ బలభద్రసాత్యకులం బిలిచి సుభద్రాభిమన్యులఁదోడ్కొని వచ్చుట కంతఃపురకామినులతోఁ బ్రయాణసన్నాహంబు సేయుండనిన వార లాక్షణంబున రేవతీరుక్మిణీసత్యభామాదికాంతల రథంబులం జేర్చి తమతమరథంబు లారోహణంబుఁ గావించి రాసమయంబున గోపాలదేవుండు డెబ్బదిరెండుకక్ష్యాంతరంబులు గడచి యేనుంగుమొగసాలకు రథం బెక్కి ప్రయాణోన్ముఖుం డగుచు వెడలుసమయంబున.

సీ. కూర్చిన ముత్యాలగొడుగులనీడచే
హంసమండలరశ్మి యడఁగిపోవఁ
జామరంబులఁ బుట్టుఝంఝానిలంబుచే
నీలాంబుదంబులు నింగి కెగయ
వాజిరథోద్ధూతపాంసుజాలంబుచే
భాస్కరుం డద్దంబుభాతిఁ దనర
గజబృంహితఘీంకారఘనవిరావంబుచేఁ
బరగ దిక్కరులును బధిర [illegible]దగ

తే. నసురభీకర మగుసాధనములు పట్టి
శూరభటు లాయుపద్మముల్ చుట్టు నడువ
వనజనాభుఁడు హైడింబువనముఁ జొచ్చె ... ...

క. అంతట హైడింబుఁడు తా
నెంతో మది ముదము నొంది యిట్లని పలికెఁ
దంతిరథాశ్వభటాళితో
కంతునిగురుఁ దరుగుదెంచుకలకల మదిగో.

క. కరుణాకటాక్షవీక్షణుఁ
డరవిందదళాయతాక్షుఁ డరిమర్దనుఁ డా
గరుడతురంగుఁడు శ్రీహరి
మరమనె మనయందుఁ గలుగుమాలిమి తల్లీ.

క. అని యిట్లు పలుకు సమయం
బున రాముఁడు కేశవుండు భూరితరంబౌ
దనుజుని గిరిగహ్వరముం
గనుఁగొని తనరథము లచట గ్రక్కున డిగిరి.

వ. ఇట్లు రథావతరణు లగు రామకేశవులకు మ్రొక్కి ఘటోత్కచుండు మణిమయం బైనగుహాప్రదేశంబునకుం దోడ్కొనిపోయి కూర్చుండ నియోగించె నంత సుభద్రయుం జనుదెంచి తదగ్రజులకు సాష్టాంగ దండప్రణామంబు లొనరించి యున్నంత రుక్మిణీదేవిమొదలైనకాంతలును బ్రద్యుమ్నాదికుమారులును గృతవర్మాక్రూరయుద్ధవాదులును దమతమరథంబులు డిగ్గి గుహాప్రదేశంబునకుం జని కూర్చుండి రానమయంబున దీనాననయై యున్నసుభద్రం జూచి దామోదరుం డిట్లనియె.

క. పెద్దన్నపల్కుపల్కులు
ముద్దియ మది నూఁచవలదు మున్నారును నీ

పద్దుక్కజయించెను కోపము
వద్దమ్మా విజయురాణి యోమృదువాణీ.

క. క్షితిభృద్ధైర్యంబొప్పిన
యతులితరణరంగదక్షు లరిమర్దను లీ
సుతులుం గలిగిన నీ వీ
గతిఁ బరిచింతింపనేల కమలదళాక్షీ.

క. భీమతనూజుని సాహస
మేమని వినుతింతుఁ గౌరవేంద్రుని శకునిం
దామరసాప్తతనూజుని
సామజపురిఁ జేర్చె నింక చాలదె మనకున్.

క. నీకోడలు నినుఁ జేరెను
నీకోరిక సఫల మయ్యె నిమిషార్ధములో
నీ కేమి కొదువ తల్లీ
పాకారికుమారుఁ డాత్మపతియై యుండన్.

వ. అని మఱియు గోవిందుం డిట్లనియె.

సీ. అభిమన్యునకు హరిణాక్షికిఁ బరిణయం
బొనరించు కోరిక పొడమి యిటకు
నిన్నుఁ దోడ్కొనిపోవ నీలాంబరుఁడు
వచ్చె నని పల్కి శౌరియాననముఁ జూచి
భద్రేభయాన సుభద్ర చేతులు మోడ్చి
పంకజనాభ యీబలుఁడు నన్నుఁ
బలికినపలుకుల కలిగి పుత్త్రితోడ
రెండుదినంబులు రేయిఁబగలు

తే. నడచి యీఘోరవనమున నడవలేక
బలఁ(?)తచే నేను నిద్రించుచుంతలోనఁ

నన్నదమ్ములభావంబు లరయలేక
ధీరులీపుత్త్రు లిరువురు పోరిపోరి.

క. రోషంబున వీరిరువురు
భాసురకమలాసనాఖ్యబాణంబులఁ జే
రీసున నుపక్రమించిన
వ్యాసమహామౌనిసింహుఁ డడ్డం బగుచున్.

వ. వీరిరువురనడుమ నిలిచి భీమార్జునకుమారు లని యెఱింగించి పారా
శర్యుండంతర్ధానంబు నొందిన ఘటోత్కచుం డభిమన్యుం గౌఁగిలిం
చుకొని మద్వృత్తాంతం బాద్యంతంబు విని రోషారుణితనేత్రుండై
ద్వారకాపురంబునకుం జని శశిరేఖం దెచ్చినాఁ డనిచెప్పి సుభద్ర
గోవిందున కిట్లనియె.

సీ. ఈభీమనందనుం డింటికి దెచ్చిన
డాకయెగ్గుగా దోఁచిన నితనిఁబ్రోవుఁ
డీశశిరేఖాఖ్య యిభరాజగామిని మీాకు
తోడ్కొనిపొందు మేము పాండు
తనయులు విహరించువనము కేఁగెదము
నాసుతున కెచ్చటనైన సుదతి దొరకు
భాగ్యవంతులపుత్త్రి బడుగుల కేలబ్బు
ధనవంతు లగుసుయోధనునిపట్టి

తే. కొనఁగి చేసిన నమవియ్య మొప్పు ననుచు
న్యాయనిష్ఠురవాక్యముల్ తోయజాక్షి
పలుకు నాపల్కు విని బలభద్రుఁడాత్మఁ
బుట్టువగపునఁ జెల్లెలి కిట్టులనియె.

క. పంకజలోచన దైవము
బొంకించిన బుద్ధిలేక బొంకితివినునా

తే. కరయుగంబును ముకుళించి పరమభక్తి
వారిజోదర గోవింద వాసుదేవ
సుందరాకార గోపికాబృందలోల
పన్నగాశనకంఖాణ పరమపురుష.

వ. అని సుభద్ర బలభద్రుం జూచి యిట్లనియె.

క. నేరిచి నేరక చేసిన
నేరంబులు మఱచి నన్ను నెనరూరంగా
భూరికృపన్ రక్షింపవె
సీరాయుధ యంచుఁ బల్కి చెల్లెలితోడన్.

క. బలదేవుఁ డనియెఁ దల్లీ
తలఁపఁగ నీయందుఁ గలదె తప్పరయంగాఁ
దెలియక మూర్ఖత నిన్నుం
బలికినయాతప్పు నాది పద్మదళాక్షీ.

క. పురికిం జనుదెంచెద నని
కరివరదుం డాలకింప గ్రక్కున నాకున్
వర మొసఁగు మనిన విని యా
సరసిజముఖి పార్థురాణి సంతోషితయై.

క. చిన్నరయుడ రామపత్నియు
తన్నునినతు లరుగుదెంచి వినుము సుభద్రా
పన్నగశృగవినివేశము
లిన్నగముల సంచరింప నెందుకు దల్లీ.

వ. అని మఱియు నిట్లనిరి.

సీ. పురుషోత్తమునితోడఁ బుట్టువై
భీభత్సువనితవై యా ఘోరవనమునందు
తల్లిదండ్రులఁ బాసి తనయునితోసివ్రు
గాసిఁ బొందఁగ నేల కమలనేత్రి

బలభద్రుఁ డత్యంతభక్తిఁ దోడ్కొనిపోవ
వచ్చినాఁడింక నీవగపు మాను
మిక్కడ లక్ష్మణుం డక్కడ శశిరేఖ
కాలిగోరుకుసాటి పోలఁ డతఁడు

తే. చూడ వీరిద్దరకు నీడుఁ జోడు గాక
యిభపురేంద్రుని పట్టికి నీడుగాదు
సుదతి శశిరేఖ యభిమన్యుసొమ్ముగాని
యితరులకుఁ దక్కనేరదు దీయిందువదన.

క. అని యిట్లు వదినె లందఱు
మునుకొని శ్రీభర్తృసతిని ముద మొనరింపన్
వినయోక్తులు పల్కిన విని
కనకాంగి సుభద్ర వారిఁ గౌఁగిటఁ జేర్చెన్.

వ. ఇట్లు కౌఁగిలించికొన్న సుభద్రం జూచి మఱియు నిట్లనిరి.

సీ. గహనసీమకు నీవు కదలిన దాదిగా
రాజేందుముఖ నిద్ర రాదు మాకు
అనిపల్కునంతలో నలివేణి యొక్కతె
చనుదెంచి వినవమ్మ సారసాక్షి
యడవి కేఁగినవార్త లాలించినది మొద
లాహార మింపుగా దనుచుఁ బలికె
వెండియు నొకబోటి విజయుపత్నిని జూచి
చూచితి రారాజసుతునిరూపు

తే. వానిరూపంబు తుడిచెబో వారిజాక్షి
వాయుసూనునిసుతుఁ డింత సేయకున్నఁ
బాలఁతి శశిరేఖ వ్యర్థమై పోవునమ్మ
కుక్క ముట్టినకుండయై సుందరదన.

తే. అని వచించిన వారిజాననలఁ జూచి
యలసుభద్రయు సంతోషజలధిఁ దేలి

యతిశయం బగుభక్తితో నతు లొనర్చి
వదినెగారికి నత్యంత ముదమొనర్చె.

సీ. ఆసమయంబునం దలివేణి శశిరేఖ
        చనుదెంచి జనకుల చరణములకు
మొక్కి నిలచిన తనముద్దుపుత్త్రినిజూచి
        బలభద్రుఁ డానందభరితుఁ డగుచు
నాపుత్త్రి నాకూన నరభోజనుఁడు
        నిన్నుఁ దెచ్చినప్పుడు నెంత దిగులుపడితో
మముఁబాసి యీవనమధ్యదేశంబున
        నెట్లు నిశద్రించితో యిందువదన

తే. శుభకరంబుగ నిను బార్థ సుతున కిచ్చి
సిరులు విలసిల్లఁగాఁ బెండ్లి సేతు ననుచు
బలుకుపలుకులు విని వచ్చి పార్థసుతుఁడు
హలికి హరికిని సాష్టాంగ మాచరించె.

వ. ఇట్లు సాష్టాంగనమస్కారంబులొనరించిన సౌభద్రుంజూచియత్యంత సంతోషముతోనీలాంబరుండు తనమనంబున నిట్లని వితర్కించె.

సీ. కంతుజయంతనల్కూబరుల హసించు
        వరున శృంగారంబు లరసిజూడ
శరజన్మ గాంగేయ జామదగ్న్యులగేరు
        ఘనపరాక్రమశస్త్రకౌశలముల
అనిలనాగాంతకయహిపరాజులహసించు
        పటుతరం బగుబాహుబలమునందు
నద్బృందపూర్ణేందుచాదంతులనుగేరు
        భాసురంబగు కీర్తిపటిమలందు

తే. అహహా యిటువంటియల్లుని నడవి కనిధి
కురువంశ్యేందునిపుత్త్రునిఁ గోరికట్టి

బేలతనమున దనుఁదానె దూఱినాఁడి
భూరిబలుఁడైన హైహయేశుఁ బొగడి పొగడి.

వ. తనసహోదరుఁ డైనగోవిందునకు హలాయుధుం డిట్లనియె.

ఉ. ద్వారక కేఁగుయత్న మిఁక దానవభంజన సేయనే యనన్
వారిజనాభుఁ డాతఁడును వాయుసుతాత్మజుఁ జూచి వత్స నీ
భూరిపరాక్రమక్రమముఁ [illegible] చేయుఁ గోప్పునే
ధారుణిఁ బాండుసూనులకు దైత్యనిశాటునిచేఁ గీర్తిఁ దెచ్చితే.

వ. అని మఱియు నిట్లనియె.

క. దుస్తర మగుకార్యంబులు
నిస్తులశౌర్యంబుచేత నెఱవేర్చు టని
న్నస్తుతి సేయఁగ బ్రహ్మకు
నస్తిగదా భీమపుత్త్ర ఘనగుణగాత్రా.

క. అనుజుని వైవాహికమును
గనుఁగొనఁగా రమ్ము లెమ్ము గ్రక్కున ననిన
న్నని కరములు ముకుళింపుచు
దనుజారికి నిట్లనియెఁ దద్దయు భక్తిన్.

సీ. అప్పటప్పటికి న న్నొప్ప సేయఁగ నేల
పాటించి వినుమయ్య నామాట యొకటి
అసురారి నీకృపారసమునఁ గాదె నిల్చి
కతమున శాకినిప్రముఖదనుజముండు
కృపణులై నాచేత నవజయంబు బొందిరి
అదిగాక పాండవప్రియవినాయకులుఁ బు
నినునమ్మి మిక్కిలి ఘనులైరి నూతన
యని పల్కి సాష్టాంగ మాచరించి

తే. బిడ్డ నర్పించి సౌభద్రిఁ బెండ్లి సేయఁ
బాటువడువారు మీరుండఁ బద్మనాభ
నేను రాకున్నఁ గార్యంబు నిలువ నేర
కవిన విది పార్థనందన [illegible]

తే. అన్న రాఁడని చింతించువతనిహృదయ
మెఱిఁగిగోవిందుఁడనురేంద్రుకరముఁ బట్టి
భీమసుత నీవు రాకున్నఁ బెండ్లియేల
ననుచుఁ జింతించు నీతమ్ముఁ డదిగొ చూడు.

క. అనిన విని దానవేంద్రుఁడు
తనతమ్మునిమోముఁ జూచి తమ్ముఁడ నీకోఁ
జనుదెంచెదఁ జింతింపకు
మని వెండియు నిట్టు లనియె నభిమన్యునితోన్.

సీ. జనకు లడవి నున్న సమయంబులో నీకుఁ
బరిణయం బిపుడు సంప్రాప్తమయ్యె
తమ్ముఁడ నీభాగ్యదశ యేమిచెప్పుదు
ననుచుఁ గన్నుల నీరు నతఁడు రాల్పఁ
జూచి పార్థునిరాణి జోటజోటఁ
గన్నియరాల్చిన వీక్షించి రమణు లెల్లఁ
బొక్కుచు విలపింపఁ బురుషోత్తముఁడు
చూచి చెల్లెల నీవిట్లు చింతసేయఁ

తే. గారణం బేమి వినవమ్మ కంబుకంఠి
సమయకాలంబు గడచిన యమతనూజుఁ
డాదిగాఁ గలపాండవు లరుగుదెంతు
రిపుడు శుభకార్య మెడసేయ నెందుకమ్మ.

క. అని గోవిందుఁడు పల్కిన
విని సోదరి వగపు మాని వేరొక టనక
తనమది సంతసమందుచు
తనయులమదిఁ జింతబాపె ధరణీనాథా.

సీ. అంత ఘటోత్కచుం డత్యంతసంతోష
సహితుఁడై బలకృష్ణ సాత్యకులకు
వారిభార్యలకును వరుస యాదవవీర
వరులకు మఱి వారివనితలకును

దివ్యభూషణముల దివ్యాంబరంబుల
దివ్యగంధంబుల దివ్యకుసుమ
ములను బూజలు సేసి ముదముతో
మ్రొక్కనభీమపుత్త్రునిఁ జూచి పెద్దప్రొద్దు

తే. వతఁడు చేసినసాహసం బాత్మమెచ్చి
యోఘటోత్కచవినుము ఈయుర్వియందు
ఘనుఁడవై వేయువర్షముల్ మనుమటంచు
వరుస దీవించి రప్పుడు వసుమతీంద్ర.

వ. అసమయంబున.

సీ. కమలాక్షుఁ డాఘటోత్కచుని గైదండ చేఁ
దనరథం బెక్కించుకొనియె నపుడు
బలభద్రుఁడంత సౌభద్రుసహితుఁడయి
రథ మెక్కెఁ దక్కన రథికవరులు
తమతమరథములు తా మెక్కి తక్కిఁ
గాంత లందఱు గుమిగూడి యాహిడింబి
మోము వీక్షించుచు ముసిలిముత్తైదువ
రమ్మ రమ్మని పిల్చి రథముఁ జేర్చి

తే. వారు తమతమయరదము లారుస నెక్కి-
రంత బలరామకృష్ణు లాయడవిఁ బాసి
కడుజనంబున రథహయు లగ్గలు నడువ
బుడమి గంపింప ద్వారకాపురముఁ జేరి.

వ. ఏనుఁగుమొగసాలకడ రథంబులు డిగ్గి నగరు ప్రవేశించి రామకృ
ష్ణులు జననీజనకులకు మ్రొక్కునయుంబున సుభద్రాభిమను
ఘటోత్కచు లరుదెంచి దేవకీవసుదేవులకు మ్రొక్కనం జూ
దేవకీదేవి సుభద్ర కిట్లనియె.

క. పాపనిఁ దోడ్కొని వారిపైఁ
గోపంబున భీమ మైనఘోరాటవికిన్

ఏపగిదిఁ బోతివో గద
మాపైఁ గలమమత మాని మాపటివేళన్.

క. పన్నగపన్నగములఁ గనుఁగొని
పెన్నగములఁ గాంచి మదికి భీతి జనింపన్
వెన్నుని నన్నుఁ దలఁచితొ
పున్నమశశితుల్యవదన పొన్నలను మవిలోన్.

వ. అని మఱియు నిట్లనియె.

సీ. శాంతాళమున నిన్నుఁ గామపాలుఁడు
పల్కుపలుకులు మది నిల్వనలవదమ్మ
ఇందీవరాక్షి మీచెలిపిరులు గారు యీ
హాలసాధనుం డన్న యనుజవీవు
నెలతరో నీసొమ్ము నీయిల్లు చేరెను
ప్రీతితో సుతునకుఁ బెండ్లిచేస
నేఁ డాదిగా నీవు నీకుమారుండు నను
పెనుపొందుసిరులతో మనుఁ డటంచు

తే. దేవకీదేవి పార్థునిదేవి హృదయ
సంకటముఁ బాపి యభిమన్యు సంతసమునఁ
జెంచుదువ్వుచు ముద్దాడి సొంపు మిగుల
నిందువేడుక మిన్నందుచుండె నపుడు.

క. అని చెప్పిన ముదమందుచు
జనమేజయుఁ డిట్లనియె సన్మునినాథా
వినవిన నామదిఁ గోరిక
ఘనమయి తనరారె నవలికథ యెట్లనినన్.

మత్తకోకిల. వారిజాసనపంకజాసనవందితా నతపోషణా
ధారణీధరతల్ప కేశవ దానవాన్వయశోషణా
నారదాదిమునీంద్రసన్నుత నాగభుగ్వరవాహనా
నీరజాక్ష కళింగమర్దన నీరదాంగ జనార్దనా.

పంచమాశ్వాసము

క. శ్రీరాధాధరపరిమళ
సారామృతపానలోల సజ్జనపాలా
చారుమునీవాలోలా
సారసభవవినుతశీల స్వర్ణసుచేలా.

వ. అవధరింపుము సూతుండు శౌనకాదిమహామునులకుం జెప్పినట్లు వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె.

ఉ. సీరియుఁ జక్రియుం జెలఁగి చెల్లెలిసూనువివాహయత్నులై
చారులఁ జూచి పట్టణముఁ జయ్యన సుందర మొప్పఁజేసి ఇల్
సారసుగంధపుష్పముల సంగ్రహమున్ దగఁ జేయఁ డంచు నా
కారుణికోత్తము ల్పలుక గ్రక్కున నేఁగిరి తత్ప్రియత్నులై.

సీ. ఆసమయంబునం దమరమునీంద్రుఁ డౌ
నారదుఁ డాత్మలో నవ్వుకొనుచు
నలఘుటోత్కచుశౌర్య మందందఁ
దలఁచుచు నింపుగా వీణ మ్రోయించుకొనుచు
పరమాత్ముని దివ్యసంకీర్తనంబులు తోడ
రాగంబుతోఁ బాడుకొనుచుఁ
బార్థపుత్త్రునిపెండ్లి బహువైభవంబుగాఁ
జెలఁగుమార్గం బేను జేతు ననుచు

తే. గుసుకుపరువునఁ బోవుచు గోపురంబుఁ
గాంచి కాంచనవజ్రసంకలితమైన
మేటి మొగసాల గోపురా ల్దాఁటిపోయి
విమలమైనట్టి యింద్రనీలములచేలి

దంబుమీఱిన కొలువుకూటంబుఁ జేరి.

సీ. కపిలమార్కండేయ కౌశికజాబాలి
మైత్రేయపర్వతమందపాల
కణ్వకుత్సవసిష్ఠ కౌండిన్యవరతంతు
జామదగ్న్యయగస్త్యశౌనకాత్రి
భార్గవగార్గేయపైలకశ్యప
పులహగాలవహారిదశ్వవాలఖిల్య
శుకమతంగవ్యాసబకదాల్భ్య
మంకణశౌండిల్యుఁ డాదియౌ సకలమునులు

తే. ధనదుఁ డనిలుండు నీశాన్యుఁ డనలుఁ డాది
సురలు యక్షులు కిన్నరు లుబ్బుఁ గొలువ
నర్జునునితోడ నేకసింహాసనమున
నిండుకొలువున్న దేవతానేతఁ గాంచె.

వ. ఇట్లు గాంచి యేతెంచు నారదుం జూచి సువర్వాధిపుం డర్జునస
బుగా నెదురువచ్చి సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి లో
డోడ్కొనిపోయి సింహాసనాసీనుం జేసి సహస్రాక్షుం డిట్లనియె

క. మునిసార్వభౌమ మీరుఁ
జనుదెంచిన నాదుపుట్టు సాఫల్యంబై
తనరారె ననుచు వెండియు
వినయంబున నిట్లు లనియె విబుధేశ్వరుఁడున్.

సీ. మాయజూదంబున మహి నెల్ల
గోల్పోయి ద్వైతవనంబులో ధర్మజుండు
తమ్ములతోఁ గూడ ద్రౌపదీ సహితుడై
కూర లశనముగఁ గుడుచువేళఁ
బార్థుఁ డభవుతోడఁ బందిమై పోరాడి
పాశుపతాస్త్రంబుఁ బడసి మఱియు

దిక్పాలకులచేత దివ్యాస్త్రంబులు కొన్ని
దత్త మందెద నంచుఁ దలఁచి వచ్చి
1. దేవమానీంద్ర విను పెక్కుదినము లయ్యె
ధర్మజాదులవిధ మేమొ దుర్మదాంధుఁ
డానుయోధనుఁడదయుఁడై యాచరించు
దప్పవను లేమొ వివరించి చెప్పుమనిన.
నావిని మునిశంకరుఁ డా
దేవేశునిఁ జూచి పలికె దివిజాధిప స
ద్భావముతో నీవడిగిన
యీవిధ మెఱిఁగింతు వినుఁడు అర్జునుఁ డీవుగా.
పార్థపుత్రున కిచ్చి బలభద్రుపుత్రిని
మందుఁడౌ రారాజనందనునకు
నడిగి రమ్మని ధరామరులఁ బంపిన
వారుపోయి తాలాంకునిపుత్రినడుగ
నిచ్చెద నని మాట నిచ్చిన విని వచ్చి
వెలఁది సుభద్ర తా వేఁడుకొనిన
తోడబుట్టును బెక్కుదుర్భాష లాడిన
గోపించియాయమకొడుకుతోడ
1. వెడలి యెక్కలిభయదమా నడవిఁజొచ్చి
రవుడుసౌభద్రుఁ డాఘటోత్కచునితోడ
సమర మొనరింప నంతలో సన్మునీంద్రు
డలపరాశరనందనుం డరుగుదెంచి.
1. భీమార్జునులు గన్నబిడ్డలు మీరంచుఁ
బల్కఁగా విని భీము పట్టె వచ్చి
చిన్నతల్లికి మొక్కి పిమ్మట దమ్మునిఁ
గౌఁగిటఁ గదియించి గారవించి

ఘనభయంకరమైన వనభూములకు
మీరు నేతెంచుటకు నేమిహేతు వనిన
విని సుభద్రాదేవి వివరించి చెప్పఁగా
దానవుం డుగ్రుఁడై తత్క్షణంబ

తే. ద్వారవతి కేఁగి తాలాంకుతనుజఁ దెచ్చి
తనవనంబున ముదముతోఁ దగ నిడించి
మరలఁ జని తాను శశిరేఖమాడ్కి నుండి
లక్ష్మణుని గంతువేయించి రాక్షసుండు.

వ. అంతటం బోక నాఘటోత్కచుం డనేకరూపంబులు దాల్చి దు
ధనాదికౌరవుల కపజయంబు నానరించినం జూచి బలరాముం డా
వుని జయింపం జని యులవిగాక దామోదరుం దోడ్కొనివచ్చి
ద్రునకు శశిరేఖ నొసంగెద మని రామకేశవులు ఘటోత్కచు
బునకుం జని సుభద్రాభిమన్యులఁ దోడ్కొనివచ్చి సౌభద్రు
వివాహప్రయత్నంబు నిశ్చయంబు జేసిరని చెప్పి నారదుండు బిడ
జూచి మఱియు నిట్లనియె.

క. మనుమని వైవాహికముఁ
గనుఁగొన దేవేంద్ర నీవు కడువిభవముతో
తనయుఁ డగుపార్థుఁ దోడ్కొని
జనుమని వినిపింప నవ్వసాచికి మదిలోఁ.

సీ. ముందుగాఁ దనపత్ని నొదించె నని చెప్ప
రాజితంబై తోఁచె రౌద్రరసము
కొడుకుతో నిశివేళ నడవి కేఁగె నటన్న
గన్యమై తోఁచెఁ గారుణ్యరసము
అభిమన్యుఁ డసురేంద్రుఁ డని చేసి రని
చెప్ప బహుచిత్రముగఁ దోఁచె భయదరసము

అసురేంద్రుఁ డంగనాకృతి నుండె నని
చెప్ప ధుర్యమై తోఁచె నాశ్చర్యరసము

తే. ఇంతిఁ గని లక్ష్మణుఁడు గంతు వేసె నవిన
నాకిరీటికిఁ దోఁచెఁ బో హాస్యరసము
మెచ్చి రాముఁడు ననుజుఁ దోడ్తెచ్చె నవిన
నలలితంబుగఁ దోఁచెను శాంతరసము.

వ. ఇట్లర్జునుండు శాంతాత్ముం డగుచుఁ దనకుమారుని వివాహం
వీక్షించువాఁడై యోచించుచున్న సమయంబున నారదుం జూ
సుపర్వాధిపుం డిట్లనియె.

ఉ. దేవమునీంద్ర మందిపని త్రైళ్ళితి నారకు మోద మబ్బె గా
జీవదళాక్షుఁ దివిజసేవితమూర్తిని జక్రిపాణి శ్రీ
దేవుని దానవాంతకుని దీనదయాళునిఁ బాదుకొల్చునై
రావత మెక్కి పోవు యదురాజు వీటికి దేవకోటితోఁ.

క. అని మఘవంతుఁడు పార్థుం
గనుఁగొని సౌభద్రుపెండ్లిఁ గనుఁగొను వేడ్కన్
వనజదళాక్షుని పురికిం
జనవలెఁ బయనంబు గమ్ము చయ్యనఁ బుత్రా.

సీ. అనిపల్కు నిర్జరాధిపుఁ జూచి
విజయుండు వాసవ యిది వనవాస వేళ
గనుక నేవచ్చినఁ గౌంతేయపూర్వజుం
డనుమానపడు ధర్మహానికొఱకు
అని సంశయగ్రస్తుఁడైన పార్థుని
మదిసంశయం బెడఁబాపి శతముఖుండు
ఛిన్నసమేతుఁడై పార్థజయంతాది
తనయులఁగూడఁ [illegible]

తే. కనకమణియుక్తమగుపుష్పకములమీద
సురలు మానీందుఁ లెల్లను చుట్టు నడువ
నతిముదంబున రంభాదిపతులు గొలువ
వనజనాభునిపురి కేఁగె వాసవుండు.

వ. ఇట్లేఁగి ద్వారకాపురిసమీపవనంబున నిలిచి దేవదూతం బంపిన వాఁడుం జని రామకేశవులం జూచి పురందరుండు శచీసమేతంబుగా జయంతార్జునులతో నేతెంచినాఁ డనిన విని వార లత్యంతసంతోషంబునం బొదలుచుండి రంత రుక్మిణీదేవి మొదలైనకాంత లాసుభద్రం జూచి తల్లీ! నీకోరిక ప్రకారంబున బార్థుం డరుదెంచె నని పల్కుసమయంబున రామకృష్ణులు పుత్త్రమిత్త్రాదిబాంధవులతో జననీజనకులతో నభిమన్యుఘటోత్కచులతో రేవతీరుక్మిణీసత్యభామాదికాంతలతో నెదురేఁగి వారివారికిం దగినయుపచారంబులు సేయుసమయంబున.

సీ. హైడింబుఁ డభిమన్యుఁ డరుదెంచి
పార్థుని చరణంబులకు భక్తి సాఁగి మ్రొక్కి
ముకుళితహస్తులై ముంగిట నిలిచిన
ముద్దుపుత్త్రులఁ జూచి పెద్దప్రొద్దు
కౌఁగిటఁ గదియించి గ్రక్కునఁ దొడలపై
నిడుకొని వారితో నిట్టులనియె
అన్నదమ్ముల పుత్త్రులని యెఱుఁగక మీరు
భూరిశరోఘంబుతోఁ బోరి పోరి

తే. వరమునీంద్రుని కృపచేత వసుధయందు
బ్రతికితిరి మిమ్ముఁ జూచెడిభాగ్య మబ్బె
నని ఘటోత్కచు వీక్షించి యర్జునుండు
పరమానందోపభరితుఁడై పలికె నపుడు

ఉ. పోరున ధార్తరాష్ట్రుల భూరిమదం బడగించి పిమ్మటన్
నీరికి మిక్కిలిన్ భయము చెందఁగఁ జేసిననీపరాక్రమం
బౌర నుతింప వ్యాళపతి కైనను శక్యము కాదటంచునా
మారుతిపుత్రునిం బొగడి మక్కువతోడఁ గిరీటి యంతటన్.

క. పరమపరాక్రమపుత్రుల
మురిపంబున వాసవునకు మ్రొక్కించినచో
సురపతి సంతోషితుఁడై
కరమరుదుగఁ జూచె వేయుగన్నులతోడన్.

వ. తదనంతరంబ సహస్రాక్షుండు రామకేశవులం జూచి భవద్దర్శనార్థంబుగా మునిబృందారకాదిసంఘంబులతో నర్జునసమేతంబుగా నేతెంచితి మనినఁ గోపాలదేవుం డిట్లనియె.

క. పురుహూత సురమునీశ్వర
పరివృతుఁడై శచిజయంతపార్థాదులతోఁ
గర మరుదుగఁ జనుదెంచుట
పరముగ మా కింతకంటె భాగ్యము కలదే.

క. అని యిట్లు పెన్నుఁ బాడిన
విని మది ముద మొందఁ జూచి వేల్పులదొర యా
వనజదళాక్షుని కిట్లను
దనుజాంతక మిమ్ముఁ జూక ధన్యుఁడ నైతిన్.

క. అని యి ట్లమరాధిపుఁడున్
వనజాక్షుఁడు పల్కువేళ వాసవి వేడ్కన్
తననతియొద్దకు నేఁగిన
ఘనవేణి సుభద్ర పార్థుఁ గనుఁగొని భక్తిన్.

వ. సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి యుధిష్ఠిరభీమనకులసహదేవాదిపాండవులను ద్రుపదరాజపుత్రి యైనద్రౌపదిం గుశలనమా

చారంబు లడిగి పెన్నిధిం గనినపేదచందంబున సంతోషమగ్న మానస యై యుండె నప్పుడు.

సీ. అచ్యుతుం డాసురేంద్రాదులఁ దోడ్కొని
        పోయి వారలనెల్లఁ బొంకమైన
మందిరంబుల డించి మర్యాద లొనరించి
        యింద్రాణితోఁ గృష్ణుఁ డిట్టులనియె
పరిణయోత్సవకార్యపద్ధతుల్ జరిగింపు
        మన విని పౌలోమి యాత్మ నలరి
పార్థనందనునకుఁ బన్నీట జలకంబు
        గావించి దేవయోగ్యంబు లైన
తే. అంబరంబులు మణిభూషణములుదాల్చి
ముదముతోఁ బారిజాతముల్ముడిచిమఱియు
దివ్యమైనట్టి కస్తూరితిలక మొప్పఁ
దీర్చి సఖులెల్ల వేడ్కతో దేరిచూడ.

వ. అట్టిసమయంబున.

సీ. ముదముతో రుక్మిణీ మొదలైన కాంతలు
        రేవతీసుత చంద్రరేఖ కొమి
తిలనంటి నలుగిడి తరువాత పన్నీట
        జలకంబు గావించి సరిగెపూల
చేలంబు ధరియించి లోలలోచన కురుల్
        దువ్వి మేలౌకిణి తొలుతఁ బెట్టి
కెంపులు నింపైన కేదిగ వెనఁ జేర్చి
        కావరొప్ప సవరంపుఁగుప్పెఁ బెట్టి
తే. విడుదలై జగ్గుకొట్టుకోల్ జడ నమర్చి
[illegible]

భాసురంబైనబాగడలు బావిలీలు
వతులవజ్రాలకమ్మలు శ్రుతులఁ జేర్చి.

తే. రంగు లమరినపైఠణీరవికఁ దొడిగి
యాణిముత్యాలగూర్చినసరముఁదాల్చి
సరిగెముక్కరయును బన్నసరము తీఁగె
మొదలుగాఁగలసొమ్ములు పదిలపరచి.

తే. రమణు లీరీతి వేడ్కతో రామసుతకు
పరమశృంగార మొనరించి పరిణయంపుఁ
బడఁతిఁ గావించి ప్రీతితోఁ బద్మముఖులు
సంతసిల్లుచు విహరించునసమయమునను.

క. సురపతి గని వాచస్పతి
సురుచిర మగులగ్నవేళఁ జొచ్చె నటన్నన్
పరమామోదమునొందుచు
పురుహూతుం డిట్టులనియెఁ బురుషోత్తముతోన్.

చ. పరిణయవేళ వచ్చె నిఁకఁ బంకజలోచన జాగుసేయకన్
త్వరితము సేయు మంచు మఘవంతుఁడు చెప్పిన నాలకించియ
మ్మురరిపుఁ డన్నకుం దెలుప మోదము నొందుచు సీరసాధనుం
డురుతరవైభవం బెసఁగ నుత్సవయత్నము సేయుచుండఁగాన్.

సీ. ఇంద్రనీలప్రభ లీనుభూషణరుచుల్
చూడ్కికి మిరుమిట్లు గొనుపునదియు
పద్మరాగంబుల భాసిల్లుపదకంబు
తప్పక నుఁగుటిపై నొప్పునదియు
హాటకమణిమయం బగునూపురధ్వనుల్
శ్రుతుల కానందంబు సేయునదియు
హిమగిరిశిఖరదిందహీరతారద్యుతు
ల్నిండ సెఁచుకాఁతుల నెగడునదియు

తే. నాల్గుకొమ్ముల విలసిల్లు నాగ మపుడు
దేవవిభునాజ్ఞ దిక్పాలు తెచ్చి నిలుప
నింద్రుఁ డభిమన్యు నెక్కించి హితులు సుతులు
వెంట నడువంగ ముదముతో వెడలి రపుడు.

వ. రంభోర్వశీమేనకాదికాంతలు నాట్యంబు సేయుచు ముందు నడువ
గాంచనవేత్రహస్తులు బరాబరు లొనరించు సమయంబున.

ఉ. అంతట రామకేశవు లహార్పతితేజు లరాతిభీకరు
ల్సంతసచిత్తులై సుతులు సఖ్యులు తమ్ములు భూసురేంద్రులుం
ఇంతులు వెంబడి న్నడువ నింద్రకిరీటులు తోడ రాఁగ న
త్యంతముదంబుతోఁ బరిణయాలయసీమకు నేఁగి రప్పుడున్

క. బలరాముపత్ని రేవతి
బలభిత్సుతుసతినిఁ జూచి బహువేడుకతోఁ
గలకాలము నామదికిన్
గలకోరికె ఫలితమయ్యెఁ గమలదళాక్షీ.

వ. అని యిట్లు రేవతీదేవి సుభద్రతో నన్యోన్యసంభాషణంబులు సేయు
చుండె నాసమయంబున నందొకరుకొకరు క్షేమసమాచారంబు లడి
గుచు గంధపుష్పంబు లొసంగుచున్నతఱి పైనేయుండు ఘటోత్క
చుండిగిచి కౌఁగిలించుకొని రససంభాషణంబుల నాదరించె నప్పు
ప్పౌర జనంబులు నాకాంతకతనుఁ జూచి వాని సాహసధైర్యాదిగుణ
బు లగ్గించుచు నిట్లని రమరేంద్రాది బృందారకులం గనుఁగొం
మింత కంటెను భాగ్యంబు గలదే యిట్టికార్యంబులు గావింపఁ గా
తేయులకు జెల్లుఁ గని యితరులచేత నగునే యని పలుతెఱంగు
బలుకుచుండి రాసమయంబున.

సీ. అంతఁ బురోహితు లత్యంతముదముతో
జక్కఁగా స్వస్తివాచనము లెసఁగఁ

జదువ ముత్తైదువుల్ సంతోషచిత్తులై
పరమకల్యాణము ల్పాడుచుండ
వందిమాగధులు కైవారముల్ గావింప
సర్వగీర్వాణు లాశీర్వదింప
నాకాంగనామణు ల్నాట్యముల్గావింప
తాళమర్దలవాద్యతతులు చెలఁగ
తే. విమలమైనట్టికల్యాణవేది
చేరనరిగినప్పుడు మాధవుం డమరవిభుఁడు
తెరకు నిరుపార్శ్వముల నిచ్చిరిరువు రొంటి
నిందు వేడుకమిన్నందుచుండి రపుడు.
క. సురపతిపౌరోహితుఁడుఁ
మురవైరిపురోహితుండు ముద మలరంగా
నిరువురగోత్రాన్వయములు
సిరు లలరఁగఁ జెప్పువేళ సీరాయుధుఁడుఁ.
వ. సంతోషమగ్నమానసుండై యప్పుడు,
క. క్షత్త్రియకుల శేఖరునకు
ధాత్రీధరధైర్యధుర్యధనునకు త్రిపురా
రాతిసుతుఁ డగుపార్థ కిరీటిమిఁ
పుత్త్రమణి నొసఁగె సురలు భూసురు లలరఁ.
వ. అప్పు డవ్వధూవరులు సన్నాహంబున నం దిడిన తెరవం ది రానమయంబున.
క. అభిమన్యుఁ డింతిఁ జూచెఁ
ఇభ గామిని యతనిఁ జూచె నిరువురచూడ్కుల్
ప్రథ లొప్పభూషణములై
శుభ తతులకు దోఁచె నపుడు సర్వేనాథా.

క. అంగజనముఁ డభిమన్యుం
డంగనకంఠంబునందు నతివేడుకతో
మంగళసూత్రముఁ గట్టెద
దంగన ముదమందఁ బార్థుఁ డానందింపన్.

క. అత్తఱి వేడ్క వధూవరు
లొత్తినకరకంకణంబు లొగరుచు లీలన్
ముత్తెముల దోయిటను నిడి
చిత్తము గలరంగఁ బ్రాలు శిరముల నిడఁగాన్.

వ. ఆసమయంబున సీరాయుధుం డవ్వధూవరుల కనేకమణిమయంబులగు
భూషణంబులు పట్టుపైఠిణీచేలంబులును త్రిసహస్రతురంగంబులును
జతుస్సహస్రదాసీజనంబుల నొసంగె నంబుజాక్షుం డాఱువేలరథంబు
లును ద్విలక్షతురంగంబులును మూడువేల గజంబులును లక్షపదాతి
జనంబుల నొసంగె దేవేంద్రుండు దేవయోగ్యంబు లైనభూషణాం
బరంబులను నవగంధపారిజాతంబుల నొసంగె శచీదేవి యింద్రనీల
ప్రభాభాసితంబు లైనభూషణంబు లిచ్చె ఘటోత్కచుండు కనక
కిరీటాదికుండలంబు లొసంగెఁ దదనంతరం బవ్వధూవరులఁ బురో
హితుం డౌదుంబర పీఠంబునఁ బ్రాఙ్ముఖాసీనులం గావించి సౌభద్రు
నిచే నాజ్యపూరంబులు వ్రేల్పించి వీతిహోత్రునకుఁ బ్రదక్షిణంబు
చేయించి ధ్రువాదిసప్త ఋషుల నరుంధతిదర్శనంబుగావింప నియో
గించి తత్పురోహితుం డయ్యుగువు రను బృహస్పతికి మ్రొక్కించి
తదనంతరంబ నారదాది మునీంద్రులకు భూసుర సమూహంబునకు
సురేంద్రాదిదేవతలకు రామకేశవాది యాదవులకు నవ్వసాచికి వే
ర్వేఱ మ్రొక్కించిన వారలెల్ల నాశీర్వాదంబులు గావింపసౌభద్రుం
డాశశిరేఖకరంబువట్టి తోడ్కొని యంతఃపురంబునకుంబోవునెడ శశి
రేఖశృంగారంబు రంభాదికాంత లాలోకించి యమ్మానినిసౌందర్యం

బునకు సరిపోలం జాలు పూని లజ్జించుచుండి రివ్విధంబునఁ బరిణయం
పు దిన చతుష్టయానంతరంబున.

తే. అలవధూవరు లిరువుర నప్పు డొకటి
నేయుకోరిక సంతోషచిత్తు లగుచు
శచియు రేవతి రుక్మిణి సత్యభామ
మిత్రవిందాదికాంత లామిథునమునకు

తే. శిరము మజ్జన మొనరించి జిలుగుచలువ
చేలమున కొత్తి తడి యార్చి చిక్కుతీసి
వాలకుమించిన భూషణవితతు లిడుచు
పట్టుపెతిని చేలముల్గట్టి మఱియు.

క. పడకింటఁ బూలపాన్పును
గడుఁబరిమళ మైనగంధకస్తూరి లేపం
బెడ తెగని తావిసుమములు
విడియము ఫలహారవస్తువితతులు వరుసన్.

వ. కాంచనమణిమయంబు లైన పాత్రలం దిడి శ్రీరుక్మిణీసత్యభామశచీదేవి
మొదలైన కాంతలు సౌభద్రుని శయ్యాతలంబున నుండ నియోగించి
తదనంతరంబ శశిరేఖం దోడ్కొనిపోయి సుభద్రానందను చెంగట
న్నిలిపి మురిపెము నగవుల తోడఁ గవాటబంధనంబు గావించి రానమ
యంబున.

క. అలసౌభద్రుఁడు ముదమున
గలకంఠికరంబుఁ బట్టి ఘనతల్పముపైఁ
జెలువ న్దిగిచినఁ బద్మోద
వలువ వెనం దొలఁగె నప్పుడు వనజాననకున్.

క. సిగ్గడఁ బాడమినఁ బాన్పున
గొగ్గక నాలేము సురత మొప్పక కరముగా

శ శి రే ఖా ప రి ణ య ము.

జగ్గన్న విదళింపుచుఁ జన
దిగ్గన సౌభద్రుఁ డరిగి తెంపున దానిన్
కర మొడిసిపట్టి వినవే
కరిగామిని పూలతోఁట గా దిచ్చోటన్
గురుతుగఁ జల్లనిమిత్తము
బరతెంచియు నింత దాఁచు పగిదిటుఁ దోఁచెన్.

అని గేలిసేసి వనితన్
మనసిజకయ్యమునఁ గూడి మక్కువతోడన్
గనులార నిదుర నొందెను
విను మూర్వీనాథ యంత వేకువ యయ్యెన్.

అంత.

తెలతెలవారెను బక్షులు
కలకల మనిధ్వను లొసంగె ఘనచక్రములు
న్వాలసిల్లెఁ గమలముకుళము
లలరారె న్పూర్వశైల మర్కుఁడు పొడిచెన్.
ఆసమయంబునం దళివేణి తెలివొంది
పతియాజ్ఞఁ గైకొని పాన్పు డిగ్గి
మోవికాటులతోడ మోముపై వ్రేలాడు
పాటముంగురులతోఁ బంకజాక్షి
చెదరినకొప్పుతో జిటిలినగంధంపుఁ
బూతతో వాడినపూలతోడ
ముసిముసినగవుతో ముడివీడురైకతో
తొడలుచుఁ దడబడ నడుగులిడుచు

తే. బడమి జేరాడుకుచ్చెళ్ల నెడమచేత
బట్టుకొని మందయానయై యట్టె వచ్చు
నిందురేఖను గనుఁగొని యింతులెల్ల
గుట్టు లెడఁబాసి నవ్వుచు నిట్టులనిరి.

సీ. అద్దాలఁ గేరునీముద్దు చెక్కులమీఁదఁ
గసికాటు లేదవే కంబుకంఠి
తంబుమీటినదివ్యబింబంబు సరిపోల్చు
మోవి వాడిన దేమె ముద్దుగుమ్మ
నిస్తులంబైనట్టికస్తూరితిలకంబు
చిట్లిపోయిన దేమె సింహమధ్య
తేసముత్యంబులహారముల్మిక్కిలి చిక్కు
బొందిన వేమె చిగురుఁబోఁడి

తే. కుందనపుగిన్నెలకు గేరుకుచములందు
వాడిదై సోకునఖరేఖ లేదనమ్మ
కంచుకం బేలపగిలెనే యంచగమన
వంచనము లేక తెల్పవే వారిజాక్షి.

వ. అనిపల్కు వారిజాక్షులం జూచి శశిరేఖ లజ్జించుచు మునిమునిదర
హాసంబుతో నచ్చోట వాసి యంతఃపురంబునకుం జనియె నవ్వ
డంబుజాక్షుం డమరేంద్రప్రముఖు లైన గీర్వాణులతో నారదాది
మహాముని సంఘంబులతో సాత్యకికృతవర్మాది యాదవులతోఁ
గొలువై యున్నసమయంబున దామోదరుం జూచి నారదమునీం
ద్రుం డిట్లని స్తుతియించె.

దండకము. శ్రీమానినీమానసాంభోజహంసా జ్జగద్భాసురేంద్రాదిబృం
దారకస్తోత్రపాత్ర సుచారిత్ర రాజీవనేత్రా మురారీపురారిప్రియా
చక్రధారీ దినేంద్రాయుతానంత తేజా జగద్రక్షకా భక్తకల్పద్రుమా
యాతుధానాన్వయాంభోదజంఝానిలానీ మహాశ్చర్య లీలందు ఘో
రుందు మీనాకృతి న్దాల్చి వారాశిలో జొచ్చి వేదాపహారు న్వ
సం ద్రుంచి వేదంబు లాబ్రహ్మ కర్పింపవా కూర్మరూపంబుతో
మందరాద్రి న్ధరిం దాల్పవా దేవ భూదారమై స్వర్ణనేత్రు న్విదా
రింపవా నారసింహుండవై యాహిరణ్యాక్షుతోఁ బుట్టువుం ద్రుంప
వా గుజ్జరూపంబు వేఁడాని వైరోచనుం వేగఁ బాతాళముం జేర్ప
వా జామదగ్న్యుండవై రాజులం ద్రుంపవా భానువంశాబ్ధిచంద్రుం
డవై పంక్తికంఠుం ధరం గూల్చి భూజాతనుం దెచ్చి రాజ్యంబు
పాలింపవా నందసూనుండవై వెన్నలం మెక్కవా బుద్ధకల్క్యావ
తారంబులం దాల్పవా వాసుదేవా జగన్నాథ నే నెంతధన్యుండనో
యీసురేంద్రాదిబృందారకుల్ మ్రొందు చేస్నాన మేదాన మేయోగ
మేలాగు గావించినారో మిమ్ముం జూడఁగా గల్గె వైకుంఠవాసా
నమస్తే నమస్తే నమస్తే నమః.

అని నారదుఁ డివ్విధంబున
వనజాక్షుని సన్నుతించి వారిజనాభా
పనివినియెద మని పల్కుచు
మునిసంఘముతోడ జనియె ముద మలరారన్

అమరేంద్రుఁ డంత ముదమ్మున
గమలోదరుమోవఁ జూచి కరము మొగుచుచున్.

అమరావతీ పురమునకు
గమలేశ్వర మమ్ముఁ బంపుకారుణ్యముతోన్.

క. అనియింద్రుఁడాడుసమయం
బున పార్థుఁడు శౌరిపాదపుష్కరములకు
న్వినయంబున మ్రొక్కి దేవా
పనివినియెద నంచుఁ బల్కి పయనంబయ్యెన్.

వ. అనన్తరంబున.

క. నాకజు లెల్లన్గొల్వఁగ
పాకరిపుం డరుగువేళఁ బార్థుండమరా
నీకముతో శరచయములు
చేకొను సంకల్ప మాత్రఁ జేయుచు నేఁగెన్.

వ. ఇవ్విధంబున నింద్రార్జును లమరావతికిం జనినపిమ్మట హిడింబానందనుం డచ్చోటఁ గొన్నిదినంబులుండి రామకృష్ణులకు సుభద్రాదేవికిని మ్రొక్కి సాభద్రుం గౌఁగిలించుకొని గమనోన్ముఖుండై ద్వైతవనంబునకుం జని యుధిష్ఠిరభీమనకులసహదేవాదులకు ద్రౌపదికిం బ్రణామంబు లాచరించి ద్వారకాపురంబునం జరిగినవృత్తాంతం బాద్యంతంబు వినిపించిన విని యుధిష్ఠిరాదిపాండవులు సంతోషసాగరంబునం దేలి ఘటోత్కచునిపరాక్రమంబునకు మెచ్చి పార్థునిరాక నిరీక్షించుచుండి రని వైశంపాయనుండు మఱియు నిట్లనియె.

ఈకథ వినుజనములకున్
లోకప్రభుఁ డబ్జపత్రలోచనుఁ డమరా
నీకముఁ బ్రోచిన కృష్ణుఁడు
ప్రాకటముగ సిరు లొసంగి భవములఁ బాపున్.

మత్తకోకిల. వేణునాదవినోద మాధవ వీరదానవమర్దనా
బాణబాహుసహస్రపర్వత పాకశాసనసాధనా
స్థాణుబాణ సుపర్ణ వాహన సామజాధిపరక్షకా
క్షోణిభృద్ధర వారిజోదర సోమభాస్కరలోచనా.

గద్య. ఇది శ్రీమత్పూర్వనారాయణకరుణాకటాక్షవీక్షణాలంకార స
రామృతవాక్యజనితకవిత్వ రత్నాకరవంశపయఃపారావారరాకా
ధాకర రాంజనేయాఖ్యతనూజ అప్పప్పనామధేయప్రణీతం బైన
రేఖాపరిణయం బనుమహాప్రబంధంబునందుఁ పంచమాశ్వాసము
సర్వమును సంపూర్ణము.

శశిరేఖాపరిణయము సమాప్తము.

B. Rama Raju
S/o Narayana Raju
Zamindar Davenoor
Warangal.

బెజవాడ సరస్వతీ బుక్ డిపోవారి

స్వంత ప్రచురణములు.

నవలలు

…గారుబరిణె పా 1	1	0
డిటో పా 2	1	0
…గాలి పా 1	1	0
…గాలి పా 2	1	0
…	0	12
…సుందరి	0	12
…నోది	0	12
…సదన	0	12
…వతి	0	8
…లచర్య	0	6
…పు పార్సులు	0	8
…	1	0
…	1	0

స్త్రీలపాటలు.

…బ్బరావు పాటలు	0	12
…వభాగము	0	12
…డిపాటలు	0	8
…నోరంజనీ పాటలు	0	5
…మాయణకీర్తనలు	0	8
…దండకము లోక్కొక్కటి పైసలు		
…డకము డిటో		
…దండకము డిటో		

వైద్య గ్రంథములు

సద్వైద్యజీవనము	[illegible]	8
అనుపానమంజరి	0	8
గోపాయిచిటికలు	0	8
ఆయుర్వేదవైద్యసారము	1	0
సహదేవపశువైద్యము	0	6
శోఫరోగ నివారిణి	0	8
వైద్యరహస్యదీపిక	0	8
గృహవైద్యచికిత్సారత్నము	1	0
డిటో రెండవభాగము	1	0

వివిధ రకములు

భగవద్గీత పద్యము	1	0
సమయోచిత పద్యరత్నావళి	0	6
వేమనరత్నములు	0	12
దండకరత్నములు	0	6
భాగవతరత్నములు	1	0
శతకరత్నములు పా 1	0	12
డిటో పా 2	0	12
డిటో పా 3	0	12
దశావతారముల మంగళములు	0	12
భజనకీర్తనలు	0	4
నూతనరామాయణభజనకీర్తనలు	0	6

…రు:—

కూరి సుబ్బారావు, సరస్వతీ బుక్ డిపో, బెజవాడ.